

รายงานวิจัยเพื่อท่องถินฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัย

สร้างการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน
ร่วมฟ้าไทย ภูชี้ฟ้า ต.ตันเต่า อ.เทิง จ.เชียงราย ระยะที่ 1

จัดทำโดย

นายทวีชัย แซ่ดี และคณะ

มกราคม 2554

สก.ฝ่ายวิจัยเพื่อห้องกิน
เลขที่รับ TRF/10..... 64
วันที่รับ..... 1.0 FEB 2011

รายงานวิจัยเพื่อห้องดินบนสมบูรณ์

โครงการวิจัย

การสร้างการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน รัมพ้าไทย ภูชี้ฟ้า ต.ตับเต่า อ.เทิง จ.เชียงราย ระยะที่ 1

จัดทำโดย

1. นายทวีชัย แซ่ลี	หัวหน้าโครงการ
2. นายชาญชัย จรุณสกุลวงศ์	นักวิจัย
3. นายอันวย บุรีตา	นักวิจัย
4. นายดุสิต ก้าว	นักวิจัย
5. นางพรพรณ ชื่นใจ	นักวิจัย
6. นายวิศิษฐ์ ชาญชัยพิทักษ์สิน	นักวิจัย

บวกเล่าเพื่อความเข้าใจร่วมกัน

งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นกระบวนการที่คนในชุมชนได้มาร่วมคิดทบทวนสถานการณ์ ตั้งคำถาม วางแผน หาข้อมูล ทดลองทำ วิเคราะห์ สรุปผลการทำงานและหาคำตอบเพื่อปรับปรุงงานต่อไป" กล่าวคือ งานวิจัยเพื่อ ท้องถิ่นเป็นเครื่องมือหนึ่งที่เน้นการให้ "คน" ในชุมชนเข้ามาร่วมในกระบวนการวิจัย ตั้งแต่การเริ่มคิด การตั้งคำถาม การวางแผน และค้นหาคำตอบอย่างเป็นระบบเป็นรูปธรรม โดยเรียนรู้จากการปฏิบัติการจริง (Action Research) อันทำให้ชุมชนได้เรียนรู้ สร้างผลงาน มีความเก่งขึ้นในการแก้ปัญหาของตนเอง และสามารถใช้กระบวนการนี้ในการแก้ไขปัญหาอื่นๆ ในท้องถิ่น โดยมีกระบวนการศึกษาเรียนรู้อย่างเป็นเหตุเป็นผล ดังนั้นจุดเน้นของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จึงอยู่ที่ "กระบวนการ" มากกว่า "ผลลัพธ์" เพื่อให้ชาวบ้านได้ประโยชน์จากการวิจัยโดยตรง และให้ งานวิจัยมีส่วนในการแก้ปัญหาของชาวบ้าน รวมทั้งเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นจริงในชุมชน ซึ่งจะต้อง อาศัย "เวที" (การประชุม เสวนา พูดคุยถกเถียง) เป็นวิธีการเพื่อให้คนในชุมชน ทั้งชาวบ้าน ครู นักพัฒนา สมนักกอบต. กรรมการสหกรณ์ ข้าราชการ หรือกลุ่มคนอื่นๆ เข้ามาร่วมหา ร่วมใช้ "ปัญญา" ในกระบวนการวิจัย

"กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น" หมายถึง การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อตอบ "คำถาม" หรือ "ความสงสัย" บางอย่าง ดังนั้นสิ่งสำคัญคือประเด็น "คำถาม" ต้องคมชัด โดยมีการ แยกแยะประเด็นว่า ข้อสงสัยอยู่ตรงไหน มีการหา "ข้อมูล" ก่อนทำ มีการวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือ ของข้อมูล มีการ "วางแผน" การทำงานบนฐานข้อมูลที่มีอยู่ และในระหว่างลงมือทำมีการ "บันทึก" มี การ "ทบทวน" ความก้าวหน้า "วิเคราะห์" ความสำเร็จและอุปสรรคอย่างสม่ำเสมอ เพื่อ "ถอด" กระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นออกมาให้ชัดเจน ในที่สุดก็จะสามารถ "สรุปบทเรียน" ตอบคำถามที่ตั้งไว้ แล้วอาจจะทำใหม่ให้ดีขึ้น ตลอดจนสามารถนำไปใช้เป็นบทเรียนสำหรับเรื่องอื่นๆ หรือพื้นที่อื่นๆ ต่อไป ซึ่งทั้งหมดนี้จะทำโดย "ผู้ที่สงสัย" ซึ่งเป็นคนในท้องถิ่นนั่นเอง ดังนั้นกระบวนการวิจัย เพื่อท้องถิ่นจึงเป็นงานวิจัยอีกแบบหนึ่งที่ไม่ยึดติดกับระเบียบแบบแผนทางวิชาการมากนัก แต่เป็นการ สร้างความรู้ในตัวคนท้องถิ่น โดยคนท้องถิ่น เพื่อคนท้องถิ่น โดยมุ่งแก้ไขปัญหาด้วยการทดลองทำจริง และมีการบันทึกและวิเคราะห์อย่างเป็นระเบียบ การวิจัยแบบนี้จึงไม่ใช่เครื่องมือทางวิชาการ "ไม่ใช่ ของศักดิ์สิทธิ์ที่ผูกขาดอยู่กับครุศาสตร์" แต่เป็นเครื่องมือธรรมชาติที่ชาวบ้านก็ใช้เป็น เป็นประโยชน์ ในชีวิตประจำวันได้

อย่างไรก็ตาม รายงานวิจัยเพื่อห้องกินอาจไม่สมบูรณ์แบบดังเช่นรายงานวิจัยเชิงวิชาการโดยทั่วไป หากแต่ได้คำตอบและเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการวิจัย ซึ่งท่านสามารถเข้าไปค้นหา ศึกษาและเรียนรู้เพิ่มเติมได้จากพื้นที่

สกอ. ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น

คำนำ

พื้นที่บริเวณภูเข้าฟ้า ซึ่งปัจจุบันเป็นที่ตั้งของหมู่บ้านร่มฟ้าไทย ต.ตับเต่า อ.เทิง จ.เชียงราย และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของจังหวัดเชียงราย เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศ ในอดีตนั้นพื้นที่บริเวณนี้เคยเป็นสมรภูมิการสู้รบที่มีความดุเดือด ระหว่างพระรัตนมหามิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) และฝ่ายรัฐบาลไทย ซึ่งมีเกียรติภูมิการสู้รบที่ถูกบันทึกไว้ในหน้าประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นสิ่งที่ค่ายยังคงเดือนดีใจของคนรุ่นหลังถึงความเสียสละและความเสื่อมันในอุดมการณ์ของคนรุ่นก่อน และในสถานการณ์ปัจจุบันนี้กระทำการท่องเที่ยวเป็นปัจจัยสำคัญที่หล่อเลี้ยงคนในพื้นที่นี้ งานวิจัยเพื่อท่องถินเป็นเหมือนแผนยุทธการที่สร้างปัณฑุ ความรู้ และประสบการณ์ เพื่อนำพาผู้คนไปสู่เป้าหมายในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่มียั่งยืนสืบไป

ทีมวิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
เจทัยค่าตามการวิจัย	3
วัตถุประสงค์การวิจัย	3
วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายการดำเนินงาน (ระยะที่ 1)	3
สถานที่ดำเนินงานวิจัย	3
ผลที่คาดว่าจะได้รับ	3
นิยามศัพท์	4
วิธีการดำเนินงาน	4
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	
แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน	7
หลักการการท่องเที่ยวโดยชุมชน	8
องค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน	9
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	13
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	
วิธีการดำเนินงาน	19
การดำเนินงานระยะที่ 1	19
บทที่ 4 ผลการดำเนินงานวิจัย	
องค์ความรู้และฐานข้อมูลด้านการจัดการท่องเที่ยวบ้านรัมพ้าไทย ภูชี้ฟ้า	31
• ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านรัมพ้าไทย	31
• สภาพพื้นที่ ลักษณะทางภูมิศาสตร์	38
• ทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชน	41

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

แนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านร่มฟ้าไทย	53
● บทเรียนการบริหารจัดการท่องเที่ยวที่ผ่านมา	53
● ข้อมูลนักท่องเที่ยวจากแบบสอบถาม	61
● แนวทางการบริหารจัดการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วม	71
กระบวนการเรียนรู้ในการทำงานอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านร่มฟ้าไทย	73
● ข้อมูลจากการจัดเวทีนำเสนอผลงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	73
● กระบวนการทำงานอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนร่มฟ้าไทย	78
บทที่ 5 สรุป วิเคราะห์และอภิปรายผลการวิจัย	
ผลที่เกิดขึ้นจากการวิจัย	80
ข้อมูลศักยภาพชุมชนและระบบฐานข้อมูลที่เอื้อต่อการจัดระบบการท่องเที่ยวของชุมชน	80
แนวทางการบริหารจัดการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของร่วมฟ้าไทย	82
ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวภูชี้ฟ้า	84
บรรณานุกรม	86
ภาคผนวก	
● ประวัติทีมวิจัย	
● แบบสอบถาม ความคิดเห็นและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวภูชี้ฟ้า	

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 : แผนที่ตั้งของชุมชน บ้านร่มฟ้าไทย	37
ภาพที่ 2 : แผนที่แหล่งท่องเที่ยวผาดึ้ง	42
ภาพที่ 3 : บรรยากาศงานปีใหม่มัง	46
ภาพที่ 4 : การยืนลูกช่วง	47
ภาพที่ 5 : การแต่งกายชาวเข่าผ่ามัง	49
ภาพที่ 6 : ผังโครงสร้างกลุ่มชุมชนผู้ประกอบการบ้านพักภูรีฟ้า	53
ภาพที่ 7 : แผนที่แสดงแหล่งที่พัก รีสอร์ท เกตเอนด์	56

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1 : ข้อมูลเพศของผู้ตอบแบบสอบถาม	61
ตารางที่ 2 : ข้อมูลการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม	61
ตารางที่ 3 : ข้อมูลอายุผู้ตอบแบบสอบถาม	62
ตารางที่ 4 : ข้อมูลอาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม	62
ตารางที่ 5 : ข้อมูลภูมิลำเนาผู้ตอบแบบสอบถาม	63
ตารางที่ 6 : ข้อมูลรายได้ต่อเดือนของผู้ตอบแบบสอบถาม	63
ตารางที่ 7 : ข้อมูลความพึงพอใจด้านที่พักในชุมชน	64
ตารางที่ 8 : ข้อมูลความพึงพอใจด้านอาหารและโภชนาการ	65
ตารางที่ 9 : ข้อมูลความพึงพอใจด้านความปลอดภัย	66
ตารางที่ 10 : ข้อมูลความพึงพอใจด้านการจัดการโดยชุมชน	67
ตารางที่ 11 : ข้อมูลความพึงพอใจด้านการให้ความรู้กับนักท่องเที่ยว	68
ตารางที่ 12 : ข้อมูลความพึงพอใจด้านคุณภาพของสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยว	68
ตารางที่ 13 : จำนวนวันที่เข้าพักของผู้ตอบแบบสอบถาม	69
ตารางที่ 14 : ข้อมูลการเดินทางท่องเที่ยวที่ภูทิพานของผู้ตอบแบบสอบถาม	69
ตารางที่ 15 : ข้อมูลการเดินทางท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนในประเทศไทย	70
ของผู้ตอบแบบสอบถาม	

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นและความสำคัญของปัญหา

หากกล่าวถึง “ภูชี้ฟ้า” สำหรับนักเดินทางแล้วคงจะรู้จักและเคยได้มาสัมผัสด้วยตาตัวเองและนักเดินทางที่เดินทางเข้ามายังภูชี้ฟ้าแต่เดิมชื่อ “มาชีฟ้า” เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัดเชียงราย ซึ่งอยู่ดอยผาหมื่นมีทางขึ้นที่จะสามารถไปชมทัศนียภาพได้ 2 ทาง คือ ขึ้นทางบ้านร่มฟ้าไทย ตำบลตับเต่า อำเภอเทิง จ.เชียงราย และขึ้นทางหมู่บ้านร่มฟ้าทอง ตำบลปอ อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย ในอดีตสถานที่แห่งนี้เป็นสมรภูมิระหว่างรัฐบาลไทยกับพม่า คอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) จนกระทั่งประมาณ พ.ศ. 2532 คุณนายอ่ำเภอเทิงพร้อมด้วยผู้นำท้องถิ่นของตำบลตับเต่า และสื่อมวลชนได้ร่วมกันเดินสำรวจตามคำแนะนำของผู้นำชาวเขา เมื่อคณะกรรมการสำรวจได้มาสัมผัสด้วยตัวเอง ก็คิดว่าสถานที่แห่งนี้หากได้รับการพัฒนาปรับปรุงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว น่าจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจและมีศักยภาพสูงในอนาคต

ในปี พ.ศ. 2533 ได้จัดงานดอกเสี้ยวบานเป็นครั้งแรก จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. 2534 หน่วยงานทหารได้เข้ามาจัดตั้งเป็นหมู่บ้านป้องกันชายแดน และได้สร้างบ้านเป็นหมู่บ้านครั้งแรก จำนวน 50 หลังคาเรือน โดยจัดให้ชาวบ้านที่เป็นทหารผ่านศึก พื้นบ้านผ่านมั่งชาวบ้านที่ทำการเกษตรโดยตรง ขึ้นมาอยู่อาศัย

และจากนั้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 – 2536 พื้นที่ภูชี้ฟ้าผู้คนเริ่มรู้จักมากขึ้น มีกลุ่มบริษัททัวร์นักศึกษา และนักท่องเที่ยวได้เข้ามาท่องเที่ยวภูชี้ฟ้าเป็นจำนวนมากขึ้นตามเส้นทางต่างๆ กลุ่มนักศึกษาส่วนใหญ่จะเดินเท้ามาจาก บ้านเชียงเมือง (บ้านชาวญี่ปุ่นที่รักษาไว้ในปัจจุบัน) ตั้งแต่ปี 2537 จำนวน 3 ราย เป็นบ้านพักแบบบ้านไม้ไผ่และชาวบ้านที่ไม่ได้สร้างก็ให้บ้านของตัวเองไว้รับแขก จนถึงปี พ.ศ. 2538 ก็เริ่มมีการจัดตั้งศูนย์กลางรับนักท่องเที่ยวโดยให้ไว้บริการจัดระบบหมุนเวียน (ระบบคิว) ให้กับกลุ่มบ้านพัก จำนวนนักท่องเที่ยวเข้ามากขึ้นก็มีนายทุนเข้ามาทำรีสอร์ฟเปิดรับแขกเองโดยไม่เข้าระบบคิวหมุนเวียนตามที่จัดเอาไว้ จึงเริ่มเกิดปัญหาการแย่งนักท่องเที่ยวเกิดขึ้น จนถึงปี 2540 ระบบนายทุนก็เริ่มหายไป เพราะทำแบบการสร้างบ้านพักที่ผิดกฎหมาย หลังจากที่นายทุนออกไปก็เริ่มมีผู้ประกอบการธุรกิจบ้านพักที่เป็นกลุ่มชาวบ้านเองเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก

ปี 2541 เมื่อการห้องเที่ยวเกิดขึ้นมากนักห้องเที่ยวมาเที่ยวมาก พื้นที่เริ่มเติบโตปัญหาเกิดมากขึ้นหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นการแย่งลูกค้ากันของกลุ่มชาวบ้านที่เป็นผู้ประกอบการ แข่งขันกันและเรื่องของผลประโยชน์ จนถึงปี พ.ศ. 2542 ภาครัฐมีการกำหนดให้กฎซึ่งจัดตั้งเป็นจวนอุทยานภูรีฟ้า

และปี 2543-2544 กลุ่มชาวบ้านรัมฟ้าไทย ที่ดำเนินการเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางการห้องเที่ยวทั้งกลุ่มผู้ประกอบการบ้านพัก กลุ่มผู้ประกอบการร้านอาหารกลุ่มไก่ กลุ่มรถขึ้นภูรีฟ้า ได้มีการร่วมกลุ่มกันก่อตั้ง กลุ่มรักษ์ภูรีฟ้า ขึ้นเพื่อประสานงานด่าง เพื่อประสานการทำงานร่วมกันแก้ไขปัญหาและวิกฤติต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการถูกสื้อร้องเรียนในราคาอาหารที่แพงเกินไป เรื่องของความร่วมมือระบบการจัดการในพื้นที่ การตัดราคาค่านองเงง ปัญหาไก่เด็กห้องดินที่ขาดการอบรมปัญหาการจราจรรถพานักห้องเที่ยวขึ้นสูงอดดอย ปัญหานคนอกพื้นที่เข้ามาขายของ ปัญหาการขาดความรู้ความเข้าใจ เรื่องการบริหารจัดการห้องเที่ยว ปัญหามีเมืองกรรมห้องเที่ยวอื่นๆ ที่เป็นทางเลือกแก่นักห้องเที่ยว ซึ่งจะพบว่าบ้านห้องเที่ยวที่มาเที่ยวที่นี่จะรู้จักแต่จุดหน้าผาภูรีฟ้าและไปถ่ายรูปเพียงอย่างเดียวแล้วก็เดินทางกลับ แต่ขาดการสื่อสารเรื่องราวด ความรู้ของคนห้องถินให้กับนักห้องเที่ยวซึ่งนักห้องเที่ยวส่วนมากค้างคืนเพื่อรับประทานที่นี่ ถ่ายรูปและกลับลงไปท่านันซึ่งเป็นการตั้งกลุ่มขึ้นมาของคนในชุมชนที่ดำเนินการด้านห้องเที่ยว และคาดหวังว่าการจัดตั้งกลุ่มจะช่วยดำเนินการแก้ปัญหาดังที่กล่าวมาได้ แต่ก็ไม่เกิดการแก้ปัญหาได้อย่างที่คิด กลไกการดำเนินงานของกลุ่มเองก็ไม่ได้ถูกจัดวางกันไว้ “กลุ่มรักษ์ภูรีฟ้า” จึงเป็นเพียงชื่อกลุ่มของชาวบ้านรัมฟ้าไทย ที่ไม่มีการเคลื่อนไหวใดๆ ต่อในพื้นที่

ชุมชนรัมฟ้าไทย ที่อยู่ในพื้นที่ของภูรีฟ้าที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการห้องเที่ยว ในช่วงตุลาคม ห้องเที่ยว พ.ศ. 2549 – 2550 – 2551 มีการสร้างบ้านพักกันมากขึ้นทุกปี จาก 18 ราย ปัจจุบันเป็น 23 ราย รวมแล้วมีห้องนอนประมาณ 200 ห้อง ชาวบ้านในชุมชนที่เป็นผู้ประกอบการในพื้นที่มีสภาพของต่างคนต่างอยู่ ระบบที่เคยตั้งกฎกติการ่วมกันไม่ถูกนำมาใช้ ต่างคนต่างแข่งขันกันเองทั้งชุมชน สภาพพื้นที่แหล่งห้องเที่ยวเองจึงขาดการซ่อมแซมดูแลรับผิดชอบจากชุมชนเมื่อสภาพเสื่อมโทรมลงทุกวัน กลายเป็นปัญหาที่สั่งสมกันมาต่อไปแล้วปีเล่า ดังนั้น เพื่อสร้างทางเลือกใหม่ทางการห้องเที่ยวให้กับภูรีฟ้าแล้วนั้น ทางชุมชนและหน่วยงานในพื้นที่จึงคิดว่าจะมีการพัฒนาของคนและพื้นที่ ทั้งเรื่องระบบการบริหารจัดการร่วมกันของกลุ่มชุมชนบ้านรัมฟ้าไทย การพัฒนาศักยภาพคนในการจัดการห้องเที่ยว การพัฒนาแหล่งห้องเที่ยว ซึ่งจะเน้นการมีส่วนร่วมระหว่างคนในชุมชนเข้ามา มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการห้องเที่ยวชุมชน และร่วมรับผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับชุมชนเพื่อได้ทำให้ชุมชนเกิดความยั่งยืนและพื้นที่ห้องเที่ยวถูกพัฒนาขึ้นอย่างสมบูรณ์ต่อไป

โจทย์ค่าถ้ามีการวิจัย

ชุมชนบ้านร่มฟ้าไทย จะสามารถสร้างระบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วม ในพื้นที่ภูชีฟ้าได้อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาระบบการบริหารจัดการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเพื่อความยั่งยืน ของการท่องเที่ยว บ้านร่มฟ้าไทย ต.ตับเต่า อ.เทิง จ.เชียงราย

วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายการดำเนินงาน (ระยะที่ 1)

- เพื่อศึกษารูปแบบฐานข้อมูลด้านการจัดการท่องเที่ยวบ้านร่มฟ้าไทย ภูชีฟ้า
- เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ในการทำงานอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านร่มฟ้าไทย
- เพื่อหาแนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนที่จะนำไปทดลองปฏิบัติในระยะที่ 2

สถานที่ดำเนินงานวิจัย

บ้านร่มฟ้าไทย หมู่ที่ 24 ตำบลตับเต่า อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ระยะที่ 1

- ได้ข้อมูลศักยภาพชุมชนที่เอื้อต่อการจัดการการท่องเที่ยวบ้านร่มฟ้าไทย ภูชีฟ้า ภายใต้กรอบการศึกษาที่วางไว้
- ได้ผลการทบทวนระบบการบริหารจัดการท่องเที่ยวที่ผ่านมา
- เกิดกระบวนการทำงานอย่างมีส่วนร่วมของคนในชุมชนร่มฟ้าไทย ภูชีฟ้า
- ชุมชนได้รับการพัฒนาศักยภาพด้านการบริหารจัดการ/มัคคุเทศก์ท้องถิ่น
- ได้แนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนที่จะนำไปทดลองปฏิบัติการในระยะที่ 2

นิยามศัพท์

กรอบของการบริหารจัดการ

สำหรับโครงการวิจัยนี้ เนื่องจากพื้นที่ได้มีการดำเนินการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวพร้อมรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นมาแล้ว ซึ่งเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเป็นการท่องเที่ยวในกรอบแล้ว หลัก (mass tourism) โครงการวิจัยนี้จะใช้หลักการแนวคิดของการท่องเที่ยวโดยชุมชนมาเป็นหลักคิดนำในการจัดการเรื่องระบบบริหารจัดการร่วมกับการรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในพื้นที่โดยรูปแบบการบริหารจัดการตามหลักการแนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประกอบด้วย

- การบริหารจัดการกลุ่ม (โครงการสร้างของกลุ่ม/บทบาทหน้าที่ของสมาชิกที่เกี่ยวข้องฯลฯ)
- การบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วม
- การบริหารจัดการรายได้ (การกระจายผลประโยชน์/ระบบความโปร่งใส)
- การบริหารจัดการพื้นที่ท่องเที่ยว(มีมาตรการในการควบคุมและป้องกันผลกระทบทางด้านสังคมวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม)

วิธีการดำเนินงาน

การดำเนินงานระยะที่ 1

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลทุนเดิมของพื้นที่ชุมชน ในเรื่องต่างๆ ดังนี้

- ประวัติศาสตร์ชุมชน
- ทบทวนระบบการบริหารจัดการท่องเที่ยวเดิมที่ดำเนินกันอยู่
- ข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องในการจัดระบบการท่องเที่ยว ได้แก่ บ้านพัก ร้านค้า ร้านอาหาร รถบริการ มัคคุเทศก์ท่องถิ่น นักแสดงเด็กเยาวชน
- เก็บข้อมูลทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนที่ดำเนินกันอยู่มีสภาพเป็นอย่างไร
- ข้อมูลนักท่องเที่ยว / กลุ่มนักท่องเที่ยว/ การทำกิจกรรมของนักท่องเที่ยว/ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว

2. การรวบรวมศึกษาข้อมูลพื้นที่แล้วจัดสำรวจสิ่งที่ต้องท่องเที่ยว

3. การทบทวนระบบการบริหารจัดการท่องเที่ยวที่ผ่านมา

4. การวิเคราะห์ข้อมูลร่วม เพื่อวางแผน และจัดระบบการบริหารจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่

5. กิจกรรมการสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างชาวบ้านที่เป็นผู้ประกอบในพื้นที่ บ้านร่วมพ้าไทย ภูชี้ฟ้า

6. พัฒนาศักยภาพด้านการบริหารจัดการ/มัคคุเทศก์ท่องถิ่น

7. สรุปแนวทางที่เป็นรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่เน้นการมีส่วนร่วม

ผู้ใช้ประโยชน์จากการวิจัย

1. ชาวบ้านร่วมพื้นที่ไทย
2. หน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่

ผู้เสนอโครงการ

นายทวีชัย แซ่ดี

บ้านเลขที่ 30 หมู่ 24 ต. ตับเต่า อ. เทิง จังหวัด เชียงราย 57160

บุคคล / กลุ่ม / หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการทำงาน

1. บ้านร่วมพื้นที่ไทย
2. องค์การบริหารส่วนตำบลตับเต่า
3. วันอุทัยานภูชี้ฟ้า
4. โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
5. ศูนย์การศึกษาอุปราช และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเทิง

รายชื่อทีมงานวิจัยและผู้เกี่ยวข้อง

ทีมวิจัยหลัก

1. นายทวีชัย แซ่ดี	ผู้เสนอโครงการ (ผู้ใหญ่บ้าน)
2. นายชาญชัย จุณลักษณ์	นักวิจัยหลัก (สมาชิก อบต.)
3. นายคำนวย ปุระตา	นักวิจัยหลัก (ผู้ประกอบธุรกิจบ้านพัก)
4. นายดุสิต กำใจ	นักวิจัยหลัก (ผู้ประกอบธุรกิจบ้านพัก)
5. นางพรพรรณ ชื่นใจ	นักวิจัยหลัก (ครู กศน.)
6. นายวิศิษฐ์ ชาญชัยพิทักษ์สิน	นักวิจัยหลัก (สมาชิก อบต.)

ทีมวิจัยร่วม

1. นายสยาม กุลปัญญา
2. ส.อบต อุรุพงษ์ จันทร์ยอด
3. นายเอกชัย หาญสุวรรณชัย
4. นางเก่อ มูลฟู
5. นางอัชรา ธนะจักร

6. นางสมถวิล เสนาไชย
7. นายจรุญ ชุมวงศ์
8. นายบดิกร แซ่ย่าง
9. นายสราวุ ภาระจริง
10. นางนา ใจคำ
11. นายไฟศาล ชัยปานี
12. นายลักษณ์ ภาระจำ
13. นายวรรณจักร วรรณะ
14. นางศรีวรรณ แซ่ฟ่าน
15. นายเกษร เมฆสกุลดี

ที่ปรึกษาที่มีวิจัย

1. นายบันทิง เครื่องวงศ์	(นายกองค์การบริหารส่วนตำบลตับเต่า)
2. ผอ.สสอاد คำตัน	(ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านราชภูมิวังก์)
3. พ.ต. แผ่นดิน บุญแข็ง	(โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริภูที่ฟ้า)
4. นายบัญชา รามศิริ	(หัวหน้าวันอุทัยานภูที่ฟ้า)

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “การสร้างการมีส่วนร่วมการบริหารจัดการห้องเรียนโดยชุมชนร่วมพัฒนาไทย ภูมิปัญญา ต.ตับเต่า อ.เทิง จ.เชียงราย ระยะที่ 1” นั้น แนวคิดและทฤษฎีที่ผู้วิจัยจะเข้าไปทำการศึกษา เพื่อนำมาเป็นกรอบและกำหนดประเด็นในการศึกษา และเป็นแนวทางในการเก็บข้อมูล ดังนี้

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการห้องเรียนโดยชุมชน

การห้องเรียนโดยชุมชนหมายถึงการห้องเรียนที่ชุมชนเป็นผู้ดำเนินการ ตั้งอยู่บนฐานคิดที่ว่า ชาวบ้านทุกคนเป็นเจ้าของทรัพยากรและเป็นผู้มีส่วนได้เสียจากการห้องเรียน นำเข้าทรัพยากรห้องเรียนที่มีอยู่ในท้องถิ่น ทั้งด้านธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี รวมทั้งวิถีชีวิตความเป็นอยู่ และวิถีการผลิตของชุมชน มาใช้เป็นปัจจัยหรือต้นทุนสำคัญในการจัดการห้องเรียนอย่างเหมาะสม เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อห้องเรียนทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม รวมทั้งมีการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืนไปถึงคนรุ่นหลัง พร้อมกันนี้มีการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในชุมชน ให้มีความรู้ ความสามารถในการจัดการห้องเรียนและเป็นผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินการ ตั้งแต่คิดวางแผนดำเนินการ การตัดสินใจดำเนินกิจกรรมต่างๆ การประเมินผลโครงการ และการรับผลประโยชน์ โดยคำนึงถึง ความสามารถในการรองรับของชุมชนที่เป็นสำคัญ

ชุมชนแต่ละแห่งล้วนมีศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งห้องเรียนที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ ฐานทรัพยากรกรห้องเรียนที่ชุมชนนั้นมีอยู่ บางชุมชนมีทรัพยากรห้องเรียนทางธรรมชาติ อันได้แก่ น้ำตก ป่าเข้าล้ำนาไฟ รวมทั้งสัตว์ป่าที่อาศัยอยู่หลักหลายชนิด บางชุมชนมีความโดดเด่นในด้าน สถานที่ห้องเรียนทางประวัติศาสตร์ อันได้แก่ วัดวาอารามและโบราณสถานทางพุทธศาสนา หรือมี ประวัติศาสตร์ห้องเรียนที่น่าสนใจ รวมทั้งมีร่องรอยทางด้านโบราณคดีปรากฏให้เห็น ขณะที่บางชุมชนมี ข้อเด่นด้านอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมประเพณีหลักหลายกลุ่มชาติพันธุ์ มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่และวิถี การผลิตที่เอื้อต่อการพัฒนาด้านการห้องเรียน สามารถนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับนักห้องเรียนที่ไม่ เยือนได้เป็นอย่างดี

หลักการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การกำหนดหลักการนี้เป็นไปเพื่อให้เห็นดูยืนของ การท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ใช้การท่องเที่ยว เป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชน ได้แก่

1. ชุมชนเป็นเจ้าของ
2. ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจและกำหนดทิศทาง
3. สรงเสริมความภาคภูมิใจในตนเอง
4. ยกระดับคุณภาพชีวิต
5. มีความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อม
6. คงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น
7. ก่อให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างคนต่างวัฒนธรรม
8. เคราะฟในวัฒนธรรมที่แตกต่างและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์
9. เกิดผลตอบแทนที่เป็นธรรมแก่คนท้องถิ่น
10. มีการกระจายรายได้สู่สาธารณะประโยชน์ของชุมชน

การที่จะให้ชุมชนดำเนินการท่องเที่ยวตามหลักการดังกล่าวข้างต้น มีความจำเป็นที่จะต้อง เตรียมความพร้อมและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในด้านการจัดการท่องเที่ยว ในขณะเดียวกันก็ ต้องรณรงค์กับคนในสังคม ให้เห็นความแตกต่างของการท่องเที่ยวโดยชุมชนกับการท่องเที่ยวทั่วไป กระตุ้นให้เห็นความสำคัญและการเป็นมั่นคงของเที่ยวแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้มากขึ้น เพื่อสร้าง การรับรู้และความเข้าใจต่อบทบาทของชุมชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสืบสาน วัฒนธรรมดั้งเดิม

ตารางแสดงความแตกต่างระหว่างการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	การท่องเที่ยวโดยชุมชน
1. <u>วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว</u> รับผิดชอบต่อแหล่งธรรมชาติ เอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น	รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ สังคม วัฒนธรรมและตอบสนองความต้องการของชุมชน
2. <u>ความเป็นเจ้าของ</u> ไม่ได้กำหนดว่าใครเป็นเจ้าของ	ชุมชนเป็นเจ้าของ
3. <u>การจัดการท่องเที่ยว</u> ไม่ได้กำหนดว่าใครเป็นผู้จัดการ	ชุมชนเป็นผู้จัดการ
4. <u>การเขื่อมโยงของการท่องเที่ยว</u> เน้นหนักการท่องเที่ยวกับสิ่งแวดล้อม	เน้นหนักการพัฒนาแบบองค์รวม

องค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

● การเตรียมความพร้อมชุมชน

ในการเตรียมความพร้อมของชุมชน ชาวบ้านควรมีการประชุมระดมความคิดเกี่ยวกับข้อดีและข้อเสียของการท่องเที่ยว รวมทั้งผลกระทบในด้านบวกและด้านลบ เพื่อให้สามารถในชุมชนได้รับรู้ ปัญหาร่วมกันและช่วยกันค้นหาแนวทางป้องกันตั้งแต่ต้น ทั้งนี้เพื่อปรับแนวทางการจัดการท่องเที่ยวให้เหมาะสม จันจะช่วยให้การดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเกิดผลกระทบด้านลบน้อยที่สุดและเป็นการส่งเสริมให้ประชากรในชุมชนมีคุณภาพชีวิตดี มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจอีกทั้งรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม

ประชากรแต่ละชุมชนสามารถสนับสนุนความต้องการของชุมชนท้องถิ่น ใน การจัดการท่องเที่ยว ด้วยการใช้ทรัพยากรที่ชุมชนมีอยู่อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของชุมชน จันเป็นการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ที่สำคัญชาวบ้านได้ร่วมมือร่วมใจกันคิด ตัดสินใจ วางแผน และดำเนินการท่องเที่ยวโดยมุ่งเน้นการมีจิตสำนึกรักษาทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม บนฐานสถานที่ประวัติศาสตร์

พร้อมทั้งส่งเสริมการรักษาศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และการรื้อฟื้นภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในด้านวัฒนธรรมระหว่างชาวบ้านกับนักท่องเที่ยว

- การท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบบูรณาการ

การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบบูรณาการ ดำเนินไปภายใต้การประสานประโยان์ของ การพัฒนาด้านต่างๆ เข้าด้วยกัน ครอบคลุมทั้งมิติด้านสิ่งแวดล้อม มิติด้านเศรษฐกิจและมิติด้าน สังคมและวัฒนธรรม อันเป็นการผสมผสานการพัฒนาด้านต่างๆ อย่างเป็นองค์รวม

สำหรับมิติด้านสิ่งแวดล้อม มุ่งกระตุ้นชาวบ้านในชุมชนให้ตระหนักรถึงความสำคัญของการ อนุรักษ์ และการคุ้มครองด้านสิ่งแวดล้อมก่อให้เกิดการเรียนรู้และร่วมมือกันในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ รู้ปัญหาผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยว เพื่อจำกัดการพัฒนา และดำเนินการจัดการท่องเที่ยว โดยพยายามหลีกเลี่ยงให้เกิดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุด

มิติด้านเศรษฐกิจ มุ่งให้ชาวบ้านมีรายได้เสริมจากการท่องเที่ยว โดยนำฐานทรัพยากรชั้นเป็น ลินทรัพย์ร่วม หรือสมบัติสาธารณะมาเป็นต้นทุนในการจัดการท่องเที่ยว มีการกระจายรายได้อย่าง เสมอภาคและยุติธรรม และที่สำคัญชาวบ้านส่วนใหญ่ในชุมชนเห็นพ้องต้องกัน ที่จะนำฐานทรัพยากร ท่องเที่ยวที่มีอยู่ ทั้งธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และสถานที่ทางประวัติศาสตร์มาพัฒนาเป็น แหล่งท่องเที่ยวของชุมชน โดยมีการประชุมปรึกษาหารือระดมความคิด สร้างฉันทนา มติกันว่า การพัฒนาพื้นที่ในชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว เป็นความต้องการของชาวบ้านส่วนใหญ่อย่างแท้จริง และชาวบ้านเข้าใจตรงกันว่า การท่องเที่ยวเป็นเพียงช่องทางหนึ่งในการเสริมสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน มิใช่มุ่งให้เป็นรายได้หลักของชุมชนแต่อย่างใด

ที่ผ่านมาการท่องเที่ยวนำมาซึ่งรายได้เข้าประเทศมากเป็นอันดับหนึ่ง สูงกว่าการส่งออก สินค้าอุตสาหกรรมและพืชผลการเกษตร แต่เมื่อมองให้ลึกลงไปจะพบว่ารายได้จากการท่องเที่ยว ดังกล่าวยังไม่มีการกระจายสู่ชุมชนซึ่งเป็นเจ้าของทรัพยากรท่องเที่ยวเท่าที่ควร ส่วนใหญ่แทบทั้งหมด ล้วนกระจากตัวอยู่เฉพาะในวงจรธุรกิจของผู้ประกอบการด้านท่องเที่ยวเป็นหลัก

ในการจัดการท่องเที่ยว เพื่อให้มีระบบการดำเนินการที่เหมาะสมและเป็นธรรมแก่สมาชิกใน ชุมชน ควรมีการกระจายรายได้อย่างทั่วถึงและยุติธรรม ผลกำไรที่ได้กระจายสู่ชุมชนอย่างแท้จริง ประชาชนเป็นผู้ดำเนินการท่องเที่ยว และควบคุมการเติบโตของการท่องเที่ยวในพื้นที่ของตน โดยไม่

ขัดแย้งกับการรักษาฐานทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม เปิดโอกาสให้ชาวบ้านทุกครัวเรือนเข้ามามีส่วนร่วม

ในเชิงปฏิบัติ ชาวบ้านบางคนอาจจะรับหน้าที่เป็นผู้ดูแลที่พัก หมุนเวียนกันทำหน้าที่เป็นมัคคุเทศก์ท่องถิน พานักท่องเที่ยวไปดูนก เดินป่าศึกษาธรรมชาติพืชพรรณไม้ หรือพืชพรรณสมุนไพร ฯลฯ กิจกรรมที่แต่ละคนหมุนเวียนกันรับผิดชอบช่วยให้มีรายได้อย่างทั่วถึง ลดช่องว่างระหว่างคนมีโอกาสกับคนด้อยโอกาส คนรวยกับคนจน และลดความขัดแย้งหรือความแตกแยกในชุมชน

ส่วนมิติด้านสังคมและวัฒนธรรมมุ่งใช้กิจกรรมต่างๆ รองรับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ สร้างเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของคนต่างวัฒนธรรม เพิ่มความเข้าใจและตระหนักรในคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิน ซึ่งอาจมีการจัดการในรูปของ 1) การก่อตั้งจุดประชาสัมพันธ์ข้อมูลการท่องเที่ยว 2) การก่อตั้งพิพิธภัณฑ์ท้องถิน 3) การรวบรวมภูมิปัญญาด้านวรรณกรรมมุขป่าฐาน และ 4) การจัดทำเอกสารเผยแพร่ด้านภูมิปัญญา

ทั้งนี้ควรยึดความต้องการของชุมชนเป็นสำคัญ รวมทั้งคำนึงถึงความสามารถในการรองรับทางธรรมชาติ และความสามารถในการรองรับทางสังคม - วัฒนธรรม อันเป็นทางเลือกใหม่ของการจัดการท่องเที่ยวที่สนองความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริงมีการผสานการพัฒนาในเชิงเศรษฐกิจเข้ากับการพัฒนาด้านสังคม และการคุ้มครองอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ

● กระบวนการมีส่วนร่วม

การท่องเที่ยวในกรอบแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ปัจจุบันมีการพัฒนาแตกแขนงออกไปในหลากหลายรูปแบบ อาทิ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ฯลฯ การจัดการท่องเที่ยวแต่ละประเภทล้วนมีรูปแบบการจัดการที่อิงอยู่บนฐานทรัพยากรของชุมชน และสภาพเป็นจริงของชุมชนโดยมีเป้าหมายคือพัฒนาชุมชนไปสู่การพึ่งพาตนเอง ชุมชนสามารถยืนอยู่ได้ด้วยฐานทรัพยากรที่มีอยู่ โดยยึดความต้องการของชุมชนเป็นสำคัญ

ทั้งนี้ ในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ควรคำนึงถึงความสามารถในการรองรับของธรรมชาติให้ความสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในชุมชน และมีการเตรียมความพร้อมของชุมชน

ด้วยการปูรักปิดสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งวัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญาของท้องถิ่น เพื่อพัฒนาไปสู่การจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ที่สำคัญในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ชาวบ้านควรเข้าถึงทรัพยากร และมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวของท้องถิ่นโดยตรง รวมทั้งร่วมมือกันรักษาฐานทรัพยากรที่มีอยู่ให้เป็นมรดกของคนรุ่นหลังและรุ่นต่อๆ ไป อาทิ การรักษาป่าต้นน้ำให้เป็นแหล่งต้นน้ำสำหรับที่สำคัญของชุมชน และเป็นฐานสนับสนุนการเกษตรกรรมซึ่งเป็นรายได้หลักของชุมชน

ชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ต้นน้ำ ควรเข้าใจว่าฐานทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าต้นน้ำมีความสำคัญอย่างยิ่งยวดต่อวิถีการผลิต และเพื่อให้การปักป้องคุ้มครองป่าไม้มีผลในเชิงปฏิบัติอย่างแท้จริง ชุมชนควรมีภาระเบี่ยบสำหรับเป็นมาตรการในการอนุรักษ์และคุ้มครองทรัพยากรป่าไม้ที่ชัดเจน โดยชาวบ้านมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรการทุกขั้นตอน อีกทั้งมีการอุทิศภาระเบี่ยบร่วมกันให้มีผลบังคับใช้ในชุมชน สามารถปฏิบัติได้จริง เช่นเดียวกับการอุทิศภาระแก่การจัดการป่าชุมชน

- การพัฒนาศักยภาพบุคลากร

การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ความมีการพัฒนาศักยภาพบุคลากร มีการพัฒนาชีวบ้านในพื้นที่ให้มีความรู้และความสามารถ เข้าใจสภาพภูมิศาสตร์ ภูมินิเวศของท้องถิ่น ตระหนักรถึงปัญหาผลกระทบจากการท่องเที่ยว ดุลยภาพของระบบนิเวศ รู้แนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและลิงแวดล้อม รวมทั้งมีการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี และภูมิปัญญาดั้งเดิมของท้องถิ่น เพื่อให้เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวของท้องถิ่นต่อไปในอนาคต อีกทั้งเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนท้องถิ่นในระยะยาว

สำหรับการพัฒนาขีดความสามารถ และเพิ่มศักยภาพของบุคลากรในห้องถีน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนผู้จะเติบโตขึ้นมา มีบทบาทรับผิดชอบในการพัฒนาห้องถีนของตน สามารถกระทำได้หลายวิธี เป็นต้นว่า การฝึกอบรมภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสาร การถ่ายโอนความรู้และภูมิปัญญาของห้องถีนจากผู้อาชีวศึกษาเยาวชนรุ่นใหม่ และการเรียนรู้เรื่องภัณฑ์ธรรมชาติและประเพณีของห้องถีน เป็นต้นฯ

- การสร้างเครือข่ายเรียนรู้ระหว่างชุมชน

การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างชุมชนเป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันที่ก่อให้เกิดการถ่ายโอนความรู้ของคนในชุมชนจากแต่ละหมู่บ้าน สามารถนำความรู้ไปแปรสู่การดำเนินการให้บังเกิดผลเป็นจริง ด้วยการนำเอาทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ในพื้นที่ ขับเคลื่อนให้แก่น้ำตก พืชพรรณไม้ในพื้นป่าที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งวัฒนธรรมปะเพนนิมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างเหมาะสมและมีความยั่งยืน

การศึกษาธรรมชาติและภูมินิเวศย่อยของพื้นที่ ช่วยให้รู้ว่าพื้นที่ด่างๆ มีศักยภาพในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวในด้านใดและมากน้อยเพียงใด บางชุมชนอาจมีเฉพาะทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ บางชุมชนมีข้อเด่นในด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ซึ่งล้วนเอื้อต่อการพัฒนาไปสู่การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนทั้งสิ้น อีกทั้งช่วยให้ประชากรในชุมชนเข้าถึงฐานทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีอยู่ในพื้นที่ ได้เรียนรู้แนวทางการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมีการจัดการองค์ความรู้และภูมิปัญญาด้วยตัวเอง รวมทั้งมีการถ่ายโอนความรู้และภูมิปัญญาของชุมชน

ในการนำทรัพยากรดังกล่าวมาใช้ ควรประชุมระดมความคิดเห็น แลกเปลี่ยนทัศนะและประสบการณ์ ช่วยกันค้นหาข้อดี - ข้อเสีย และผลกระทบจากการท่องเที่ยว รวมทั้งค้นหาศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว พร้อมกันนี้มีการแสวงหาทางเลือกในการจัดการท่องเที่ยวที่สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทของชุมชน โดยมีความต้องการของชุมชนเป็นสำคัญ พร้อมทั้งคำนึงถึงความสามารถในการรองรับของธรรมชาติในพื้นที่ดังกล่าว

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

รัชชัย รัตนชื่อน (2542 : บทคัดย่อ) ศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบนพื้นที่สูง กรณีศึกษา บ้านห้วยอี้ ตำบลห้วยบูลิง อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยศึกษาการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางวัฒนธรรมของชุมชน ศึกษาแนวคิดและระบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนที่สัมพันธ์กับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และศึกษาการจัดการองค์กรและการจัดสร้างผลประโยชน์ของชุมชน พบว่า จากการศึกษาการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางวัฒนธรรมของชุมชนด้านระบบคุณค่า ระบบการผลิต และระบบความสัมพันธ์นั้น โครงสร้างหลักทางวัฒนธรรมของชุมชน ปากเกโซะญอ มีได้เปลี่ยนแปลงไปมากนัก เพียงแต่ได้มีการปรับตัวที่สำคัญหลายประการเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมรอบด้าน และแม้จะมีการเปลี่ยนการนับถือศาสนา เติบโตระบบคุณค่าของการเคารพต่อธรรมชาติที่มีสิ่งเนื้อธรรมชาติควบคุมอยู่ ระบบการผลิตยังคงเป็นแบบเดิม

ตนเองไม่ก่อให้เกิดภัยและไม่ทำลาย ระบบความสัมพันธ์เป็นแบบเครือญาติที่มีความเอื้อเฟื้อแบ่งปัน มีความสามัคคี ในด้านแนวคิดของชุมชนต่อการจัดการท่องเที่ยววันนี้ ชุมชนได้ใช้กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อเป็นเครื่องมือในการรักษาระบบนิเวศและรักษาทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพ อีกทั้งเพื่อการอนุรักษ์พื้นที่ป่าภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของชุมชนมากกว่าการดำเนินการท่องเที่ยวเพื่อแสวงหารายได้เพียงอย่างเดียว ชุมชนมีระบบการจัดสรรผลประโยชน์ครอบคลุมทั้งระดับครัวเรือน ระดับกลุ่ม และระดับชุมชน โดยมีการจัดสรรรายได้ให้ครัวเรือนสมาชิกครัวละ 80 ระดับกลุ่มร้อยละ 15 และระดับชุมชนร้อยละ 5 การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นกิจกรรมทางเลือกสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจในลักษณะธุรกิจชุมชนพร้อมๆ กับการอนุรักษ์พื้นที่ป่าภูมิปัญญาของชุมชนท้องถิ่น ก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของคนในสังคมเพื่อการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และพัฒนาอย่างยั่งยืนได้

บุณพงษ์ คงคำฟู (บทคัดย่อ : 2551) ศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติ : กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติแม่ปิง จังหวัดลำพูน โดยศึกษาศักยภาพของพื้นที่ รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในเขตอุทยานแห่งชาติแม่ปิง รวมทั้งศึกษาปัญหาอุปสรรคและแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติแม่ปิงเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พนบฯ อุทยานแห่งชาติแม่ปิงมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำนวน 11 แห่ง โดยได้ดำเนินการจัดการการท่องเที่ยวเป็นไปตามหลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งดำเนินงานประสลับผลสำเร็จในเรื่องการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกที่ดี ความหลากหลายพื้นที่ทางธรรมชาติ และการจัดกิจกรรมให้การศึกษา และความรู้ด้านลึกลับ สำหรับศักยภาพของพื้นที่ในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พื้นที่แหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่ จำนวน 10 แห่ง มีศักยภาพในระดับสูง และจำนวน 1 แห่ง มีศักยภาพในระดับปานกลาง โดยพนบฯ แบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่จำนวน 16 กิจกรรม และได้ข้อสรุปรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสมจำนวน 10 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมเที่ยวน้ำตก เดินป่าศึกษาธรรมชาติ ค่ายเยาวชนศึกษาธรรมชาติ ตั้งแคมป์พักแรม/การเดินทาง พักนอนเรือนแพ นั่งเรือชมธรรมชาติ พายเรือ ดูดาว ดูนก และศึกษาประวัติศาสตร์ สำหรับปัญหาอุปสรรค ที่ส่งผลต่อการพัฒนาจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติแม่ปิง ที่สำคัญ ได้แก่ ไม่มีการสนับสนุนสร้างเครือข่ายมัคคุเทศก์ท้องถิ่นและการส่งเสริมประกอบอาชีพจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ระบบสื่อความหมายธรรมชาติไม่มีประสิทธิภาพ ขาดประสิทธิภาพเรื่องการส่งเสริม การประชาสัมพันธ์การตลาดและการนำเที่ยว ทั้งนี้ได้เสนอแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติแม่ปิงเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว

อย่างยั่งยืน แยกตามองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ องค์ประกอบด้านพื้นที่ องค์ประกอบด้านกิจกรรม องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม และองค์ประกอบด้านการจัดการบริการท่องเที่ยว

สุดชีวัน นันทวัน ณ อยุธยา (บทคัดย่อ : 2551) ศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง กรณีศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบร่วม ประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีอายุตั้งแต่ 20 - 60 ปีทราบดีว่า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทำรายได้หลักให้ จังหวัดเชียงใหม่ เกิดการจ้างงานและการกระจายรายได้ และมีความคิดเห็นว่าชีวิตและวัฒนธรรม ท่องถินจากอดีตจนถึงปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก ครอบครัวชี้วัฒนธรรมแบบดั้งเดิมให้ เพราะวัฒนธรรมประเพณีแบบดั้งเดิม จะช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยว อีกทั้งวัฒนธรรม งานประเพณี เทศกาล ภูมิปัญญาของท้องถิน และแหล่งท่องเที่ยวโบราณสถาน ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามายังชุมชน แต่พบว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชน เจ้าของท้องถินใน การจัดการการท่องเที่ยวยังมีอยู่น้อยมาก ภาคธุรกิจให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน มากขึ้น ในส่วนของสถานการณ์ ปัญหาและอุปสรรคของปัจจัยดึงดูดทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ยังมีปัจจัยดึงดูดทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบางประการ เช่น พิพิธภัณฑ์ ดนตรีพื้นบ้าน และ วรรณกรรมท้องถิน ที่ยังไม่ได้รับการสนับสนุนให้เป็นปัจจัยดึงดูดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยพบปัญหาทั้งทางด้านบุคลากรที่มีองค์ความรู้เกี่ยวกับ เรื่องดังกล่าวมีอยู่น้อยและไม่ได้รับการสนับสนุนทั้งทางด้านนโยบายและงบประมาณ คนในชุมชน และเยาวชนคนรุ่นใหม่ยังคงเห็นความสำคัญในเรื่องดังกล่าวน้อย จากผลการศึกษาดังกล่าวสามารถ สรุปแนวทางการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยเน้นให้ชุมชนเป็นศูนย์กลาง ได้ดังนี้คือ 1) การกำหนดนโยบายการศึกษาของรัฐเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการอนุรักษ์วัฒนธรรม และเป็น เครื่องมือในการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมภายใต้กระแสโลกภัยัตต์ 2) คือการกำหนดนโยบาย การท่องเที่ยวของรัฐ จำเป็นต้องส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว เพื่อสร้างความ ตระหนักในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวของท้องถิน 3) เสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง และ เปิดพื้นที่ให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีส่วนร่วมใน การประเมิน และที่สำคัญคือมีส่วนร่วมในผลประโยชน์มากยิ่งขึ้น 4) การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรม ภาคธุรกิจ องค์กรที่เกี่ยวข้อง และคนในชุมชนไม่ควรมุ่งเน้นประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจเพียง ด้านเดียวเป็นสำคัญ ควรมุ่งเน้นวัฒนธรรมและความต้องการของเจ้าของชุมชนและประโยชน์ที่ ชุมชนพึงจะได้รับอย่างยั่งยืนในทุกๆ ด้าน ทั้งด้านคุณภาพชีวิต ความมั่นคงทางสังคม ความงามทาง ศิลปวัฒนธรรมของชุมชนด้วย ทั้งนี้เพื่อป้องกันการผูกก่อนทางวัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติที่ อาจเกิดขึ้นได้

สุจิตรากา พันธุ์วิไล (บพคดยอ : 2454) ศึกษา รูปแบบการจัดการหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชนมีส่วนร่วม : กรณีศึกษา บ้านหล่อ (อำเภอ) ตำบลแม่ยิว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย โดยศึกษารูปแบบและวิธีการจัดการหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชนมีส่วนร่วม วิเคราะห์ข้อมูลและเสนอแนะรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาการจัดการหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชนมีส่วนร่วม พบว่า รูปแบบและวิธีการจัดการหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชนมีส่วนร่วมบ้านหล่อฯ ปัจจุบันเป็นการทำงานร่วมกันของชุมชน กับ สมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน-เชียงราย โดยแบ่งบทบาทหน้าที่ คือ ชุมชนเป็นผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติงานในพื้นที่หมู่บ้าน ได้แก่ การจัดการพื้นที่หมู่บ้าน รูปแบบการนำเที่ยว บุคลากร การเงิน/บัญชี ส่วนสมาคมฯ เป็นพี่เลี้ยงในด้านการลงทุนด้วยการให้กู้ยืมกองทุนหมุนเวียนโดยปลดดอกเบี้ย ด้านนโยบาย และการตลาด นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมีความพอดีในการจัดการหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชนมีส่วนร่วมในระดับมาก ทั้งด้านมีสิ่งดึงดูดใจ ความพร้อมของบุคลากรและการจัดการหมู่บ้าน การมีส่วนร่วมของชุมชน สิ่งอำนวยความสะดวก ยกเว้นเรื่องการเข้าถึงหมู่บ้านมีความพอดีในระดับปานกลาง นอกจากนี้พบว่า สมาชิกกลุ่มท่องเที่ยวส่วนใหญ่ต้องการรายได้จากการท่องเที่ยวmanyชีพมากกว่าการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชนเผ่า การมีส่วนร่วมของชุมชนที่เป็นอยู่ยังไม่ใช่การมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ชุมชนยังไม่เข้มแข็ง ผู้นำขาดทักษะด้านการจัดการการท่องเที่ยว ผลงานให้วัฒนธรรมเปลี่ยน และขาดการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่กำลังจะสูญหายไป ดังนั้นด้านรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาการจัดการหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชนมีส่วนร่วมในอนาคต มีความเห็นว่า องค์กรจะต้องเป็นเอกเทศ แบ่งหน้าที่รับผิดชอบชัดเจน ที่สำคัญต้องมีฝ่ายพัฒนาจิตสำนักในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของท้องถิ่น และฝ่ายพัฒนาบุคลากร โดยดึงเยาวชนของหมู่เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ผู้นำและคณะกรรมการจะต้องมีความเข้มแข็ง มีการจัดการด้านการเงินและบัญชีอย่างรอบคอบ โปร่งใส รวมทั้งรูปแบบการนำเที่ยวที่แสดงถึงลักษณะเด่นทางด้านวัฒนธรรมและธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยว โดยคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม

สาคริน บุญพิทักษ์ (บพคดยอ : 2546) ศึกษา กิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบยั่งยืนกับการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของบ้านแม่กำปอง ตำบลหัวยแก้ว กิ่งอำเภอแม่่อน จังหวัดเชียงใหม่ โดยศึกษาบทบาทประชาชนท้องถิ่นและบทบาทชุมชนในการดักจิกรรมท่องเที่ยว และศึกษาผลกระทบต่อชุมชนด้านการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง การเรียนรู้ทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน พบว่า ชาวบ้านแม่กำปองมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบยั่งยืนทุกขั้นตอน ทั้งการมีส่วนร่วมโดยตรงและทางอ้อม โดยกลุ่มผู้นำชุมชนจะมีบทบาทการมีส่วนร่วมมากกว่ากลุ่มชาวบ้าน สืบเนื่องจากหลายปัจจัย ที่สำคัญ ได้แก่ สถานะทางเศรษฐกิจ บทบาททาง

สังคม การศึกษา ประสบการณ์ส่วนตัว ซึ่งทางการมีส่วนร่วม และผลประโยชน์ การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม หลังจากการจัดการท่องเที่ยวยังไม่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตเนื่องจากแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบยั่งยืนมีความสอดคล้องกับบริบทพื้นฐานของชุมชน ประกอบการตลาดยังคง ส่วนในเรื่องของการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบยั่งยืน และผลการเปลี่ยนแปลงชุมชนด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ส่งผลต่อกระบวนการเรียนรู้ทางการเมือง ทำให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมากขึ้น ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของชุมชน

วิชรญาณ วีระประพันธ์ (บทคัดย่อ : 2551) ศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของเชียงใหม่ในที่ชาฟารี ในเรื่องของบริบททางด้านป่าไม้ในการท่องเที่ยวของเชียงใหม่ในที่ชาฟารี วิเคราะห์องค์ประกอบในการจัดการการท่องเที่ยวของเชียงใหม่ในที่ชาฟารี กับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และศึกษาประโยชน์ที่ชุมชนรอบข้างจะได้รับจากการจัดการท่องเที่ยวของเชียงใหม่ในที่ชาฟารี กรณีศึกษาได้แก่ 4 กลุ่ม คือ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของเชียงใหม่ในที่ชาฟารี เจ้าหน้าที่ป่าไม้ นักท่องเที่ยว และประชากรผู้เกี่ยวข้อง พบร่วมบริบททางด้านทรัพยากรป่าไม้ เชียงใหม่ในที่ชาฟารี ดังอยู่ในพื้นที่ป่าเต็งรังและป่าเบญจพรรณ ซึ่งเคยถูกบุกรุกจากชาวบ้านเพื่อทำการเกษตรกรรมและหาของป่าเพื่ออุปโภค บริโภค และค้าขาย ปัจจุบันพื้นที่ถูกพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติที่สวยงาม มีชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงกับเชียงใหม่ในที่ชาฟารี คือ หมู่บ้านหนองกัยเหนือ มีประชากรทั้งสิ้น 210 ครัวเรือน เชียงใหม่ในที่ชาฟารีได้จัดการการท่องเที่ยวออกเป็น 5 องค์ประกอบ คือ สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) กิจกรรม (Activities) ลิสต์อำนวยความสะดวก (Amenities) ที่พัก (Accommodation) และการเข้าถึง (Accessibility) และชุมชนบ้านหนองกัยเหนือได้รับประโยชน์ทั้งในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม

ข้อสรุป การท่องเที่ยวโดยชุมชน

การที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยตรง นำเอารัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติ วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ มาใช้เป็นฐานในการจัดการท่องเที่ยวภายใต้กรอบแนวคิดการจัดการอย่างยั่งยืน และมีการผ่านการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวเข้ากับการพัฒนาด้านสังคมและการคุ้มครองด้านสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งคำนึงถึงความสามารถในการรองรับของธรรมชาติในพื้นที่ เป็นรูปแบบของการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การจัดการในรูปแบบดังกล่าว นอกจากจะให้ความสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในท้องถิ่นแล้ว ยังช่วยให้มีการกระจายอำนาจการจัดการทรัพยากร นำ

ทรัพยากรห้องเที่ยวที่มีอยู่มาใช้อย่างเหมาะสมกับพื้นที่ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อห้องถินทั้งในทางตรง และทางอ้อม ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

เนื่องอื่นได้ การดำเนินกิจกรรมการห้องเที่ยวโดยอาศัยฐานทรัพยากรและองค์ความรู้ที่มีอยู่ ในห้องถิน เป็นกระบวนการพัฒนาทีคนในชุมชนร่วมมือกัน นำไปสู่การทำพนบประพุตคุย และเปลี่ยน ความรู้และเรียนรู้ร่วมกัน เป็นเวทีเชื่อมประسانความเข้าใจระหว่างคนต่างพื้นที่ต่างวัฒนธรรม ก่อให้เกิดความซึ้งซึ้งกันและกันและร่วมกันแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่อง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

โครงการวิจัยนี้ ได้เกิดขึ้นจากปัญหาและความต้องการอย่างแท้จริงของชุมชนร่วมพื้นที่ไทย จึงได้ออกแบบกระบวนการโดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมจากท้องถิ่น โดยมีการวางแผนและออกแบบกระบวนการวิจัยได้ดังนี้

วิธีการดำเนินงาน

ระยะเวลาดำเนินการแบ่งออกเป็น 2 ระยะ (ระยะที่ 1) 6 เดือน

ระยะที่ 1 การเก็บรวบรวมข้อมูลทุนเดิมของพื้นที่ชุมชน ในเรื่องต่างๆ ดังนี้

- ประวัติศาสตร์ชุมชน
- ทบทวนระบบการบริหารจัดการท่องเที่ยวเดิมที่ดำเนินกันอยู่
- ข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องในการจัดระบบการท่องเที่ยว ได้แก่ บ้านพัก ร้านค้า ร้านอาหาร รถบัส ร้านอาหาร มัคคุเทศก์ท้องถิ่น นักแสดงเด็กเยาวชน
- เก็บข้อมูลทรัพยากรกรากท่องเที่ยวของชุมชนที่ดำเนินกันอยู่มีลักษณะเป็นอย่างไร
- ข้อมูลนักท่องเที่ยว / กลุ่มนักท่องเที่ยว/ การทำกิจกรรมของนักท่องเที่ยว/ความคิดเห็น ของนักท่องเที่ยว

การดำเนินงานระยะที่ 1

1. การรวบรวมและศึกษาข้อมูลพื้นที่ตามประเด็นที่ได้กำหนดไว้เบื้องต้น
2. การรวบรวมศึกษาข้อมูลพื้นที่และจัดสำรวจสิ่งที่นักท่องเที่ยว
3. การทบทวนระบบการบริหารจัดการท่องเที่ยวที่ผ่านมา
4. การวิเคราะห์ข้อมูลร่วม เพื่อวางแผน และจัดระบบการบริหารจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่
5. กิจกรรมการสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างชาวบ้านที่เป็นผู้ประกอบในพื้นที่ บ้านร่วมพื้นที่- ภูมิปัญญา
6. พัฒนาศักยภาพด้านการบริหารจัดการ/มัคคุเทศก์ท้องถิ่น
7. สรุปแนวทางที่เป็นรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่เน้นการมีส่วนร่วม

กระบวนการดำเนินงานของโครงการวิจัยตามที่ทีมวิจัยได้กำหนดไว้ในแผนงานนั้น มีการดำเนินงานทั้งตามแผนและนอกเหนือจากที่ได้กำหนดในแผนงาน เพื่อตอบโจทย์ของโครงการวิจัย โดยสามารถให้รายละเอียดตามกิจกรรมได้ ดังนี้

1. เวทีทำความเข้าใจและซึ่งโครงการวิจัยร่วมกัน

วันที่ 20 เมษายน 2552

ณ ศูนย์บริการการท่องเที่ยว อบต.ตับเต่า บ้านร่มฟ้าไทย ภูรีพั่า อ.เทิง จ.เชียงราย

วัตถุประสงค์

เพื่อทำความเข้าใจร่วมกันระหว่างทีมวิจัยหลัก ทีมวิจัยชุมชน และทีบูรณาการในแผนการดำเนินงานระยะที่ 1 ของโครงการวิจัย

วิธีการ

จัดประชุมทีมวิจัยหลักและทีมวิจัยชุมชนเพื่อทำความเข้าใจและวางแผนการดำเนินงานระยะที่ 1

การแบ่งบทบาทหน้าที่

1. ประสานผู้เข้าร่วมประชุม ได้แก่ ทีมวิจัยหลัก และทีมวิจัยชุมชน ผู้รับผิดชอบ พี่เลี้ยงโครงการ และทีมวิจัย
2. เตรียมสถานที่ และ อาหาร ผู้รับผิดชอบ ทีมวิจัย
3. เตรียมเอกสารประกอบการประชุม ผู้รับผิดชอบ พี่เลี้ยงโครงการ
4. ดำเนินการประชุม ผู้รับผิดชอบ พี่เลี้ยงโครงการ และทีมวิจัย
5. บันทึกการประชุม ผู้รับผิดชอบ ทีมวิจัย

ผลการดำเนินงาน

กิจกรรมวันนี้เป็นการประชุมเพื่อชี้แจง ทำความเข้าใจโครงการวิจัยในภาพรวม ภายหลัง ที่ได้รับการอนุมัติจาก สกอ. ฝ่ายวิจัยเพื่อท่องถินแล้ว โดยมีการอธิบายเป้าหมายของโครงการวิจัย ว่าโครงการวิจัยนี้มีความตั้งใจที่จะพัฒนา ปรับปรุง จัดระบบการบริหารจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่ ร่วมฟ้าไทยใหม่ เพื่อให้การจัดการเป็นระบบมากขึ้น และได้ชี้แจงแผนการดำเนินงานของ โครงการวิจัย โดยมีการแบ่งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบภายใต้โครงการร่วมกัน ดังนี้

• นายทวีชัย แซ่ดี	ทำหน้าที่ นำการพูดคุยในการประชุมแต่ละครั้ง
• นายชาญชัย จูญสกุลวงศ์	ทำหน้าที่ เป็นผู้ช่วยหัวหน้าโครงการ

• นายอันวัย ปุรุษตา	ทำหน้าที่ ฝ่ายควบรวมข้อมูล
• นายดุสิต กำใจ	ทำหน้าที่ ฝ่ายควบรวมข้อมูล
• นางพรพรรณ ชื่นใจ	ทำหน้าที่ เลขาฯ โครงการวิจัย และจดบันทึก
• นายวรรณจักร วรรณะ	ทำหน้าที่ ประสานงานและการเงิน บัญชี

หลังจากปิดประชุมมีการพูดคุยภาพรวมของการประชุม โดยชาวบ้านและทีมวิจัยหลัก ทีมวิจัยร่วมมีความเข้าใจโครงการวิจัยในภาพรวมตรงกัน และพร้อมที่จะดำเนินงานตามแผนงานที่ได้รับมอบหมาย

2. เที่ยวเดินทางเข้าร่วมการอภิปรายในโครงการเก็บข้อมูล

วันที่ 27 – 28 เมษายน 2552

ณ ชุมชนชาติรีสอร์ท อ.เมือง จ.เชียงราย

วัตถุประสงค์

เข้าร่วมการฝึกอบรมเตรียมความพร้อมนักวิจัยในการอภิปรายในโครงการเก็บ
รวบรวมข้อมูลวิจัย

วิธีการ

ตัวแทนนักวิจัย 5 คน ได้แก่ นายทวีชัย แซลี, นายอันวัย ปุรุษตา, นายดุสิต กำใจ, นางพรพรรณ ชื่นใจ และ นายวรรณจักร วรรณะ เดินทางเข้าร่วมการฝึกอบรมเตรียมความพร้อม นักวิจัยในการอภิปรายในโครงการเก็บข้อมูลวิจัย ของสถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน เมื่อวันที่ 27 – 28 เมษายน 2553 ณ ชุมชนชาติรีสอร์ท อ.เมือง จ.เชียงราย

การแบ่งบทบาทหน้าที่

- ประสานผู้เข้าร่วมประชุม ได้แก่ ทีมวิจัยหลัก และทีมวิจัยชุมชน ผู้รับผิดชอบ พี่เลี้ยงโครงการ และทีมวิจัย
- คัดเลือกตัวแทนทีมวิจัยในการเข้าร่วมประชุม ผู้รับผิดชอบ ทีมวิจัย
- บันทึกการเข้าร่วมประชุม ผู้รับผิดชอบ ทีมวิจัย

ผลการดำเนินงาน

การเข้าร่วมอบรมในครั้งนี้ทำให้ทีมวิจัยได้เข้าใจกระบวนการ และวิธีการในการเก็บข้อมูลมากขึ้นที่ไม่ต้องใช้แบบสอบถามเพียงอย่างเดียว มีการอภิปรายในโครงการ ทำ

กำหนดประเด็นค่าdamในการสัมภาษณ์ ตลอดจนการจดบันทึก รวมทั้งยังได้มีการทำความเข้าใจ เรื่องการจัดทำเอกสารการเงินตามหลักการของ สกอ. ฝ่ายวิจัยเพื่อห้องถิน

3. ศึกษาข้อมูลประวัติศาสตร์ชุมชน

วันที่ 10 มิถุนายน 2552

ณ ชุมชนบ้านร่วมฟ้าไทย บ้านที่ ๘ อ.เทิง จ.เชียงราย

วัตถุประสงค์

เพื่อทบทวนข้อมูล บ้านพัก/ราคา/ผู้ประกอบการ/ร้านค้า/รถบริการนักท่องเที่ยว/ไกด์/นักแสดง

วิธีการ

1. การเก็บข้อมูลประวัติศาสตร์ชุมชนในครั้งนี้ เป็นการสัมภาษณ์ผู้รู้ทั้งที่อยู่ในชุมชนและชุมชน ใกล้เคียง มีการตอบคำถามที่มาที่ไปของการดั้งเดิมชุมชนร่วมฟ้าไทย ตลอดจนถึงประวัติศาสตร์การสูรับ โดยทีมวิจัยหลัก 6 คน ได้ตั้งงสัมภาษณ์ โดยมีการแบ่งหน้าที่กันตั้งค่าdamและจดบันทึก และคนพิมพ์
2. ศึกษาจากเอกสาร

การแบ่งบทบาทหน้าที่

1. ประธานผู้เข้าร่วมประชุม ได้แก่ ทีมวิจัยหลัก ทีมวิจัยชุมชน และ ผู้รู้ ผู้รับผิดชอบ ทีมวิจัย
2. เตรียมสถานที่ และ อาหาร ผู้รับผิดชอบ ทีมวิจัย
3. เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ และศึกษาเอกสาร ผู้รับผิดชอบ ทีมวิจัย
4. บันทึกการสัมภาษณ์และจากการศึกษาจากเอกสาร ผู้รับผิดชอบ ทีมวิจัย

ผลการดำเนินงาน

จากการสัมภาษณ์ผู้รู้แล้วพบว่าชุมชนแห่งนี้มีประวัติศาสตร์การต่อสู้กันมายาวนาน ก่อนที่รัฐบาลจะจัดสรุบที่ดินทำกินให้ในบริเวณนี้และเมื่อก่อนพื้นที่นี้ยังถูกเรียกเป็นพื้นที่สีแดง ที่มีความเสียงต่ออันตรายในแนวเขตชายแดนของไทยและประเทศเพื่อนบ้าน แต่เมื่อมีบริบทบุรุษมาตั้งรกรากที่นี่ เพื่อขยายพื้นที่ทำกินทางการเกษตรทำให้เกิดชุมชนร่วมฟ้าไทยแห่งนี้ขึ้นมา (รายละเอียดอ่านได้จากรายงานบทที่ 4 ผลการวิจัย)

4. กิจกรรมสำรวจพื้นที่ เส้นทางท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่
การสำรวจพื้นที่ เส้นทางท่องเที่ยวมีการดำเนินงานทั้งหมด 4 ครั้ง ดังนี้
ครั้งที่ 1 วันที่ 21 มิถุนายน 2552
ครั้งที่ 2 วันที่ 7 กรกฎาคม 2552
ครั้งที่ 3 วันที่ 19 กรกฎาคม 2552
ครั้งที่ 4 วันที่ 10 สิงหาคม 2552
ณ ชุมชนบ้านร่มฟ้าไทย บ้านที่ ๑๐ หมู่ ๑. เทิง จ.เชียงราย

วัดถุประสงค์

เพื่อสำรวจพื้นที่ เส้นทางท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ในพื้นที่ชุมชนบ้านร่มฟ้าไทย จ.เชียงราย

วิธีการ

- ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร
- สำรวจพื้นที่ ซึ่งการสำรวจในแต่ละครั้ง จะมีการวางแผนเพื่อกำหนดเส้นทางว่าจะไปทางไหน
มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ โดยมีผู้นำทาง ผู้ให้ข้อมูล ผู้บันทึก ถ่ายรูป ประสานงาน และเตรียมอาหารไปกินระหว่างเดินทาง โดยในแต่ละครั้งจะไปในเส้นที่ต่างกันและจำนวนคนที่ต่างกันโดยมีรายละเอียดดังนี้

ครั้งที่ 1 วันที่ 21 มิถุนายน 2552

เส้นทางจากหลังพระพุทธชูป ถ้ำสองแฝดเดินทางจำนวน 20 คน

ครั้งที่ 2 วันที่ 7 กรกฎาคม 2552

เส้นทางผาผึ้ง ผ่านถ้ำ เส้นทางเดินป่าศึกษาธรรมชาติและลุมน้ำพร เดินทางจำนวน

13 คน

ครั้งที่ 3 วันที่ 19 กรกฎาคม 2552

เส้นทางถ้ำสองแฝดเดิน เก็บข้อมูลเพิ่มเติมจากครั้งที่ 1 โดยมีคนนอกชุมชนนำทาง
และให้ข้อมูลเพิ่มเติม เดินทางจำนวน 8 คน

ครั้งที่ 4 วันที่ 10 สิงหาคม 2552

เส้นทางผาผึ้ง ถ้ำ น้ำตก จุดประวัติศาสตร์การสู้รบ เดินทางจำนวน 30 คน

การแบ่งบทบาทหน้าที่

- ประสานผู้เข้าร่วมประชุม ได้แก่ ทีมวิจัยหลัก ทีมวิจัยชุมชน และ ผู้รับผิดชอบ ทีมวิจัย
- ศึกษาเส้นทาง ผู้รับผิดชอบ ทีมวิจัย

3. เตรียมอาหาร ผู้รับผิดชอบ ทีมวิจัย
4. บันทึกข้อมูลจากการสำรวจและจากการศึกษาเอกสาร ผู้รับผิดชอบ ทีมวิจัย

ผลการดำเนินงาน

การสำรวจเส้นทางท่องเที่ยวใหม่ เป็นความตั้งใจของทีมวิจัยที่เก็บข้อมูลศักยภาพพื้นที่ทางธรรมชาติเพื่อนำมากำหนดเป็นกิจกรรมท่องเที่ยวใหม่ สืบเนื่องมาจากชุมชนร่วมพัฒนาไทย ชานบ้านส่วนใหญ่ประกอบกิจกรรมที่พัก และร้านอาหารเป็นหลัก นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวจึงได้แค่ น้ำและพักและไปต่อที่ภูชี้ฟ้า แต่กลับไม่เคยได้สัมผัสแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนเลย ทีมวิจัยคิดว่า น่าจะมีการสร้างกิจกรรมใหม่ๆให้กับนักท่องเที่ยว เพื่อนักท่องเที่ยวจะได้รู้จักชุมชนร่วมพัฒนาไทยมากขึ้นกว่าเดิม จึงได้ทำการสำรวจเส้นทางเดินป่าที่คาดว่าน่าจะมีความเป็นไปได้ในการเปิดเป็นเส้นทางท่องเที่ยวใหม่ๆ จากการสำรวจทั้ง 4 ครั้งพบว่า เส้นทางที่นำเสนอได้เปิดเป็นเส้นทางท่องเที่ยวใหม่น่าจะเป็นเส้นทางผ่านภูชี้ฟ้า(รายละเอียดอ่านได้จากบทที่ 4 ผลการวิจัย)

5. เก็บข้อมูลนักท่องเที่ยว

ดำเนินการตั้งแต่เดือน กันยายน 2552 ถึง กุมภาพันธ์ 2553
ณ ชุมชนบ้านร่วมพัฒนาไทย ภูชี้ฟ้า อ.เทิง จ.เชียงราย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อจัดทำจำนวนสถิติของนักท่องเที่ยว
2. เพื่อวิเคราะห์กลุ่มนักท่องเที่ยว

วิธีการ

1. จัดทำข้อมูลลงทะเบียนของนักท่องเที่ยว/ต่อวัน
2. ออกแบบฟอร์มใบลงทะเบียน/แบบสอบถาม

การแบ่งบทบาทหน้าที่

1. นำแบบสอบถามที่ออกแบบไว้นำไปปะรำไว้ที่รีสอร์ฟที่อยู่ในชุมชน เพื่อให้เจ้าของรีสอร์ฟหรือเกส เยสเป็นผู้เก็บข้อมูลโดยให้นักท่องเที่ยวที่มาพักกรอกข้อมูลในแบบสอบถามนั้นๆ ผู้รับผิดชอบ ทีมวิจัย
2. บันทึกและวิเคราะห์ข้อมูลนักท่องเที่ยว ผู้รับผิดชอบ ทีมวิจัย
3. ประมวลผลข้อมูลนักท่องเที่ยว ผู้รับผิดชอบ ทีมวิจัย

ผลการดำเนินงาน

การเก็บข้อมูลนักท่องเที่ยวเป็นการศึกษาความสนใจ ความพึงพอใจและความต้องการของนักท่องเที่ยว เพื่อที่จะได้นำข้อมูลนั้นมาประกอบการวิเคราะห์แนวทางในการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่ร่วมฟ้าไทยอย่างเป็นระบบมากขึ้น (ดูแบบฟอร์มแบบสอบถามได้ในภาคผนวก)

6. เวทีประชุม สรุปบทเรียนระบบการจัดการท่องเที่ยวที่ผ่านมา

วันที่ 10 กันยายน 2552

ณ ศาลาประชุมหมู่บ้านร่วมฟ้าไทย ภูรีฟ้า อ.เทิง จ.เชียงราย

วัตถุประสงค์

เพื่อทบทวนรูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมชุมชนกับชาวบ้านที่ผู้ประกอบการในพื้นที่

วิธีการ

จัดประชุมทีมวิจัยหลักทีมวิจัยร่วม และผู้เกี่ยวข้องด้านการจัดการท่องเที่ยวน้ำร่วมฟ้าไทย เพื่อประชุมสรุปบทเรียนการจัดการท่องเที่ยวที่ผ่านมาจัดโดยชักชวนทีมวิจัยและคนในชุมชน ผู้ประกอบการที่พัก ร้านค้า ร้านอาหาร และผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามาร่วมพูดคุย สะท้อนปัญหาและทบทวนวิธีการจัดการในแต่ละด้านที่ผ่านมาว่าจัดการอย่างไร และผลที่เกิดขึ้น รวมทั้งปัญหาในการจัดการที่ผ่านมา โดยเป็นการประชุมในกลุ่มทั้งชุมชน

การแบ่งบทบาทหน้าที่

- ประสานผู้เข้าร่วมประชุม ได้แก่ ทีมวิจัยหลัก ทีมวิจัยชุมชน ที่ปรึกษา ผู้ประกอบการในพื้นที่ และผู้เกี่ยวข้อง ผู้รับผิดชอบ พี่เลี้ยงโครงการ และทีมวิจัย
- เตรียมสถานที่ และ อาหาร ผู้รับผิดชอบ ทีมวิจัย
- เตรียมเอกสารประกอบการประชุม ผู้รับผิดชอบ พี่เลี้ยงโครงการ
- ดำเนินการประชุม ผู้รับผิดชอบ พี่เลี้ยงโครงการ และทีมวิจัย
- บันทึกการประชุม ผู้รับผิดชอบ ทีมวิจัย

ผลการดำเนินงาน

จากการประชุมพบว่า ในพื้นที่ร่วมฟ้าไทยมีการแบ่งกลุ่ม ประเภทของงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ ดังนี้ กลุ่มน้ำพัก กลุ่มร้านค้า ร้านอาหาร การบริการข้อมูล มัคคุเทศก์น้อย นักแสดงเด็กๆ ที่เป็นคนมั่ง การจัดการล้านทางเดินท์ และการจัดการห้องน้ำ พบร่วมที่ผ่านมา

ทั้งหมดมีการจัดการที่ต่างคนต่างทำ มีการแก่งแย่งลูกค้า ตัดราคา เกิดผลกระทบต่างๆ ตามมาอีกมาก และทีมวิจัยจะท่อนว่าจากปัญหาที่พวกร่าน่าจะมีการจัดระบบกลุ่มต่างๆ เนื่านี้ในมหภาคและแนวทางที่แตกต่างกันแต่จะเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

7. เวทีประชุมสร้างความเข้าใจและหาแนวทางการทำงานร่วมกับหน่วยงาน

วันที่ 17 พฤศจิกายน 2552

ณ ศูนย์บริการการท่องเที่ยว อบต.ตับเต่า บ้านร่มฟ้าไทย ภูชี้ฟ้า อ.เทิง จ.เชียงราย

วัตถุประสงค์

เพื่อทบทวนการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวของชุมชนที่ผ่านมา กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่

วิธีการ

จัดประชุมในญูโดยมีทีมวิจัย คนในชุมชน และเชิญตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ (ในจังหวัดเชียงราย) เข้าร่วมการประชุม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกับหน่วยงานและถกความคิดต่อทิศทางแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่ร่มฟ้าไทย โดยทีมวิจัยมีการจัดแบ่งบทบาทหน้าที่กันตามที่ได้แบ่งกันไว้ ตั้งแต่ประสานงานผู้เข้าร่วมประชุม เตรียมสถานที่ อาหารและดำเนินการประชุม ตามที่ได้กำหนดเป้าหมายไว้ร่วมกัน

การแบ่งบทบาทหน้าที่

1. ประสานผู้เข้าร่วมประชุม ได้แก่ ทีมวิจัยหลัก ทีมวิจัยชุมชน ที่ปรึกษา คนในชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่และนอกพื้นที่ ผู้รับผิดชอบ พี่เลี้ยงโครงการ และทีมวิจัย
2. เตรียมสถานที่ และ อาหาร ผู้รับผิดชอบ ทีมวิจัย
3. เตรียมเอกสารประกอบการประชุม ผู้รับผิดชอบ พี่เลี้ยงโครงการ
4. ดำเนินการประชุม ผู้รับผิดชอบ พี่เลี้ยงโครงการ และทีมวิจัย
5. บันทึกการประชุม ผู้รับผิดชอบ ทีมวิจัย

ผลการดำเนินงาน

จากการประชุมมีหน่วยงานให้ความสำคัญจำนวนมาก และมีหลากหลายความคิดเห็นที่น่าสนใจ หลายหน่วยงานเห็นปัญหาในพื้นที่ ผลกระทบจากการพัฒนาที่มองเชิงรายได้มากกว่า และมีการพัฒนาภูชี้ฟ้าไปในแบบ Mass tourism มากเกินไป ทำให้เกิดปัญหา ผลกระทบที่

ตามมาหาลากหอยด้าน และต้องสร้างการมีส่วนร่วมจากพื้นที่ รวมทั้งจัดระบบการท่องเที่ยวใหม่ เพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาต่างๆ และนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

8. เวทีค้นหาแนวทางการจัดการท่องเที่ยวของบ้านร่มฟ้าไทย

วันที่ 25 พฤศจิกายน 2553

ณ ศาลากลางจังหวัดบ้านร่มฟ้าไทย ภูรีฟ้า อ.เพิง จ.เชียงราย

วัตถุประสงค์

เพื่อสรุปบทเรียนจากการจัดการท่องเที่ยวที่ผ่านมา และหาแนวทางการจัดการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับพื้นที่ภูรีฟ้า

วิธีการ

การจัดประชุมเพื่อค้นหาแนวทางการจัดการท่องเที่ยวของบ้านร่มฟ้าไทย เป็นการจัดประชุมร่วมกันระหว่างทีมวิจัยหลักและทีมวิจัยร่วมรวมทั้งทีบ่มีรีกษา เพื่อสรุปบทเรียนจากการจัดการท่องเที่ยวที่ผ่านมาและหาแนวทางการจัดการใหม่ให้เป็นระบบมากขึ้น และสามารถแก้ไขปัญหาที่ผ่านมาได้ โดยที่ทีมวิจัยมีการจัดแบ่งบทบาทหน้าที่กันตามที่ได้แบ่งกันไว้ ดังแต่ประสานงานผู้เข้าร่วมประชุม เตรียมสถานที่ อาหารและดำเนินการประชุม ตามที่ได้กำหนด เป้าหมายไว้ร่วมกัน

การแบ่งบทบาทหน้าที่

1. ประธานผู้เข้าร่วมประชุม ได้แก่ ทีมวิจัยหลัก ทีมวิจัยชุมชน ทีบ่มีรีกษา และคนในชุมชน ผู้รับผิดชอบ พี่เลี้ยงโครงการ และทีมวิจัย
2. เตรียมสถานที่ และ อาหาร ผู้รับผิดชอบ ทีมวิจัย
3. เตรียมเอกสารประกอบการประชุม ผู้รับผิดชอบ พี่เลี้ยงโครงการ
4. ดำเนินการประชุม ผู้รับผิดชอบ พี่เลี้ยงโครงการ และทีมวิจัย
5. บันทึกการประชุม ผู้รับผิดชอบ ทีมวิจัย

ผลการดำเนินงาน

การจัดเวทีค้นหาแนวทางการจัดการท่องเที่ยวบ้านร่มฟ้าไทย เป็นความพยายามที่จะสรุปบทเรียนจากการจัดการที่ผ่านมา ทั้งการดำเนินงานที่ไม่เป็นระบบ และปัญหาที่เกิดขึ้นตามมา เพื่อนำมากำหนดทิศทางใหม่เพื่อที่จะทดลองปฏิบัติแนวทางและทิศทางในการจัดระบบใหม่ในครั้งนี้

9. เข้าร่วมเวที ริมระเบียงงานวิจัย : ความรู้สึกความเข้าใจครั้งที่ 12

วันที่ 15 – 17 พฤษภาคม 2552

ณ ธรรมชาติ รีสอร์ท ต.ดอยอ่าง อ.เมือง จ.เชียงราย

วัตถุประสงค์

- เพื่อนำเสนอความก้าวหน้าของการดำเนินงานวิจัย
- เพื่อพบปะ แลกเปลี่ยน เรียนรู้สร้างเครือข่าย “ชุมชนวิจัยท่องเที่ยว”
- เพื่อสร้างพลังและความสุขการทำงานร่วมกันตามยุทธศาสตร์ของเครือข่ายการท่องเที่ยวโดย “ชุมชนภาคเหนือ”

วิธีการ

ตัวแทนนักวิจัย 3 คน ได้แก่ นายทวีชัย แซลี, นางพรพรรณ ชื่นใจ และ นายวรวนจักร วรรณะ เดินทางเข้าร่วมเวที ริมระเบียงงานวิจัย : ความรู้สึกความเข้าใจ ครั้งที่ 12 เมื่อวันที่ 15 – 17 พฤษภาคม 2552 ณ ธรรมชาติ รีสอร์ท ต.ดอยอ่าง อ.เมือง จ.เชียงราย ซึ่งจัดโดยสถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยมีเป้าหมายเพื่อทำกิจกรรม เรียนรู้การทำงานเป็นทีม การสร้างความมีส่วนร่วมในกลุ่มทีมวิจัย และเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนภาคเหนือ

การแบ่งบทบาทหน้าที่

- ประธานผู้เข้าร่วมประชุม ได้แก่ ทีมวิจัยหลัก และทีมวิจัยชุมชน ผู้รับผิดชอบ ทีมวิจัย และทีมวิจัย
- คัดเลือกตัวแทนทีมวิจัยในการเข้าร่วมประชุม ผู้รับผิดชอบ ทีมวิจัย
- บันทึกการเข้าร่วมประชุม ผู้รับผิดชอบ ทีมวิจัย

ผลการดำเนินงาน

จากการประชุมเชิงปฏิบัติการ ริมระเบียงงานวิจัย : ความรู้สึกความเข้าใจ ครั้งที่ 12 เมื่อวันที่ 15 – 17 พฤษภาคม 2552 ณ ธรรมชาติ รีสอร์ท ต.ดอยอ่าง อ.เมือง จ.เชียงราย ที่ผ่านมา ชุมชนเครือข่ายฯ ได้สร้างพลังและความสุขการทำงานร่วมกันตามยุทธศาสตร์ของเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนภาคเหนือ ซึ่งได้ดำเนินงานการจัดทำแผนแม่บทเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนภาคเหนือขึ้น รวมทั้งกำหนดยุทธศาสตร์ แผนงาน โครงสร้าง ภารกิจ และกลุ่มสมาชิก เครือข่ายเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนตามแผนงานกลไกการทำงานของ “ศูนย์ประสานงานเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนภาคเหนือ”

10. เข้าร่วมเวที ริมระเบียงงานวิจัย : ความรู้สึกความเข้าใจครั้งที่ 13

วันที่ 19 - 21 พฤศจิกายน 2552

ณ ศูนย์พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ล้านนา อ.สันกำแพง จ.เชียงใหม่

วัตถุประสงค์

- เพื่อนำเสนอความก้าวหน้าของการดำเนินงานวิจัย
- เพื่อพับປะ แลกเปลี่ยน เรียนรู้สร้างเครือข่าย "ชุมชนวิจัยท่องเที่ยว"
- เพื่อร่วมรับฟังการนำเสนอความก้าวหน้าของการดำเนินงานแผนงานเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนภาคเหนือ
- เพื่อร่วมรับฟังการนำเสนอแผนแม่บท เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนภาคเหนือ ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยว

วิธีการ

ตัวแทนนักวิจัย 3 คน ได้แก่ นายทวีชัย แซลี, นางพรพรรณ ชื่นใจ และ นายวิศิษฐ์ ชาญชัยพิทักษ์สิน เดินทางเข้าร่วมเวที ริมระเบียงงานวิจัย : ความรู้สึกความเข้าใจ ครั้งที่ 13 เมื่อ วันที่ 19 - 21 พฤศจิกายน 2552 ณ ศูนย์พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ล้านนา อ.สันกำแพง จ.เชียงใหม่ ซึ่งจัดโดยสถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การแบ่งบทบาทหน้าที่

- ประธานผู้เข้าร่วมประชุม ได้แก่ ทีมวิจัยหลัก และทีมวิจัยชุมชน ผู้รับผิดชอบ ทีมวิจัย และทีมวิจัย
- คัดเลือกตัวแทนทีมวิจัยในการเข้าร่วมประชุม ผู้รับผิดชอบ ทีมวิจัย
- บันทึกการเข้าร่วมประชุม ผู้รับผิดชอบ ทีมวิจัย

ผลการดำเนินงาน

ทีมวิจัยได้เข้าร่วมกิจกรรมเวทีริมระเบียงงานวิจัย : ความรู้สึกความเข้าใจครั้งที่ 13 "รูปแบบองค์กรที่เหมาะสม...เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน ภาคเหนือ" ขึ้น ใน วันที่ 19 - 21 พฤศจิกายน 2552 ณ ศูนย์พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ล้านนา อ.สันกำแพง จ.เชียงใหม่ เพื่อเป็น การดำเนินงาน ในด้านต่างๆ ของเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนภาคเหนือ รายงาน ความก้าวหน้ากิจกรรมเครือข่ายจังหวัดต่างๆ การประมวลสถานการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน และที่สำคัญอย่างยิ่งเพื่อนำเสนอแผนแม่บทเครือข่ายการ

ท่องเที่ยวโดยชุมชน ภาคเหนือและศึกษาหาดูปแบบองค์กรที่เหมาะสมสำหรับเครือข่ายการ
ท่องเที่ยวโดยชุมชน ภาคเหนือ

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การดำเนินงานโครงการวิจัยเรื่อง สร้างการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนริมฟ้าไทย ภูชีฟ้า อ.เทิง จ.เชียงราย มีเป้าหมายเพื่อสร้างระบบบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเพื่อความยั่งยืนของการท่องเที่ยวบ้านริมฟ้าไทย ภูชีฟ้า ต.ตับเต่า อ.เทิง จ.เชียงราย โดยแบ่งงานออกเป็น 2 ระยะ ในระยะที่ 1 เน้นการสร้างความเข้าใจแนวคิดการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ศึกษาข้อมูลศักยภาพและข้อมูลชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านริมฟ้าไทย ภูชีฟ้า และระยะที่ 2 เป็นการนำแนวทางที่ได้มาทดลองปฏิบัติการเพื่อนำไปสู่การสร้างระบบบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเพื่อความยั่งยืนของการท่องเที่ยวบ้านริมฟ้าไทย ภูชีฟ้า ต.ตับเต่า อ.เทิง จ.เชียงราย อย่างเป็นรูปธรรม

วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายการดำเนินงาน (ระยะที่ 1)

- เพื่อศึกษารวบรวมฐานข้อมูลด้านการจัดการท่องเที่ยวบ้านริมฟ้าไทย ภูชีฟ้า
- เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนบ้านริมฟ้าไทยในการทำงานอย่างมีส่วนร่วม

จากผลการดำเนินงานของโครงการวิจัยพบว่า ทีมวิจัยสามารถประมวลสรุปเพื่อนำเสนอข้อมูลได้โดยรายงานตามวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย ได้ดังนี้

4.1 องค์ความรู้และฐานข้อมูลด้านการจัดการท่องเที่ยวบ้านริมฟ้าไทย ภูชีฟ้า

4.1.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านริมฟ้าไทย

หากกล่าวถึง “ภูชีฟ้า” สำหรับนักเดินทางแล้ว หลายคนคงได้มีโอกาสเข้าชมที่นี่ยกตัวอย่างเช่น พระอาทิตย์ขึ้นยามเช้า อาบลม ห่มหมาด นั่งชมดาวยามค่ำคืน ถ้าบางคนยังไม่ได้มาเยือน หรืออยากรู้สึกสัมผัสริมฟ้าไทยและความเป็นธรรมชาติ วิถีชีวิตวัฒนธรรมชนเผ่าของพื้นที่นี้ ชาวเช้า ควรให้รางวัลแก่ชีวิตตนของบ้าน

ภูชีฟ้า เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ มีลักษณะเป็นหน้าผาสูงชัน มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง ประมาณ 1,628 เมตร อยู่ระหว่างรอยตะเข็บของเด่นแบ่งพรมแดนของประเทศไทย และบ้านเชียงตุง แขวงป้อแก้ว สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว บนเทือกเขา

ผ่านม่น ซึ่งนักท่องเที่ยวต่างให้ชื่อของภูรีฟ้าตามก้อนหิน ขนาดมหึมา ทรงเหลี่ยม แหลมปลายยอด ซึ่งบนฟ้า ว่า "หลังคาแห่งสยาม" โดยมีเส้นทางที่สามารถขึ้นไปยังจุดชมวิวได้ 3 ทาง คือ

1. ทางหมู่บ้านร่มฟ้าไทย หมู่ที่ 24 ตำบลตับเต่า อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ทางเดินรถเป็นถนนลาดยาง ผ่านวนอุทยานภูรีฟ้า ระยะทางประมาณ 2 กิโลเมตร ถึงลานจอดรถ เดินเท้าต่ออีกประมาณ 700 เมตร

2. ทางหมู่บ้านร่มฟ้าไทย ทางเดินเท้า จากหมู่บ้านขึ้นไประยะทางประมาณ 1,800 เมตร สำหรับคนวัยหนุ่มสาว และนักเดินทางธรรมชาติ

3. ทางหมู่บ้านร่มฟ้าทอง ตำบลปอ อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย ถนนคอนกรีต ถึงหน่วยจัดการด้านน้ำทาง-งา 2042 แล้วเดินทางเท้าต่อไปอีกประมาณ 800 เมตร

จากจังหวัดเชียงราย สามารถเดินทางไปยังภูรีฟ้าซึ่งอยู่ห่างจากจังหวัดเชียงรายประมาณ 113 กิโลเมตร โดยใช้เวลาเดินทางประมาณ 2 ชั่วโมง 30 นาที ตามเส้นทางหมายเลข 1021 (เชียงราย-อำเภอเทิง) ถึงอำเภอเทิง ระยะทาง 64 กิโลเมตร เป็นทางลาดยาง จากอำเภอเทิง สามารถเดินทางขึ้นไปยังภูรีฟ้า ได้ 3 เส้นทาง คือ

1. เส้นทางอำเภอเทิง-บ้านปางค่า โดยใช้เส้นทางหมายเลข 1021 และ 1155 ผ่านหมู่บ้านราษฎร์ภักดี ถึงถนนสาย 1093 แยกไปทางขวา ระยะทางประมาณ 2 กิโลเมตร จะถึงหมู่บ้านร่มฟ้าไทย ถ้าแยกไปทางซ้าย ระยะทางประมาณ 3 กิโลเมตร ถึงบ้านร่มฟ้าทอง รวมระยะทางทั้งหมด 49 กิโลเมตร

2. เส้นทางอำเภอเทิง-ปางค่า โดยใช้เส้นทางหมายเลข 1021 และ 1155 ระยะทางประมาณ 22 กิโลเมตร เป็นทางลาดยาง จากบ้านปางค่าเลี้ยวขวาเข้าเส้นทางหมายเลข 1093 บ้านปางค่า-บ้านร่มโพธิ์ไทย(เล่าอู) -บ้านร่มฟ้าไทย ระยะทางประมาณ 21 กิโลเมตร รวมระยะทางทั้งหมด 43 กิโลเมตร เป็นถนนลาดยางทั้งหมด

3. เส้นทางอำเภอเทิง-บ้านสนบง (กิ่งอำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา) บ้านยก โดยใช้เส้นทางหมายเลข 1021 และ รพช.หมายเลข 11022 ระยะทางประมาณ 49 กิโลเมตร และจากบ้านยก ถึงหมู่บ้านร่มฟ้าไทย(ภูรีฟ้า) ใช้เส้นทางหมายเลข 1093 ระยะทางประมาณ 36 กิโลเมตร เป็นทางลาดยาง ซึ่งเข้าและเลี้ยวบรรจบลดลงถึงบ้านร่มฟ้าไทย รวมระยะทางประมาณ 85 กิโลเมตร

ภูรีฟ้า เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีมนต์เสน่ห์ ในแต่ละปีจะมีนักท่องเที่ยวทั่วชาวไทยและต่างประเทศ เดินทางมาซื้อชมเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วงปลายฤดูฝน ต้นฤดูหนาว ความต้องดังและซื่อสัตย์ของแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้ น้อยคนนักจะรู้ซึ่งความความเป็นมาในอดีต โดยมีผลลัพธ์เนื่องจากคำบอกเล่าของกลุ่มผู้นำชาวมัง ได้นำข้อมูลให้แก่ทีมงานผู้สำรวจว่าในอดีต สถานที่

แห่งนี้เป็นสมรภูมิระหว่างรัฐบาลไทย กับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท) เพื่อเป็นการแย่งชิงมวลชนและพื้นที่ แต่เมื่อ พคท. ล้มถลวยลง กลุ่มชาวเขาที่เคยเป็นผู้ก่อการร้ายคocomมิวนิสต์ (พกค.) เดิมที่เคยอาศัยอยู่ในพื้นที่และบริเวณใกล้เคียงก็เป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย จนกระทั่งปี พ.ศ. 2532 ได้มีนายนิพนธ์ ขันธปราน นำร่อง นำร่อง ใจถึง กำนันตำบลตับเต่า พากันมาสำรวจตามคำแนะนำของกลุ่มผู้นำชาวมัง ทุกคนต่างเห็นว่า สถานที่แห่งนี้ หากได้รับการพัฒนาปรับปรุงให้ดีขึ้น จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจและมีศักยภาพสูงในอนาคตอย่างแน่นอน หลังจากนั้นจึงได้มีการผังผังและปรับปรุงเส้นทาง ให้เป็นเส้นทางเดินเท้า ทางร่อง ใจถึง ได้ตั้งฐานปฏิบัติการ อส. ระหว่างเหตุ ที่บ้านร่มพ้าไทย เพื่อเป็นศูนย์ประสานงานแก่เจ้าหน้าที่คุณท่องเที่ยวและอำนวยความสะดวก ความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว จากนั้นได้นำคนสื่อมวลชนทั้งของท้องถิ่นและส่วนกลางเข้ามาทำข่าว วิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ดึงดูดนักท่องเที่ยว ให้มาร่วมสัมผัสร่วมชาติที่ภูรีพ้า

นอกจากนี้ ในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวประมาณเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปี จะมีเด็กเสี่ยว (คงโคป้า) ออกเดอกลีข้าวบนชุมชนบ้านสะพรั่งบริเวณภูรีพ้า ทางร่อง ใจถึง ซึ่งนำโดย นายนิพนธ์ ขันธปราน พร้อมด้วยเจ้าหน้าที่หลายหน่วยงานในร่อง ใจถึง กลุ่มผู้นำท้องถิ่นในตำบลตับเต่า และกลุ่มผู้นำชาวมังได้ร่วมกันจัดงาน "ดอกเสี้ยวบ้าน ณ ภูรีพ้า" ขึ้นครั้งแรกเมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2534 โดยขอความร่วมมือจากนายช่างจราจร สงวนแก้ว นายช่างโครงการฯ ผู้รับผิดชอบการก่อสร้างเส้นทางสายบ้านอว ก-ผาตัง มาทำการปรับปรุงเส้นทางในบริเวณบ้านร่มพ้าไทย และบริเวณจัดงานเชิงภูรีพ้า โดยได้รับความร่วมมือจากทางกลุ่มผู้นำชาวมัง ได้จัดชุดการแสดงวัฒนธรรมท้องถิ่น การละเล่น การแข่งขันกีฬาชาวเขา และการประกวดอิชาสายหมอก ซึ่งได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเป็นอย่างดี โดยมีคนดูอยู่ล้อมโรงเรียนตับเต่าและเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในตำบลเป็นผู้ควบคุมและจัดกิจกรรมดังกล่าว นับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ซึ่งได้บรรจุเอาไว้ 13-15 กุมภาพันธ์ ของทุกปีว่าจะมีการจัดงาน "ดอกเสี้ยวบ้าน ณ ภูรีพ้า" ลงในปฏิทินการท่องเที่ยว

เบื้องหลังความงดงามและมนต์เสน่ห์ของภูรีพ้า มีดีดีประวัติการสู้รบอย่างรุนแรง ระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับกลุ่มผู้ก่อการร้ายคocomมิวนิสต์ ที่ต้องการเปลี่ยนการปกครองจากรัฐบาลประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เป็นระบอบคocomมิวนิสต์ จึงเกิดการสู้รบทั้งชีวิตและทรัพย์สิน และได้รับบาดเจ็บเป็นจำนวนมาก บทเรียนความเจ็บปวดซ่อนเร้นอยู่ แม้ว่าหลังคุณจะไม่อยากรือสื้น หากว่าสิ่งที่ตามมาจะเข้มข้น ทรมานจิตใจ จากการสูญเสียแต่สำหรับที่นี่เวลา

สมควรที่จะต้องทบทวนเพื่อให้ออนุชนคนรุ่นหลัง นักเดินทางและผู้แสวงหาแนวร่วมพื้นฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวไทยภูเขาที่อาศัยอยู่ตามแนวชายแดนในจังหวัดเชียงราย พะเยาและน่าน

ในปี พ.ศ.2500 พระคocomมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) ได้ขยายพื้นที่ก่อการร้ายเข้ามาใน จังหวัดเชียงราย พะเยา และน่าน เพื่อส่งผู้ปฏิบัติงานปลุกกระดมจัดตั้งมวลชนและทำน้ำที่เมืองพร่ ลัพธิคอมมิวนิสต์ โดยแบ่งพื้นที่ออกเป็น 4 เขตงาน คือ

1. เขตงาน 52 ครอบคลุมพื้นที่ ดอยหลวง เขตติดต่อ อ.เชียงของ อ.เวียงชัย อ.แม่จัน และ อ.เชียงแสน จ.เชียงราย

2. เขตงาน 7 ครอบคลุมดอยผาจิ และลำน้ำสา อยู่ในเขตต่อของ อ.ปง อ.เชียงม่วน จ. พะเยา และ อ.บ้านหลวง อ.ท่าวังผา จ.น่าน

3. เขตงาน 8 ครอบคลุมพื้นที่ดอยยาว ดอยผาหม่น อยู่ในเขต อ.เตียงของ อ.เทิง จ.เชียงราย

4. เขตงาน 9 ครอบคลุมพื้นที่ ดอยน้ำสา ดอยภูลังกა อยู่ในเขต อ.เชียงคำ อ.ปง จ.พะเยา

ในพื้นที่ของการปลุกกระดมได้มีการโฆษณาชวนเชื่อในนโยบาย เนื้อหา และแนวทางของลัพธิ คอมมิวนิสต์ ให้ปลดปล่อยประชาชน โดยให้ทุกคนมีลัพธิเสรีภาพเท่าเทียมกัน ไม่มีการกดขี่ข่มเหง และมีเครื่องสาธารณูปโภคเหมือนกับคนในเมือง ไม่มีการแยกชนชั้น ทุกคนต้องได้รับความเท่าเทียม กันในด้าน การศึกษา การพยาบาล และการเข้ารับราชการ ไม่มีการแยกชนชั้นระหว่างชนผู้ยากไร้ กับคน พื้นราบ ซึ่งถือได้ว่าเป็นนโยบายขั้นที่ 1 (ขั้นพื้นฐาน) ผู้ปฏิบัติงานสามารถทำงานประสบผลสำเร็จ เพราะทุกคนเห็นข้อแตกต่างระหว่างชนผู้ยากไร้กับคนในเมือง สามารถปฏิบัติขั้นที่ 2 ได้โดยยึดถือว่า คนที่จะได้รับลัพธิเสรีภาพเสมอ กันต้องได้มาจากการต่อสู้ด้วยอาวุธค้อนล้มรัฐบาล ในขณะนั้นขับไล่ อำนาจจากจากประเทศไทย และจัดตั้งรัฐบาลใหม่ ซึ่งเป็นรัฐบาลของประชาชน

ในปี พ.ศ. 2507 สมาชิก พคท. สามารถขยายเขตงานได้อย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง พคท. เปิดทำการต่อสู้ด้วยอาวุธกับเจ้าน้ำที่ของรัฐในภาคเหนือครั้งแรกที่บ้านน้ำปาน ตำบลนาไร่หลวง อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2510 ซึ่งถือว่าเป็น “วันเสียงปืนแตก” การ ต่อสู้เริ่มขึ้นเป็นลำดับ

การต่อสู้ระหว่าง พคท. และเจ้าน้ำที่ของรัฐครั้งแรกในจังหวัดเชียงรายที่บ้านหัวยชุมพู ตำบลยางออม อำเภอเทิง (ในขณะนั้น) เมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม พ.ศ. 2510 ซึ่งเกิดการปะทะกันในเขต พื้นที่ดอยยาว โดยมีสาเหตุมาจากการกลุ่มผู้นำท้องถิ่นกดขี่ข่มเหงชาวเขาและมาเรียกเก็บภาษีที่ไร่ ข้าวอ่อนปีละ 2-3 ครั้ง สร้างความไม่พอใจแก่ชาวเขาเหล่านั้น และช่วงนั้น พคท. ได้มีการเคลื่อนไหว ปลุกกระดมชาวบ้านทุกหมู่บ้านพร้อมที่จะสู้ด้วยอาวุธและชูว่า จะจับชาวบ้านผ่านหั้งหมด จึงได้เกิดการ ต่อสู้กันด้วยอาวุธ(พคท. สนับสนุน) ต่อมาก็เจ้าน้ำที่ของรัฐพร้อมด้วยกำลังทหารเข้ายิงกลุ่มปะทะกัน

และเพาหมุนบ้าน โดยใช้้นนโยบาย ปล้นเรียบ ฆ่าเรียบ เพาเรียบ ทำให้ชาวบ้านพากันพยพหลบหนีไป บางส่วนได้เป็นตัวแทนไปเรียนการเมือง การทหาร โดยได้รับการสนับสนุนจากประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จีน และเวียดนาม แล้วกลับมาปฏิบัติงาน เพื่อยืดฐานที่มั่นในพื้นที่ ด้วยยา-ดอยผาหม่นจึงเกิดการปะทะกันและเกิดการสูญเสียตลาดมา

วันที่ 2 กันยายน พ.ศ. 2517 ได้จัดตั้งหน่วยเฉพาะกิจกองพลที่ 4 ให้มีการกิจป้องกันและปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ในจังหวัดเชียงราย พระยา โดยยึดการเมืองนำการทหาร

วันที่ 16 กันยายน พ.ศ. 2522 ได้จัดตั้งกองอำนวยการผสมพลเรือนตำรวจ ทหาร (พตท. 2324) ขึ้นแทนหน่วยงานเฉพาะกิจ กองพลที่ 4 เพื่อรับผิดชอบป้องกันและปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ โดยรวมพลังเจ้าหน้าที่ของรัฐทั้งพลเรือน ตำรวจ และทหาร เข้าปฏิบัติร่วมกันอย่างมีเอกภาพ

วันที่ 4 ตุลาคม พ.ศ. 2524 พตท. ได้แปลงสภาพเป็น พตท.31 โดยปฏิบัติตามนโยบาย ตามคำสั่งนายกรัฐมนตรี ที่ 66/23 ลงวันที่ 23 เมษายน พ.ศ. 2523 และนโยบายตามคำสั่ง นายกรัฐมนตรี ที่ 65/24 และดำเนินการรุกทางการเมืองอย่างต่อเนื่องในปีนี้ พัน ร.473 ภายใต้การนำของ พันโทวิโรจน์ ทองมิตร ผู้บังคับกองพัน ซึ่งจัดกำลังจากกองพันทหารราบที่ 3 กรมผสมที่ 7 ได้ส่งกำลังเข้าปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์(พกค.) ในพื้นที่ด้วยยา-ดอยผาหม่น หลายยุทธการ ด้วยกัน จนกระทั่งยุทธการที่สำคัญ คือ ยุทธการเกรียงไกร (วีกรรมเนิน 1188) บนพญาพิภก์ จนกระทั่งผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์เข้ามอบตัวเป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย เป็นจำนวนมาก จากการปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ประยุกต์ใช้กลวิธีและกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดการต่อต้านอย่างรุนแรง จนกระทั่งผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์เข้ามอบตัวได้เชิญชวนขอให้มอบตัวกับทางราชการ เพราะว่าในขณะนั้นรัฐบาลได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองและเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีกว่าอดีต ประกอบกับช่วงเวลาดังกล่าว กลุ่ม พกค. ที่อยู่ในป่าเหมือนกับถูกตัดขาดจากโลกภายนอก เพราะไม่สามารถติดต่อกับเขตงานอื่นได้ ในที่สุดสังคมที่ต่อสู้กันด้วยอาวุธได้ยุติลง และเปลี่ยนแปลงมาเป็นพัฒนาพื้นที่แทนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2527 เป็นต้นมา

ในห้วงของการต่อสู้กับ พกค. ในพื้นที่จังหวัดเชียงราย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการก่อสร้างถนนสายมรณะ(เส้นทางสายยุทธศาสตร์สาย 1155)สายป่าบง-ปางค่า ได้เกิดการปะทะกันระหว่าง เจ้าหน้าที่ของรัฐบาลกับ พกค. รุนแรงมาก เกิดการสูญเสียชีวิต เครื่องจักรกลและทรัพย์สิน เป็นจำนวนมาก ส่งผลให้ ผู้กองทายาท คดีของศาลโลก ตัวแทนหน้าที่ ผู้บังคับกองร้อยอาวุธเบา กองพันทหารราบที่ 3 กรมผสมที่ 7 เสียชีวิตขณะปฏิบัติหน้าที่ผู้บังคับกองร้อยทหารราบที่ 273 กองพันยุทธวิธีที่ 2

หน่วยรับເຄພາກຈົກ ກອງພລທີ 4 ຈຶ່ງໄດ້ປົງບັດໜ້າທີ່ຢ່າງກລ້າຫາຍຸແລະເສີຍສະຍົບຢ່າງສູງສຸດ ເພົະມີການສູງເສີຍຫົວໜ້າພ້ອມກັນດີ່ງ 2 ທ່ານ ບຣິເວນຮູານໜ້າຍເມີຍ ໃນວັນທີ 17 ມິນາຄມ ພ.ສ. 2522 ເວລາປະມານ 15.50 ພ.

วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2527 พดท.31 ได้ลดกำลังและปรับสภาพเป็นชุดควบคุมที่ 31 (ชค.31) ได้ปฏิบัติการพัฒนาเพื่อความมั่นคง และเสริมสร้างความมั่นคงตามแนวทางเดิม จนถึงวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2531 จึงได้ยกเลิกการจัดตั้งหน่วยลง

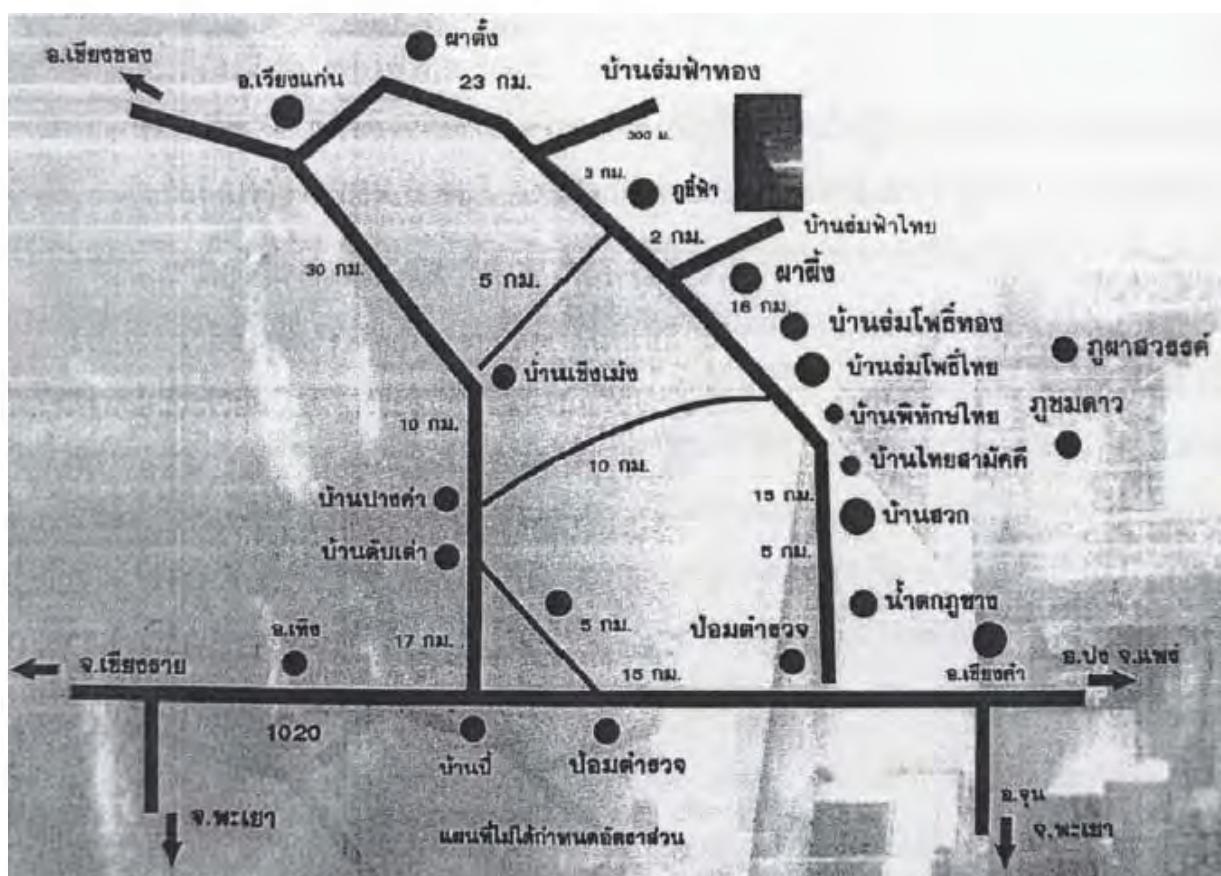
โครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงพื้นที่ดอยยาว ดอยผาหม่น ดอยผาจี ได้รับอนุมัติจาก
คณะกรรมการรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2533 ดำเนินการจัดตั้งหมู่บ้านตามแนวชายแดน
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในพื้นที่จังหวัดเชียงราย จำนวน 10 หมู่บ้าน และพัฒนา
เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงในหมู่บ้านที่มีปัญหาด้านความมั่นคง ในชุมชนเดิมของจังหวัดเชียงรายและ
จังหวัดพะเยา จำนวน 16 หมู่บ้าน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533-2535 แทนโครงการยุทธศาสตร์การพัฒนา
การดำเนินงานของโครงการมีปัญหาและอปสรรค จันเนืองมาจากภัยธรรมชาติ

การไม่เข้าใจการดำเนินงานของส่วนราชการบางแห่งวัย เป็นผลทำให้เกิดการจัดสรรงบประมาณล่าช้า จึงทำให้แผนงานไม่สำเร็จตามที่กำหนด กองทัพภาคที่ 3 กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาคที่ 3 จึงได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการรัฐมนตรี และขยายระยะเวลาการดำเนินการโครงการเพื่อพัฒนาความมั่นคงต่อไปอีก 2 ปี คือ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536-2537 และเข้าสู่ระบบการพัฒนาปกติโดยไม่มีการขยายเวลาอีก และได้โอนมอบพื้นที่ให้อยู่ในความรับผิดชอบของฝ่ายปกครอง เมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2537

วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2357 ศูนย์อำนวยการประสานงานโครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคง พื้นที่ดอยยาว ดอยผาหม่น ดอยผาจิ(ศอป. โครงการ พมพ.ดอยยาวฯ) ได้ถูกจัดตั้งขึ้นต่อจาก โครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคง พื้นที่ดอยยาว ดอยผาหม่น ดอยผาจิ โดยมีภารกิจ ในการ อำนวยการประสานงานกับหน่วยงานราชการในพื้นที่

หลังจากที่ดินแดนแห่งนี้เคยเป็นสมรภูมิรบและสงบลง ระหว่างรัฐบาลไทยกับพหุคุณมิวินิสต์แห่งประเทศไทย อีกเสี้ยวหนึ่งครั้งว่าดินแดนที่ถูกขานานนามว่า "ภูชี้ฟ้า" เนื่องจากมีลักษณะเป็นภูเขาหินยอดเข้าแหลมสมอ่อนแผ่นผาขนาดใหญ่ที่มีมาตั้งแต่โบราณท้องฟ้าอันกว้างใหญ่ อย่างน่าอศจรรย์ยิ่ง บนยอดภูชี้ฟ้าเป็นทุ่งกว้างประมาณ 1 ตารางกิโลเมตร มีหน้าผาเป็นแนววยาเยิน ไปทางฝั่งประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว หลายต่อหลายคันได้มีโอกาสเดินทางกัน รวมชาติ อากาศหนาว ความมงดงามของทะเลมอค และพระอาทิตย์ขึ้นยามเช้า บนยอดภูชี้ฟ้า

นักท่องเที่ยวที่ต่างดันดัน เดินทางมาเพื่อพิชิตยอดภูชี้ฟ้าเพียงเพื่อชื่นชมและสัมผัสถกบความงดงามที่ธรรมชาติสร้างสรรค์ขึ้นมา จะมีสักกี่คนที่เหลือบมองเห็นสัญญาทางทิศตะวันตกของยอดภู และมีโอกาสware เวียนไปสักการะสถานที่แห่งนั้น ซึ่งเป็นที่สุดของวีรบูรุษ ผู้กล้า ผู้เสียสละ ผู้สร้างประโยชน์ และรับให้ແයັນດินอย่างจริงจังและจริงใจ จึงแสดงถึงความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมทำงานอย่างไม่รู้จักเหนื่อย

ภาพที่ 1 : แผนที่ตั้งของชุมชน บ้านร่มฟ้าไทย

4.1.2 สภาพพื้นที่ ลักษณะทางภูมิศาสตร์

ภูรีพัฒโนดีมีชื่อ “พาร์คพาร์ค” เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัดเชียงราย ซึ่งอยู่ดอยผาหม่นมีทางขึ้นที่จะสามารถไปชมทัศนียภาพได้ 2 ทาง คือ ขึ้นทางบ้านร่มพ้าไทย ตำบลลับเตา อำเภอเทิง จ.เชียงราย และขึ้นทางหมู่บ้านร่มพ้าทอง ตำบลปอ อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย ในอดีตสถานที่แห่งนี้เป็นสมรภูมิรบ ระหว่างรัฐบาลไทยกับ พระรัชทกุมารมีนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) จนกระทั่งปี พ.ศ. 2532 คณะกรรมการอำเภอเทิงพร้อมด้วยผู้นำท้องถิ่นของตำบลลับเตา และสื่อมวลชนได้ร่วมกันเดินสำรวจตามคำแนะนำของผู้นำชาวเขา เมื่อคณะกรรมการได้มาสัมผัสด้วยตัวเองก็คิดว่าสถานที่แห่งนี้หากได้รับการพัฒนาปรับปรุงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว จะจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจและมีศักยภาพสูงในอนาคต

ในปี พ.ศ. 2533 ได้จัดงานดอกเตี้ยวนเป็นครั้งแรก จนกระทั่งถึงช่วงปี พ.ศ. 2534 หน่วยงานทหารได้เข้ามาจัดตั้งเป็นหมู่บ้านป้องกันชายแดน และได้สร้างชุมชนเป็นหมู่บ้านครั้งแรก จำนวน 50 หลังคาเรือน โดยจัดให้ชาวบ้านที่เป็นทหารผ่านศึก พื้นเมืองเผ่ามังชาวบ้านที่ทำการเกษตรโดยตรง ขึ้นมาอยู่อาศัย

และจากนั้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 – 2536 พื้นที่ภูรีพาร์คผันเริ่มรุ่งมากขึ้น มีกลุ่มบริษัททัวร์นักศึกษาและนักท่องเที่ยวได้เข้ามาท่องเที่ยวภูรีพาร์คเป็นจำนวนมากขึ้นตามเส้นทางต่างๆ กลุ่มนักศึกษาส่วนใหญ่จะเดินเท้ามาจาก บ้านเชียงแม่ (บ้านราษฎร์ภักดีและบ้านประชาภักดีในปัจจุบัน) ตั้งแต่ปี 2535 จำนวนนักท่องเที่ยวจำนวนมากขึ้นจึงมีการสร้างบ้านพักรับนักท่องเที่ยวขึ้นในปี 2537 จำนวน 3 ราย เป็นบ้านพักแบบบ้านไม้ไผ่และชาวบ้านที่ไม่ได้สร้างก็ใช้บ้านของตัวเองไว้รับแขก จนถึงปี พ.ศ. 2538 ก็เริ่มมีการจัดตั้งศูนย์กลางรับนักท่องเที่ยวโดยใช้วิธีการจัดระบบหมุนเวียน (ระบบคิว) ให้กับกลุ่มบ้านพัก จำนวนนักท่องเที่ยวเข้ามากำขึ้นก็มีนายทุนเข้ามาทำธุรกิจเปิดรับแขกเองโดยไม่เข้าระบบคิวหมุนเวียนตามที่จัดเอาไว้ จึงเริ่มเกิดปัญหาการแย่งนักท่องเที่ยวเกิดขึ้น จนถึงปี 2540 ระบบนายทุนก็เริ่มหายไป เพราะทำแบบการสร้างบ้านพักที่ผิดกฎหมาย หลังจากที่นายทุนออกไปก็เริ่มมีผู้ประกอบการธุรกิจบ้านพักที่เป็นกลุ่มชาวบ้านเองเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก

ปี พ.ศ. 2541 เมื่อการท่องเที่ยวเกิดขึ้นมากนักท่องเที่ยวมาเพิ่มมาก พื้นที่เริ่มเติบโตปูนหากมากขึ้นหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นการแย่งลูกค้ากันของกลุ่มชาวบ้านที่เป็นผู้ประกอบการ แข่งขันกันและเรื่องของผลประโยชน์ จนถึงปี พ.ศ. 2542 ภาครัฐมีการกำหนดให้ภูรีพาร์คจัดตั้งเป็นวนอุทยานภูรีพาร์ค

และปี 2543-2544 กลุ่มชาวบ้านร่มพ้าไทย ที่ดำเนินการเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางการท่องเที่ยวทั้งกลุ่มผู้ประกอบการบ้านพัก กลุ่มผู้ประกอบการร้านอาหารกลุ่มไก่ กลุ่มรถเข็นภูรีพาร์ค

ได้มีการร่วมกลุ่มกันก่อตั้ง กลุ่มรักษ์ภูชี้ฟ้า ขึ้นเพื่อประสานงานต่างๆ เพื่อประสานการทำงานร่วมกันแก้ไขปัญหาและวิกฤติต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการถูกสื่อสรองเรียนในราคากา回事ที่แพงเกินไปเรื่องของความร่วมมือระบบการจัดการในพื้นที่ การตัดราคากันเอง ปัญหาໄก์เด็กห้องถินที่ขาดการอบรม ปัญหาการจราจรรถพานักท่องเที่ยวขึ้นสูงยอดดอย ปัญหานักนักท่องเที่ยวที่เข้ามาขายของ ปัญหาขาดความรู้ความเข้าใจ เรื่องการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ปัญหาไม่มีกิจกรรมท่องเที่ยวอื่นๆ ที่เป็นทางเลือกแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งจะพบว่ามักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวที่นี่จะรู้จักแต่จุดหน้าผาภูชี้ฟ้าและไปถ่ายรูปเพียงอย่างเดียวแล้วก็เดินทางกลับ แต่ขาดการสื่อสารเรื่องราว ความรู้ของคนห้องถินให้กับนักท่องเที่ยวซึ่งนักท่องเที่ยวส่วนมากจะมาค้างคืนเพื่อรอพระอาทิตย์ขึ้น ถ่ายรูปและกิจกรรมไปเท่านั้น ซึ่งเป็นการตั้งกลุ่มขึ้นมาของคนในชุมชนที่ดำเนินการด้านท่องเที่ยว และคาดหวังว่าการจัดตั้งกลุ่มจะช่วยดำเนินการแก้ปัญหาดังที่กล่าวมาได้ แต่ก็ไม่เกิดการแก้ปัญหาได้อย่างที่คิด กลไกการดำเนินงานของกลุ่มเองก็ไม่ได้ถูกจัดวางกันไว้ “กลุ่มรักษ์ภูชี้ฟ้า” จึงเป็นเพียงชื่อกลุ่มของชาวบ้านร่วมฟ้าไทย ที่ไม่มีการเคลื่อนไหวใดๆ ต่อในพื้นที่

ชุมชนร่วมพ้าไทย ที่อยู่ในพื้นที่ของภูรีพ้าที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการท่องเที่ยว ในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว พ.ศ. 2549 – 2550 – 2551 มีการสร้างบ้านพักกันมากขึ้นทุกปี จาก 18 ราย ปีก่อนเป็น 23 ราย รวมแล้วมีทั้งหมดประมาณ 200 ห้อง ชาวบ้านในชุมชนที่เป็นผู้ประกอบการในพื้นที่มีสภาพของต่างคนต่างอยู่ ระบบที่เคยตั้งกฎเกณฑ์การร่วมกันไม่ถูกนำมาใช้ ต่างคนต่างแข่งขันกันเองทั้งชุมชน สภาพพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเองจึงขาดการซ่อมแซมอย่างต่อเนื่อง ขาดการจัดการชุมชนมีสภาพเสื่อมโทรมลงทุกวัน กลายเป็นปัญหาที่สั่งสมกันมาตลอดปีแล้วปีเล่า

กล่าวโดยสรุปคือ ชุมชนร่วมพ้าไทยได้ก่อตั้งขึ้นโดยหน่วยงานพัฒนาความมั่นคงพื้นที่ดอยยาว - นาหม่น เป็นหมู่บ้านป้องกันชายแดนไทย - ลาว ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2543 ปัจจุบันได้เป็นหมู่บ้านภูรีพ้า ได้รับสภาพเป็นวนอุทยานภูรีพ้า และภูรีพ้าถือว่าเป็นจุดท่องเที่ยวหลักของตำบลตับเต่า จังหวัดอุทัยธานี มีจุดชมวิวที่สวยงาม อยู่สูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 1,626 เมตร

ภูมิศาสตร์ชุมชน (ลักษณะที่ดี)

ลักษณะที่ดึงหมู่บ้านร่วมฟื้นฟ้าไทย เป็นภูเขาสูง มีป่าไม้และน้ำอุดมสมบูรณ์ตลอดปี พื้นที่เป็นเขตติดต่อกับประเทศไทยและเข้าชายแดนไทย ลาว

ทิศเหนือ	ติดกับ	บ้านร่มพ้าทอง อําเภอเกียงแก่น
ทิศใต้	ติดกับ	อําเภอภูซาง จังหวัดพะเยา

ทิศตะวันออก	ติดกับ	ชายแดนประเทศไทย
ทิศตะวันตก	ติดกับ	บ้านประชาภักดี แนวอยุยawa

กลุ่มชาติพันธุ์ในชุมชน

คนพื้นราบ	40%
คนไทยเชาผ่ามัง	40%
คนไทยเชาผ่าอ่าข่ากับเมียน	20%

ศาสนาภายในชุมชน

ศาสนาพุทธ และความเชื่อตั้งเดิม (นับถือวิญญาณบรรพนรุษ)

ศาสนาสถานและสถานที่สำคัญของชุมชน

- วนอุทยานภูชี้ฟ้า
- หน่วยป้องกันไฟป่า
- ศูนย์บริการ การท่องเที่ยว (อบต. ตับเต่า บ้านรุ่มฟ้าไทย)
- โรงเรียน
- วัดพระเจ้าสองเมือง

เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม

ส่วนใหญ่จะประกอบการบ้านพักรีสอร์ฟ รองมาก็เป็นการประกอบอาชีพการเกษตร แหล่งน้ำสายหลัก ได้มาจากประปากูเร ชุมชนมีพื้นที่ป่า 150 ไร่

บ้านรุ่มฟ้าไทย ชุมชนที่อยู่พื้นที่ภูชี้ฟ้าเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวและมีชื่อเสียง ของจังหวัดเชียงราย มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง แต่ที่ผ่านมา ภูชี้ฟ้ายังขาดดิ่งดูดนักท่องเที่ยว จุดขายจะมีแต่เฉพาะจุดภูชี้ฟ้า ซึ่งนักท่องเที่ยวจะเที่ยวใน ช่วงเวลาสั้นๆ ไม่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ ทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ผ่านมาไม่เป็นผลมาก นัก ดังนั้นเพื่อสร้างทางเลือกใหม่ทางการท่องเที่ยวให้กับพื้นที่ภูชี้ฟ้าแล้วนั้น ทางชุมชนและหน่วยงาน ในพื้นที่จึงคิดว่าจะมีการพัฒนาศักยภาพของคนและพื้นที่ เพื่อสร้างทางเลือกทางการท่องเที่ยวใน พื้นที่ภูชี้ฟ้าให้กับจังหวัดเชียงราย ซึ่งโครงการนี้จะเน้นการพัฒนาศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวและ พัฒนาฐานแบบการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวทางเลือกในกระแสสังคม

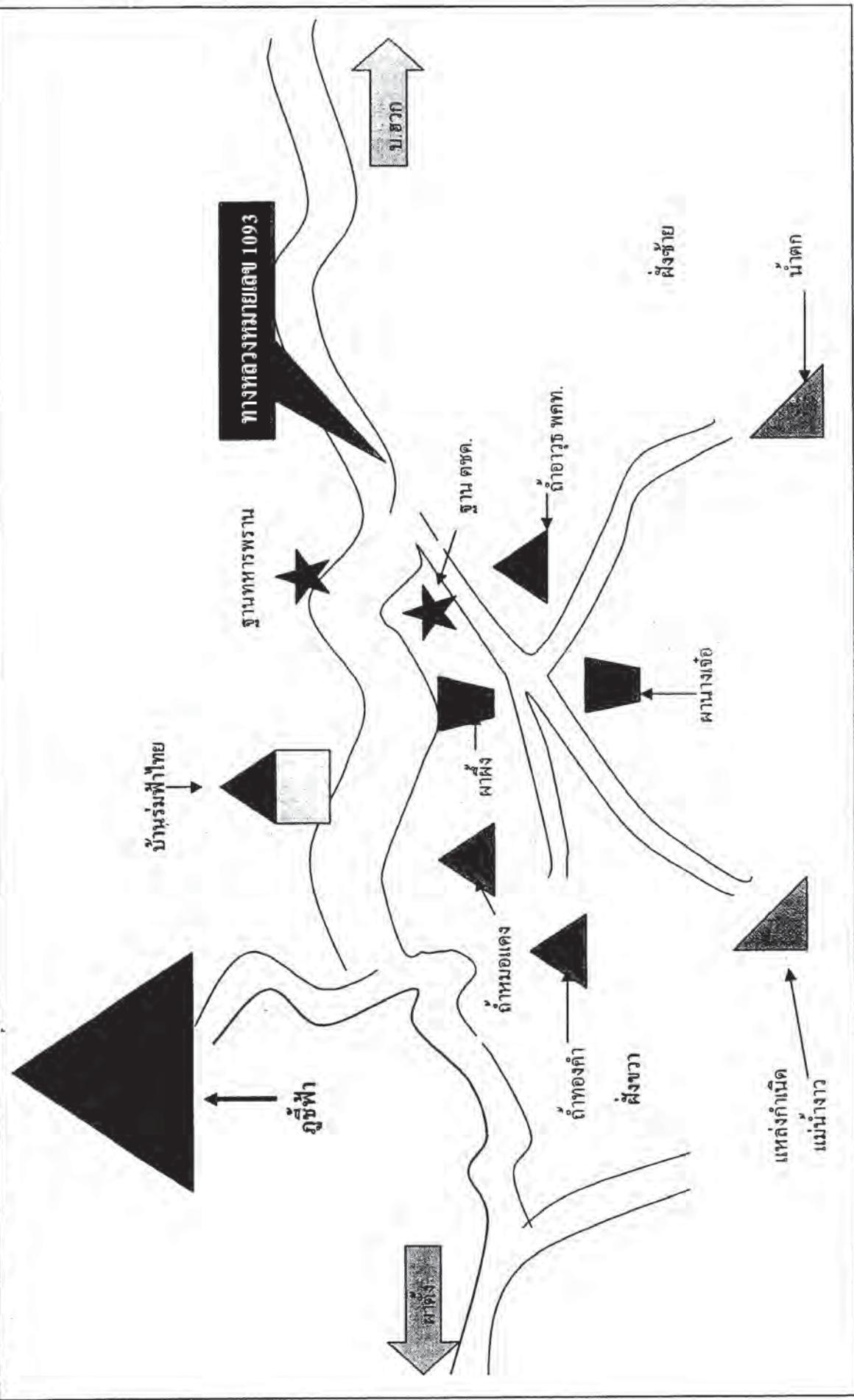
ปัจจุบัน โดยเน้นให้คนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท่องเที่ยวของชุมชน และร่วมรับผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับชุมชน และนำไปสู่การสร้างกระบวนการเรียนรู้ พัฒนาชุมชนในด้านต่างๆ และสามารถเชื่อมโยงสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวของภูมิภาคและจังหวัดเชียงรายได้ต่อไป

4.1.3 ทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชน

- ทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เส้นทางท่องเที่ยวใหม่

จากการสำรวจเส้นทางท่องเที่ยวใหม่ ได้แก่ เส้นทางผาผึ้ง พบร่วมกับผาผึ้ง ซึ่งมีมาจากการบริเวณถ้ำ มีหน้าผาที่มีร่องผึ้งอยู่เป็นจุดเด่น ชาวบ้านจึงเรียกบริเวณนั้นว่าผาผึ้ง บริเวณนี้สามารถพัฒนาเป็นเส้นทางเดินป่าศึกษาธรรมชาติได้ ซึ่งยอดของผาผึ้งเป็นยอดแหลมคล้ายกับภูชี้ฟ้า นอกจากนี้ยังเป็นต้นกำเนิดแม่น้ำงาที่เป็นต้นของน้ำตกคาดฟ้าเรียงรายกันไปถึง 7 ชั้น เป็นลักษณะของผื่นป่าดงดิบ มีป่ามะเดือและทุ่งบุกที่สวยงาม มีระบบนิเวศที่สวยงาม ศึกษาสมุนไพรนานาชนิด นกชนิดต่างๆ และยังเป็นเส้นทางประวัติศาสตร์ในอดีตสมรภูมิรบ (พระคocomมิวนิสต์แห่งประเทศไทย) มีถนนสายสำคัญในอดีตคือถนนเส้นที่ไปถนนบินสมัยแห่งเศลเต้ามายด์ของพื้นที่บริเวณดังกล่าว สมัยก่อนเกิดลงคราม ปีพ.ศ.2509 และมีการสร้างถนนบินในปี พ.ศ.2507 เส้นทางนี้เป็นเส้นทางสายประวัติศาสตร์ที่มีเรื่องเล่า ตำนาน ความเชื่อและเรื่องราวของอดีตที่สามารถเป็นเรื่องราวในการพานักท่องเที่ยวที่สนใจเข้ามาศึกษาเรียนรู้ได้

นอกจากความน่าสนใจดังกล่าว ในบริเวณภูผาผึ้งนี้ยังประกอบไปด้วยถ้ำคลังอาวุธ (ที่ซ่อนอาวุธ) ถ้ำพยานาถ (โรงพยานาถ) ถ้ำหอง แหล่งต้นกำเนิดแม่น้ำงาและธรรมชาติที่สวยงามอีกมากมาย

ภาษาที่ 2: แบบที่ เหล่าท่องเที่ยวยังไม่

ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น

พิธีกรรมของชนเผ่ามัง

วัฒนธรรมประเพณีชาวเขาเผ่ามัง ในที่นี้ก่อตัวถึงประเพณี และพิธีกรรมต่างๆ ซึ่งรวมรวมข้อมูล จากโครงการวิจัย ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเป็นฐานข้อมูลการท่องเที่ยว เชิงประวัติศาสตร์ เชิง ประเพณีวัฒนธรรมประเพณี

พิธีกรรม คือการแสดงออกถึงความเชื่อตั้งแต่เกิดจนถึงตาย มีพิธีกรรมเกี่ยวกับชีวิต พิธีกรรมตามฤดูกาล ตามเทศกาลหรือวันสำคัญที่กระทำสืบต่อกันมา พิธีกรรมที่คันพบมี ดังนี้

1. พิธีกินข้าวใหม่

ความเป็นมาของพิธีกินข้าวใหม่

เพราะข้าวใหม่เป็นข้าวที่มีความหอม นุ่มและอร่อยมาก บุคคลหรือ ครอบครัวที่มีความสามารถทำข้าวใหม่ได้ และเชิญชวนญาติพี่น้อง หรือแขกผู้มี เกียรติมาช่ว่ำรับประทานได้ ถือว่าบุคคลนั้นเป็นคนยั่นทำมาหากิน และเป็นคนมี จิตใก้วังขวางในสังคม เพราะข้าวใหม่นั้นกว่าจะทำมากินได้ ต้องผ่านกระบวนการ หลาຍขันต่อน และใช้เวลานาน ดังนั้นพิธีกินข้าวใหม่ จึงถือเป็นพิธีที่สำคัญพิธีหนึ่ง

ขั้นตอนการทำข้าวใหม่

1. เลือกเกี่ยวข้าวที่เริ่มสุก เมื่อปลายราชข้าวเริ่มเหลือง
2. นำข้าวที่เกี่ยวไดามานวด ให้ได้ข้าวเปลือก
3. นำข้าวเปลือกมาคั่ว จนเมล็ดข้าวแข็ง
4. นำมาตากลมให้เย็น
5. นำมาตำด้วยครกกระเดื่อง
6. นำมาหุงโดยใช้กะทะใบบัวต้ม ช่วงนี้ต้องระวังอย่างมาก เพราะข้าวจะละเกินไป
7. นำกระชอนใบใหญ่มาตั้งไว้บนกะลามัง แล้วตักข้าวในกะทะใส่ในกระชอน
8. นำข้าวที่สะเด็ดน้ำแล้วมา弄ในรังถึงจนสุก
9. เก็บน้ำข้าวไว้ดีม หอม อร่อยมาก
10. นำไป หรือหมุ ตามจำนวนที่ต้องการ และฐานะของเจ้าภาพ

พิธีการกินข้าวใหม่ เมื่อเตรียมข้าวของพร้อมแล้ว

1. จัดตั้งโต๊ะอาหาร
2. เจ้าภาพจะทำพิธีเรียกบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว มาร่วมกินข้าวใหม่ก่อน

3. เชิญแขกผู้หลักผู้ใหญ่และญาติพี่น้องที่มาบ้านประจำต่ออาหาร
4. เชิญแขกผู้หลักผู้ใหญ่ในต่ออาหาร อาจมีครอบครัวคนหนึ่งยืนขึ้นเพื่อกล่าวขอบคุณ และอวยพรให้แก่เจ้าภาพว่า “ขอบคุณมาก ที่ท่านจัดต่ออาหารข้าวใหม่ให้พวงเราได้มาร่วมรับประทานในวันนี้ ขออวยพรให้ท่านและครอบครัว จะประสบแต่ความสุขความเจริญตลอดไป ท่านจัดต่ออาหารให้พวงเราบ้านนี้ต่อ ขอให้เหลือร้อยต่อพันต่อ ให้ท่านและครอบครัวไว้รับประทานต่อไปเดิม”
5. หลังกล่าวขอบคุณและอวยพรแล้ว ร่วมรับประทานอาหารข้าวใหม่ตามอัธยาศัย

2. พิธีงาน尸 (Kab ke pam tuag)

ความเป็นมา

เมื่อมีคนตายเกิดขึ้นในบ้าน ชาวบ้านจะนำศพมาแต่งชุดมังใหม่ๆ (ชุดมังนี้สามารถทำไว้ล่วงหน้าได้ คือเตรียมชุดมังไว้ก่อน กรณีที่ตายอย่างกะทันหัน อาจจะใส่ชุดมังที่ใหม่กว่าทุก ๆ ชุดที่มีในบ้านก็ได้) สำหรับการแต่งกายให้ศพด้วยชุดใหม่ และเครื่องประดับนั้น ชาวบ้าน เชื่อว่า ยิ่งแต่งกายและใส่เครื่องประดับให้กับศพมากเท่าไรยิ่งดี เพราะชาวบ้านเชื่อว่า เมื่อผู้ตายไปเกิดใหม่ จะมีฐานะร่ำรวยมีทรัพย์สินเงินทองมากเท่านั้น

การเตรียมกระดาษเงินกระดาษทองไว้ให้尸 ก็เพื่อให้คนตายได้มีเงินทองโดยการเผากระดาษเงินกระดาษทองไปให้คนตาย ผู้ที่จะบอกให้ว่าคนตายรับรู้ว่า ญาติพี่น้องส่งของไปให้หรือไม่ให้ก็คือ “Cuab Tsav” ที่สามารถพูดคุย และคุยกับคนตายได้

การให้尸จะทำพิธีให้ 3 เวลา คือ ตอนเช้า ตอนกลางวัน และตอนเย็น เวลาให้จะจุดธูป 1 ดอก หรือ 3 ดอกก็ได้ โดยจะมีหม้อแคนเป่าแคนและมีคนร้องเพลงมัง ในพิธีจะต้องด้วยเวลาที่ตั้ง尸ไว้ การจะเก็บ尸ไว้ก่อนนั้น อยู่ที่ฐานะของญาติ ถ้าญาติมีฐานะดีก็จะเก็บไว้ 7 วัน ถ้าฐานะไม่ค่อยดีจะเก็บ尸ไว้ 3 วัน

ก่อนนำ尸ไปฝัง 1 วัน จะมีพิธีให้尸 คือญาติพี่น้องจะนำกระดาษเงินกระดาษทองมาให้ เวลาให้จะนำกระดาษนั้นมาคล้องด้วยกัน และจุดธูปให้แล้วแล้ว จะนำกระดาษนั้นไปเผา

การทำพิธีที่เรียกว่า “Qhua txws” การจะเสียดูว่าด้วยวิญญาณของคนตาย จะรับรู้การส่งกระดาษเงินกระดาษทองไปให้แล้วหรือไม่ นอกจากนี้ยังมีพิธีอีกอย่างหนึ่ง

ที่เรียกว่า "Taw kev" เป็นพิธี ที่ใช้ไม้ไผ่คั่งเป็น 2 อัน แล้วนำมาเสียงยืน ถ้าไม้ไผ่หงายหรือคว้าทั้ง 2 อันแสดงว่าดวงวิญญาณไม่รับรู้ ถ้าไม้ไผ่คว้า 1 อัน หงาย 1 อัน แสดงว่าดวงวิญญาณรับรู้แล้ว การที่ดวงวิญญาณไม่รับรู้จะต้องโยนไม้ไผ่ใหม่ จนกว่าการเสียงหายจะรับรู้

เมื่อเสร็จพิธีแล้วจะนำศพไปฝัง โดยเคลื่อนย้ายไปที่ที่เตรียมไว้สำหรับฝัง ก่อนทำพิธีฝังจะเตรียมวัวไว้มาเพื่อเช่นดวงวิญญาณให้กับคนตาย จะได้มีความสุข ไม่รบกวนญาติพี่น้องที่ยังมีชีวิตอยู่

การฆ่าวัว เมื่อมาเสร็จแล้ว จะนำเนื้อวัวแยกจ่ายให้กับผู้ที่มาร่วมงานฝังศพ นั้น จากนั้นก็จะนำศพไปฝัง การขุดหลุมฝังศพจะเลือกพื้นที่ที่มีภูเขาโอบล้อมรอบ ถึง ว่าเป็นสภาพที่มีความสมบูรณ์ดี เมื่อจะยกศพลงหลุม หากเป็นพื้นหรือแม่ดาย ก็จะ ให้ถูกๆ ช่วยกันยกลงศพ ในส่วนที่เป็นด้านศีรษะของผู้ตาย เพราะเชื่อว่าเป็นการ ดูแลและตอบแทนบุญคุณ เป็นครั้งสุดท้าย ส่วนญาติให้ยกในส่วนที่เหลือ พื้นหลุม ศพจะมีความลาดเอียง โดยด้านศีรษะจะสูง ส่วนด้านเท้าจะต่ำกว่า เพราะชาวมังเชื่อ ว่า การวางนอนในลักษณะนี้ เป็นการอนแบบสบายนมือตอนที่ยังมีชีวิตอยู่

การกลบหลุมศพ เมื่อกลบหลุมศพแล้ว จะมีการทำเครื่องหมายไว้ อาจจะ เป็นริ้วล้อมรอบ หรือทำดินให้สูงขึ้นมาเพื่อให้ผู้อื่นเห็นชัดเจน ว่าเป็นหลุมฝังศพ

การฆ่าวัวเพื่อเช่นให้ก่อนฝังศพ หากพื้นที่ช้ายตายจะให้น้องสาวเป็นผู้หัวรุ้วมา ให้มา แต่ต้องเป็นพี่น้องที่เกิดจากท้องเดียวกัน หากเป็นพี่สาวตาย ก็จะให้พื้นที่ช้ายหรือ น้องชายเป็นผู้หัวรุ้วมาให้

3. ประเพณีใหม่ (Noj peb caug.)

ความเป็นมา

ของประเพณีใหม่ สืบเนื่องมาจากการทำมาหากินโดยปกติของ การทำมาหากินของพี่น้องชาวไทยภูเขาผ่านมัง จะมุ่งทำงานตลอดปีโดยไม่มีการหยุดพักผ่อน จะมีเวลาว่างงาน ช่วงประมาณเดือนพฤษจิกายน – ธันวาคม เล็กน้อย เพราะเป็น ปลายฤดูฝน เข้าสู่ฤดูร้อน และเป็นเวลาสิ้นสุดของปี 1 รอบพอดี คนเม่าคนแก่เข้าเจิง ได้จัดให้มีการกินปีใหม่ในช่วงนี้ คือจะถือว่า ปีเก่าสิ้นสุดลง ในขณะ 15 ค่ำเดือน 12 ทางจันทรคติ และวันขึ้น 1 ค่ำของเดือน 1 หรือเดือนอ้าย เป็นวันขึ้นปีใหม่เป็นประจำ ทุกปีไป จุดมุ่งหมายก็เพื่อเป็นการพักผ่อน เพื่อพับปะ สังสรรค์กัน ในหมู่ผู้หลักผู้ใหญ่

ส่วนหนุ่มๆ สาวๆ จะไปเที่ยวต่างจังหวัด หรือต่างหมู่บ้าน หรือเล่นโยนลูกช้าง ตีลูกช้างสนุกสนานกันในหมู่บ้านก็ได้

ขั้นตอน การเตรียมวัสดุ การเพ็อกินปีใหม่

1. ข้าวของเกี่ยวกับพืชไร่ ต้องขนมาบ้านให้หมด
2. ข้าวสาร
3. พืน
4. ไก่
5. หมู
6. ไช่ไก่
7. กระดาษสีเทา แผ่นประมาณกระดาษหนังสือพิมพ์
8. กระดาษเงิน กระดาษทอง
9. ธูป
10. เทียน

ภาพที่ 3 : บรรยายการงานปีใหม่มัง

พิธีกรรม

ในวันแรม 15 ค่ำเดือน 12 ถือว่าเป็นวันลึ้นสุดปี จะทำพิธีการ ดังนี้

1. ปัดเปา ภาวดีสิ่งชั่วร้ายทั้งหลาย ภายในครอบครัวให้ไปกับปีเก่า
2. เรียกญาติพี่น้องที่เป็นแขกเดียวกัน นารวมกันเป็นกลุ่มใหญ่ แล้วทำพิธีปัดเปา สิ่งชั่วร้ายอีกครั้งหนึ่ง

3. ทำพิธีสูญเสีย
4. ทำพิธีเช่นเดียวกับบ้าน
5. ทำพิธีเรียนบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว มาร่วมรับประทานอาหาร
6. วันขึ้น 1 ค่ำเดือน 1 ก็เป็นวันขึ้นปีใหม่ ถ้าครดื่นเข้า วันนี้จะเป็นคุณตีนเข้า ตลอดไปในปีนี้ ถ้าครดื่นสายก็จะสายตลอดไป วันนี้มีพิธีกรรมขั้นตอนหนึ่งเพื่อ เรียกบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว มาร่วมรับประทานอาหาร และไหว้บรรพบุรุษ เท่านั้น
7. ตั้งแต่วันขึ้น 1 ค่ำเป็นต้นไป ผู้เฒ่าผู้แก่จะปล่อยให้หนุ่มสาวๆ ไปเล่นโยนลูก ช่วง ตีลูกชนไก่ เป็นเวลา 3 – 9 วัน เป็นอย่างน้อย บางปีมีถึง 11 วัน การโยนลูก ช่วงระหว่างคุ่นหนุ่มสาว มีข้อแม้ว่า ถ้าเกิดจากแม่ที่มีนามสกุล แห่งเดียวกัน จะโยน ลูกช่วงด้วยกันไม่ได้

ภาพที่ 4 : การโยนลูกช่วง

กฎกติกาการโยนลูกปะวง

1. ลูกช่วงนั้นฝ่ายหนึ่งเป็นฝ่ายทำ
2. การมอบลูกช่วงให้ฝ่ายชายนั้นฝ่ายหนึ่งอาจให้ด้วยแทนเป็นฝ่ายมอบให้ หรืออาจนำไปมอบเองก็ได้
3. การมอบลูกช่วงนั้นต้องมอบให้กับฝ่ายชาย ฝ่ายหนึ่งที่ตระกูลแซ่ต่างกัน
4. ฝ่ายหนึ่งต้องเป็นหนึ่งสอด ในอดีตนั้นไม่จำเป็นต้องเป็นที่สอดเท่านั้นที่จะเล่นได้
5. ฝ่ายชายนั้นจะเป็นหนุ่มสอดหรือไม่ก็ได้

6. ฝ่ายชายนั้นจะโยนลูกช่วงกับฝ่ายหญิงหนึ่งคนหรือสองคนก็ได้
7. การโยนนั้นต้องโยนให้ถึงผู้รับ ไม่โยนแรงหรือเบาจนเกินไปจนฝ่ายตรงข้ามมิอาจจะรับลูกช่วงได้ และต้องไม่อยู่ใกล้เกินกว่าจะโยนลูกบอลไปถึงได้
8. กรณีไม่อยากโยนลูกช่วงกับคู่ใน ต้องไม่รีบนาอกเลิกการโยนลูกช่วง เพื่อเป็นการรักษาหน้า เพื่อมิให้อีกฝ่ายเสียหน้า จะมีวิธีการหลีกเลี่ยง เช่น ขอนุญาตไปดื่มน้ำ
9. ฝ่ายชาย หรือฝ่ายหญิงเวลาโยนต้องอยู่คนละฝากฝั่ง ไม่อยู่ปะปนกัน
10. ต้องพูดจาสุภาพเรียบร้อย
11. เมื่อทั้งสองฝ่ายมีการตกลงอย่างไรต้องปฏิบัติตามคำพูด เมื่อมีการตกลงว่าจะมีการเล่นเอาเมื่อมีการเล่นผิดพลาดต้องปฏิบัติตามคำพูดตามที่ตกลงไว้
12. เมื่อลูกช่วงตกเป็นเดินต้องปัดดินก่อนที่จะโยนต่อไป เพื่อมิให้ดินไปเป็นหรือเข้าตา อีกฝ่ายหนึ่ง
13. ต้องแต่งกายให้สะอาดและเป็นระเบียบเรียบร้อยแต่งเฉพาะชุดมังเท่านั้น
14. เมื่อเขายืนลูกบอลให้ควรจะรับไว้มิให้ให้ยืนนานจนเกินไปจนอีกฝ่ายเกิดความอ้ายถ้าไม่พอใจหัวเราะหลีกเลี่ยงได้
15. สังเกตพฤติกรรมบางอย่างของคู่โดยนั่นว่ามีความพ่อใจหรือไม่อย่างไร

การรับลูกช่วง

1. การรับด้วยมือเดียว
2. การรับด้วยสองมือ

4. ประเพณีการแต่งกาย (Kev hnav tsoos.)

ประวัติความเป็นมา

ประเพณีการแต่งกาย ชาวมังแบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายขาว และฝ่ายมัง คำ การแต่งกายจะแตกต่างกันคือ ผู้ชายมังดำจะนุ่งกางเกงโสริ่ง เป่ายาวมีผ้าสีแดงรัดเอว ปลายผ้ารัดเอวปักด้วยลวดลาย เสื้อแขนยาว สาบเสื้อปักด้วยลวดลาย ลำตัวสัน ส่วนผู้หญิงจะนุ่งกระโปรงปักด้วยลวดลายอย่างสวยงาม มีผ้าสีดำรัดเอว เสื้อแขนยาว ลำตัวเสื้อยาว มีปักคอเสื้อด้านหลังเป็นรูปสัตว์หรือมีปักด้วยลวดลาย ส่วนมัง ชายผู้ชายจะนุ่งกางเกงขา ก็วยยาวมีผ้าสีแดงรัดเอว ปลายผ้าปักด้วยลวดลาย เช่นเดียวกัน เสื้อแขนยาวลำตัวสัน ส่วนผู้หญิงจะนุ่งกระโปรงสีขาว ลัวมีผ้ารัดเอว

ปักด้วยลวดลาย เสื้อแขนยาวลำตัวยาว ปกคอต้านหลัง เป็นรูปลีเหลี่ยมปักด้วยลวดลาย

เครื่องแต่งกายและเครื่องประดับ ประกอบด้วย

1. กางเกง กระโปรง
2. เสื้อ
3. ผ้าเข็ดตัว
4. รองเท้า ถุงเท้า
5. ผ้าโพกศีรษะ หรือหมวก
6. เงินประดับคอ
7. เงินปักด้วยลวดลาย

ภาพที่ 5 : การแต่งกายชาวเข้าผ่ามัง

การแต่งกาย

แต่งตามโอกาสต่าง ๆ ดังนี้

1. ในวันปีใหม่ ในวันปีใหม่คนส่วนใหญ่จะแข่งกันแต่งตัวให้สวยงามที่สุด เด่นที่สุด เพื่อแสดงถึงความสวยงามต่างๆ ที่ปรากฏอยู่ตามลายผ้าที่ปักมาเป็นปี ตลอดจนถึงเครื่องประดับต่างๆ ที่แสดงถึงฐานะความมั่งมีของตนเอง

2. การไปร่วมพิธีการแต่งงาน
3. การไปร่วมงานอื่นๆ
4. การไปร่วมงานศพ

5. ประเมินการแต่งงาน

การเกี้ยวพาราสีในสมัยโบราณ หนุ่มสาวชาวมัง ห้ามเกี้ยวพาราสีกันในบ้าน เพราะจะผิดศีล ฉะนั้น หนุ่มสาวจึงมักเกี้ยวพาราสีกันนอกบ้าน ใกล้ๆ หมู่บ้าน ในตอนเย็นพากหนุ่มๆ จะหอบผ้าห่มคนละผืน ไปอยู่นอกบ้านของสาวคนรัก เมื่อคิดว่าพ่อแม่ของสาวอนหลับแล้ว หนุ่มคนรักจะเข้าไปอยู่ข้างๆ ห้องนอนของสาว จะกระซิบเรียกเบาๆ ให้สาวคนรักออกมากเพื่อไปพอดีรักกันนอกบ้าน บางทีก็จะใช้เครื่องดนตรีที่เรียกว่า “จาง” เป็นเบาๆ เรียกสาวออกมาก ถ้าการกระซิบเสียงดัง พ่อแม่ได้ยินก็จะดุ่าหนุ่ม ฝ่ายหนุ่มจะนั่งเงียบไม่ให้ตอบ ถ้าตอบจะถูกปรับเป็นเงิน 4 เท (ประมาณ 40 บาท)

โอกาสที่หนุ่มสาวเลือกคู่ครอง คือ ในเทศกาลปีใหม่ของชาวมัง ในตอนกลางวันหนุ่มสาวคนไหนชอบกันก็จะโายนลูกชิ่งเดียวกัน หลังจากสิ้นสุดเทศกาลปีใหม่ หนุ่มสาวคู่ไหนที่พอยใจต่อกัน ก็จะแต่งงานกันอย่างถูกต้อง โดยฝ่ายชายจะขอฝ่ายหญิงไปอยู่บ้านของฝ่ายชาย และจะส่งผู้ใหญ่ที่นำเชื้อถือ 1 คนมาแจ้งข่าวต่อพ่อแม่ของฝ่ายหญิง ซึ่งถือว่าเป็นตัวแทนของฝ่ายชายที่ส่งมาสู่ขอ ที่สำคัญหนุ่มสาวในตระกูลแซ่เดียวกัน จะไม่เกี้ยวพาราสีต่อกัน ไม่มีการแต่งงานในสายเลือดเดียวกัน เข้าจะรักกันนับถือเหมือนพี่น้อง

การหมั้นในสมัยโบราณ จะนิยมท้ากรรมหมั้นระหว่างญาติซึ่งเป็นลูกพี่ลูกน้อง ซึ่งต่างแขกัน เช่น ลูกชายของพี่สาวมาหมั้นกับลูกสาวของน้องชาย (ลูกป้า ลูกน้า) หมั้นกันและแต่งงานกันได้ ส่วนมากมักจะหมั้นโดยพ่อแม่จัดการให้ ตอนลูกๆ อายุยังน้อย พอดีมาพ่อแม่ทั้งสองฝ่ายจัดให้แต่งงาน (หมายถึง สมัยก่อน แต่ปัจจุบันไม่ค่อยเห็นการหมั้นในลักษณะอย่างนี้แล้ว)

ของหมั้นที่ฝ่ายชายนำมาให้มีดังนี้

1. เหล้า 1 ขวด
2. ผ้าโพกศีรษะ (Phuam) ชาย – หญิง คละ 1 ผืน
3. ผ้าปิดหน้ากระโปง (ชั้ว) 1 ผืน
4. เงิน 4 เท (ประมาณ 40 บาท)

จะนำของเหล่านี้มามอบให้กับพ่อแม่ของฝ่ายหญิง โดยทั้งสองฝ่ายให้คำมั่นสัญญาต่อกันว่า ถ้าลูกใดเป็นหนุ่มเป็นสาวจะให้แต่งงานกัน ถ้าฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดผิดสัญญา ต้องเสียค่าปรับให้ฝ่ายตรงข้าม เป็นเงินประมาณ 40 เท (ประมาณ 400 บาท)

ปัจจุบันไม่นิยมการหมั้นเพราะการหมั้นหมายด้วยเด็ก โดยที่เด็กยังไม่รู้เรื่อง เปรียบเหมือนการคดคุกทุกชน บังคับให้เด็กแต่งงานกันโดยไม่มีความรักต่อกัน จึงต้องให้เข้าเลือกคู่ครองด้วยความสมัครใจเอง การสูขօสมัยโบราณ ครอบครัวชาวมัง เมื่อมีลูกชาย อายุประมาณ 14 – 16 ปี พ่อแม่จะเริ่มมองหาคู่ครองให้แก่ลูกชายของตน ในทางปฏิบัติเข้าจะสอบถามลูกว่าได้รักขอบพอกันครัวให้บ้างหรือไม่ ถ้าได้รับคำตอบจากลูกชายว่าได้ขอบพอกันครัวแล้ว พ่อจะทำพิธีเข่นผิดด้วยการจุดธูป 7 ดอก ผ่าไก่ 1 ตัว เพื่อเป็นการเสี่ยงทายจากการดูลินไก่ และกระดูกขาไก่ที่ตันเข่น สรวงนั้น หากลักษณะของลินไก่และกระดูกขาไก่แสดงออกถึงลักษณะดี ก็จะให้ลูกชายแต่งงานได้ แต่ถ้าลินไก่ กระดูกขาไก่มีลักษณะบอกกลางไม่ดี ก็จะห้ามลูกชายไปแต่งงาน การแต่งงานพ่อแม่ฝ่ายชาย จะจัดเด็กแก่ 2 คน ไปสู่ขอเจ้าสาวจากพ่อแม่ฝ่ายเจ้าสาว โดยมีเจ้าบ่าวกันเพื่อนเจ้าบ่าวไปด้วย เพื่อให้เจ้าสาวดูตัวเจ้าบ่าว

• ศักยภาพพื้นที่การท่องเที่ยวอีนทุน ภูชีฟ้า

- ธรรมชาติ (ภูชีฟ้า)
  - มีถ้ำอยู่ 2 แห่ง 1. คลังอาวุธ 2. เรือนพญาบาล 3. ถ้ำวังทอง
  - จุดชมวิว หลังพระพุทธอรูป
  - ป่าสมบูรณ์ เป็นเส้นทางเดิน ท่ารผั่งเศส
  - น้ำตก
- ประวัติศาสตร์ (การสูรับ)
  - ผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย ผู้ก่อการร้าย คอมมิวนิสต์ (พกค.) + รัฐบาลไทย
  - ประวัติศาสตร์การตั้งหมู่บ้านเดิม ชื่อชุมห้วยคอก
- ที่พัก (มี 21 แห่ง ราคา 300-2,500 บาท)
- วัฒนธรรม / วิถีชีวิต
  - ชน เผ่ามัง / อาช่า / เย้า / คนพื้นเมือง

- หน่วยงาน
  - งานอุทิศ
  - หน่วยจัดการไฟป่า
  - ตชด. ภูผาดิeng
  - ที่พัก อาสาสมัครรักษาดินแดน (อส.)
  - ศูนย์เกษตรฯ หมู่ 1
  - หน่วยจัดการต้นน้ำ หนอง-จ้า
  - โครงการพระราชนิรภัย
- แหล่งเชื่อมโยง (เทิง - เวียงแก่น - เชียงของ - อ.เชียงคำ พะเยา)
  - น้ำตกภูช้าง
  - ศูนย์วัฒนธรรมมัง (บ้านประชากักดี)
  - ภูชุมดาว
  - ภูชีดาว
  - ภูผาดิeng
  - ภูผาลวรรณ
  - พื้นที่ ทรงงาน (ฟาร์มแกะ)
  - ตลาดนัดร่ม โพธิ์ไทย (ทุกวันที่ 5, 20 เช้า-เที่ยง)
  - ตลาดนักชุมชน บ้านราชภูรภักดี ทุกวันจันทร์
  - ผาตั้ง
  - กลุ่มอาชีพ (กลุ่มตีมีด กลุ่มปักผ้าขาวเช้า)

4.2 แนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านร่มฟ้าไทย

4.2.1 บทเรียนการบริหารจัดการท่องเที่ยวที่ผ่านมา

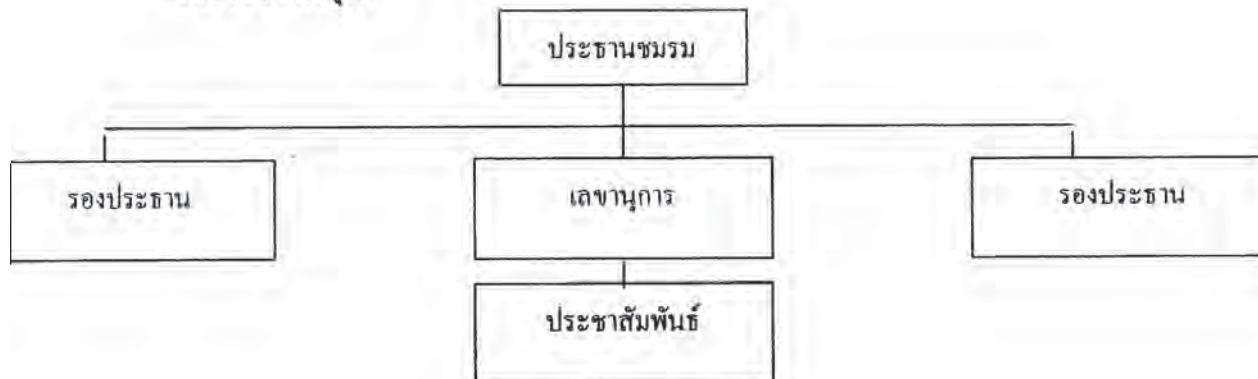
การจัดการท่องเที่ยวที่ผ่านมา มีการรวมกลุ่มกันดังนี้ กลุ่ม ชุมชนผู้ประกอบการบ้านพักชุมชนร่มฟ้า

ลักษณะกลุ่ม เป็นการรวมตัวของผู้ประกอบการบ้านพักของภูมิที่ฟ้า เพื่อวางแผนในการพัฒนาพื้นที่ให้ไปในทิศทางเดียวกัน

องค์กรที่ให้การสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวในชุมชน

1. ชุมชนผู้ประกอบการบ้านพักชุมชนร่มฟ้า
2. องค์การบริหารส่วนตำบลตับเต่า

โครงสร้างกลุ่ม

ภาพที่ 6: ผังโครงสร้างกลุ่มชุมชนผู้ประกอบการบ้านพักชุมชนร่มฟ้า

รายชื่อกลุ่มกิจกรรมในชุมชน

- ชุมชนผู้ประกอบการบ้านพัก	ประธานสยาม ดุจปัญญา
- กลุ่มรักษ์ภูมิที่ฟ้า	ประธานเอกชัย หาญสุวรรณชัย
- กองทุนแม่ของแผ่นดิน	ประธานทวีชัย แซ่ลี

ประวัติความเป็นมาในการจัดตั้งกลุ่มกิจกรรม

ชุมชนผู้ประกอบการบ้านพักชี้ฟ้า เป็นการรวมตัวกันของผู้ประกอบการบ้านพักของหมู่บ้านรัมพ้าไทยโดยตรง จะมีทั้งหมด 18 จุด เพื่อที่จะวางแผนในการพัฒนาพื้นที่และการประสานของคนในชุมชนผู้ประกอบการบ้านพักชี้ฟ้า เพื่อที่จะวางแผนในการโปรโมทแหล่งท่องเที่ยว และพัฒนาบ้านพักให้เท่าเทียมกับที่อื่นๆ เพื่อที่จะเป็นการจัดการในเรื่องต่างๆ ในการบริการบ้านพัก

บทบาทหน้าที่ของกลุ่ม

- สรงเสริมการท่องเที่ยว
- ประสานงานเพื่อให้ไปในทิศทางเดียวกัน

การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

การบริการบ้านพักนักท่องเที่ยว

การบริการบ้านพักของกลุ่มบริการบ้านพักของชุมชนรัมพ้าไทยมีสมาชิกทั้งสิ้น 18 แห่ง ได้แก่

1. ภูพ้าสวรรค์ มีจำนวนห้อง 21 ห้อง ราคา 1,800 – 2,500 บาท
2. บ้านเหนือเมฆ มีจำนวนห้อง 8 ห้อง ราคา 500 – 800 บาท
3. ภูชี้ฟ้าวินเทอร์ มีจำนวนห้อง 9 ห้อง (ไม่ทราบราคาที่แน่นอน)
4. บ้านร่วมสรรค์สร้าง มีจำนวนห้อง 8 ห้อง ราคา 500 – 700 บาท (รวมอาหาร)
5. ภูชี้ฟ้าอินฟ์ มีจำนวนห้อง 15 ห้อง ราคา 550 / คน (รวมอาหาร)
6. ทະເລນມອກ มีจำนวนห้อง 4 ห้อง ราคา 400 – 500 บาท (รวมอาหาร)
7. บ.บ้านพัก มีจำนวนห้อง 4 ห้อง ราคา 800 – 1,000 บาท
8. ภูชี้ฟ้าพานิชย์ มีจำนวนห้อง 21 ห้อง ราคา 500 – 600 บาท
9. ภูชี้ฟ้าดอกเสี้ยยว มีจำนวนห้อง 10 ห้อง ราคา 500 บาท (ไม่มีอาหาร)
10. ทำเนียบขาว มีจำนวนห้อง 6 ห้อง ราคา 450 บาท (รวมอาหาร)
11. ภูชี้ฟ้านิว มีจำนวนห้อง 10 ห้อง ราคา 700 – 1,500 บาท
12. ภูชี้ฟ้าโนชนา มีจำนวนห้อง 10 ห้อง ราคา 450 – 500 บาท
13. ภูน้ำค้าง มีจำนวนห้อง 8 ห้อง ราคา 450 – 500 บาท
14. คุ้มดอกเสี้ยยว มีจำนวนห้อง 8 ห้อง ราคา 500 บาท
15. ดุสิตอิลล์ มีจำนวนห้อง 6 ห้อง ราคา 500 บาท

16. ภูรุ่งเรือง มีจำนวนห้อง 8 ห้อง ราคา 500 บาท
17. ลักษณ์บริการ มีจำนวนห้อง 11 ห้อง ราคา 450 – 550 บาท
18. เมมสกูลดี มีจำนวนห้อง 8 ห้อง (ไม่ทราบราคาที่แน่ชัด)

จากข้อมูลที่รวบรวมได้นั้นพบว่า บ้านพักที่มีบริการในพื้นที่บ้านร่มฟ้าไทยทั้งหมด 18 แห่ง จัดแบ่งเป็นได้ 3 ระดับในเรื่องความสามารถในการรองรับ ซึ่งมาจากกระบวนการจัดระดับตามความคิดเห็นของกลุ่มผู้ประกอบการและทีมวิจัย

ระดับใหญ่ จำนวน 3 แห่ง มีจำนวนห้องตั้งแต่ 15 – 21 ห้อง

ระดับกลาง จำนวน 11 แห่ง มีจำนวนห้องตั้งแต่ 8 – 10 ห้อง

ระดับเล็ก จำนวน 4 แห่ง มีจำนวนห้องตั้งแต่ 4 – 6 ห้อง

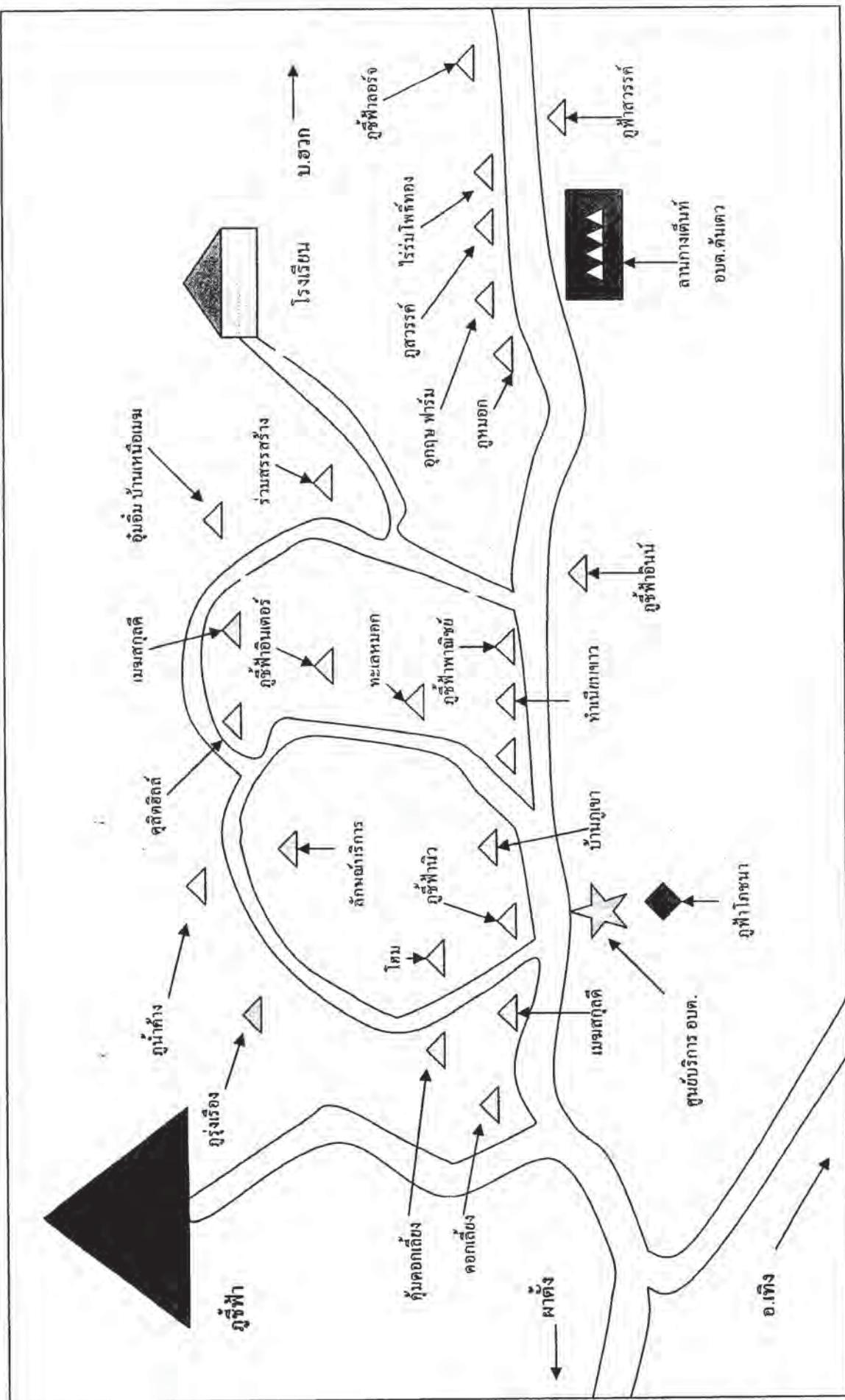
ในเรื่องของราคายังพบว่า ราคาเป็นราคาก็ใกล้เคียงกัน อยู่ที่ราคaprivate 400 – 500 บาท แต่จะมีขนาดใหญ่บางแห่งที่เป็นห้องพักราคาสูง ตั้งแต่ 1,000 บาท ขึ้นไปมีประมาณ 3 แห่ง

ห้องพักทั้งหมด สามารถรับนักท่องเที่ยวได้ประมาณ 500 คน / ครั้ง/วัน

ปัญหาที่พบในเรื่องของการบริการที่พัก ได้แก่

- การตัดราคาภัยเงย
- การแย่งชิงลูกค้า
- การบริการที่ไม่มีคุณภาพ
- การโกงราคา / ขึ้นราคาในช่วงเทศกาล

ກະຊວງ ຖະແຫຼງ ຖະແຫຼງ

ແພນັ້ນທີ່ເສດຖະແນວລໍ່າທີ່ພັກ ອົບອອຽກ ເກສເເວົ້າສ

ล้านกางเต็นท์

การจัดล้านกางเต็นท์ในบริเวณริมฟ้าไทย มีการจัดล้านกางเต็นท์ให้บริการ 2 แห่ง ได้แก่

- (1) บริเวณอุทยานฯ ไม่คิดค่าบริการ
- (2) บริเวณพื้นที่ของ อบต. คิดค่าบริการ 20 บาท/หลัง
- (3) ล้านนาธารณะของหมู่บ้าน คิดค่าบริการ 20 บาท/หลัง

ปัญหาที่พบที่ผ่านมา

- ไม่มีการจัดการในที่ที่เป็นสาธารณะของส่วนรวม
- การบริการห้องน้ำไม่เพียงพอ
- ความสะอาด ปัญหาขยะ
- ไม่มีข้อมูลการรองรับที่แน่ชัดในแต่ละแห่งว่าสามารถรับได้กี่คน
- ขาดการจัดระบบคนขายฟืน (คนขายฟืน หมายถึง บุคคลที่ขายฟืนให้กับนักท่องเที่ยวเพื่อก่อจงไฟคลายหนาว ซึ่งมีอยู่มากในช่วง High season ที่ผ่านมา ไม่มีการจัดระบบทำให้สร้างความเดือดร้อนร้าวคัญให้แก่นักท่องเที่ยว)

การบริการร้านค้า ร้านอาหาร

ในบริเวณชุมชนริมฟ้าไทยมีร้านค้าและร้านอาหารรวมประมาณ 5 – 6 ร้านที่เป็นร้านค้าประจำ นอกเหนือจากนั้นจะเป็นร้านค้าที่มาตั้งเฉพาะกิจในช่วงของเทศกาลปีใหม่ หรืองานเทศกาลดอกเสี้ยวบาน

ปัญหาที่พบ คือ

- ไม่มีการจัดระบบร้านค้า ให้มีการจัดตั้งแบบเป็นระเบียบ
- ไม่มีการบอกราคาสินค้าที่ชัดเจน เคาะเบี้ยนผู้บริโภค
- คุณภาพ มาตรฐานความสะอาดของอาหารและสินค้าที่จำหน่าย
- ไม่มีอาหารท้องถิ่นให้บริการนักท่องเที่ยว
- ร้านที่ให้บริการอาหารโดย寄せส่ง เสียงดังรบกวนในยามวิกาล

การบริการรถรับ ส่ง

การบริการรถรับส่งจะมีเฉพาะในช่วงเทศกาล ซึ่งที่ผ่านมา มีการลงทะเบียนการจัดรถรับส่ง จำนวน 80 คัน ราคา คันละ 400 บาทต่อคัน นั่งได้ 12 คน และมีการจัดระบบหมุนเวียน คิวเพื่อกระจายและจัดการระบบ

ปัญหาที่ผ่านมา

- มีรถรับจ้างที่ไม่ได้ลงทะเบียนมาตอบแฝงในการหาผลประโยชน์
- รถบางคันไม่มีการตรวจสอบให้พร้อมต่อการใช้งาน ซึ่งอาจทำให้เกิดอุบัติเหตุได้
- คนในหมู่บ้านไม่ได้รับประโยชน์และรายได้จากการให้บริการด้านขันส่งกับนักท่องเที่ยว เท่าที่ควร

มัคคุเทศก์น้อยและนักแสดง

การบริการมัคคุเทศก์น้อยจะมีเฉพาะช่วงวันหยุดเนื่องจากเด็กๆ ไม่ได้ไปโรงเรียน มีบริการนำเที่ยววิวัชีพ้า นำทางและให้ข้อมูลกับนักท่องเที่ยว และเด็กบางกลุ่มยังมีการแสดงข้อขันเฝ่ามังให้นักท่องเที่ยวที่มาพักได้ชมในบริเวณที่พักอีกด้วย มีการลงทะเบียนเด็กทั้งหมด 100 คน

ปัญหาที่ผ่านมา

- มัคคุเทศก์น้อยไม่มีความรู้เพียงพอที่จะถ่ายทอดให้กับนักท่องเที่ยว
- เด็กที่แสดงไม่มีที่แสดงเป็นหลักแหล่งต้องเดินไปหาผู้ที่สนใจตามที่พัก ลงให้เกิดภาระกิจณ์ที่ไม่ดี
- ไม่มีการจัดระบบเด็กที่ขายของ บางคนสร้างความรำคาญให้กับนักท่องเที่ยว
- ขาดสถานที่ จุดแสดงให้กับเด็กนักแสดง
- การแสดงที่ซ้ำๆ กัน ไม่มีการปรับเปลี่ยน ไม่น่าสนใจ และการแสดงไม่สามารถถ่ายทอดให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของขันเฝ่ามัง

ห้องน้ำสาธารณะ

การบริการห้องน้ำสาธารณะมีให้บริการ 3 จุด ได้แก่

- (1) ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวของ อบต.ตับเต่า
- (2) บริเวณ อบต. (ผาดື່ງ)
- (3) บริเวณลานกางเต็นท์ของหมู่บ้าน

ปัญหาที่ผ่านมา

- ไม่มีระบบการจัดการ
- ขาดการดูแล

- ขาดห้องน้ำที่ให้บริการน้ำอุ่นกับนักท่องเที่ยว

บทเรียนการจัดการห้องเที่ยว “การบริหารจัดการ” บ้านร่มพ้าไทยที่ผ่านมา

1. ระบบขนาดสูง

- เส้นทางไม่มีดีกรีระเบียบ / วิ่งทับเส้นทาง
- จัดระบบที่จอดรถโดย อบต.
- ขาดระบบชัดเจน
- การจราจรติดขัด

2. สินค้าของที่ระลึก / การถ่ายภาพ / การแสดง

- การแสดงเต็ก
- ขาดจุดการแสดง
- รบกวนนักท่องเที่ยว
- ควบคุมบนความพอดี
- นักเรียนถ่ายภาพที่ระลึก
- สร้างความรำคาญให้กับนักท่องเที่ยว

3. บ้านพัก

- เพิ่มมากขึ้น
- เกิดการแօอัด
- ไม่มีระบบ การดูแลจำกัด
- มีการตั้งราคากันเอง
- ขาดความกลมกลืนกับธรรมชาติ
- ขาดอัตลักษณ์ชุมชน
- ขาดความสวยงาม
- มาตรฐานราคาไม่มี

4. อาหารร้านค้า

- อาหารท้องถิ่นไม่มี
- ราคาแพงเกินไป

- ร้านค้า ขาดมารดฐาน

5. การมีส่วนร่วมชุมชน / กลุ่มนlayerงาน

- ยังขาดความร่วมมือกัน (ของคนในชุมชน กลุ่มผู้ประกอบการ)
- การดูแลสิ่งแวดล้อม
- ดูแลบ้านพัก
- ขาดการกระจายทั่วถึง
- ผลประโยชน์ไม่กระจาย
- จัดการรายได้ของชุมชน , เจ้าหน้าที่มีน้อย
- อนุญาณเจ้าหน้าที่มีน้อย ภารกิจงานมาก
- ผู้ประกอบการรายย่อย ขาดความเข้าใจซึ้งจำกัด
- อบต. จัดการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าเท่านั้น

6. ภาพปัญหา

- นักท่องเที่ยว ลดลง
- สถานการณ์ท่องเที่ยวแข่งขันภายนอกมากขึ้น
- จุดเด่นการท่องเที่ยว (ธรรมชาติ ทะเลหมอก)
- การดำเนินงานแก้ไข
- ปัญหาเฉพาะหน้า ป้ายบอกการเดินทาง
- สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม
- ขาดการประชาสัมพันธ์
- ขาดกิจการทั้งระบบ
- ขาดการจัดการย่างเป็นระบบ
- ชุมชนขาดความพร้อม
- ขาดการเตรียมการในการรองรับการท่องเที่ยว
- ช่วงนักท่องเที่ยวน้อย บ้านพักແย่งนักท่องเที่ยวกัน

7. สิ่งแวดล้อม / วิถีวัฒนธรรม

- รณรงค์หยุดการเผาป่า
- ชุมชนยังขาดจิตสำนึก กรณีเกิดไฟป่า

- ให้ความสำคัญ / ดูแลรักษา
- พื้นที่จุดชมวิว รองรับนักท่องเที่ยวไม่พอก
- ขาดการให้ความรู้ ทั้งคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว
- ขาดการนำเสนอวิถีชีวิต วัฒนธรรม ชาวม้ง
- ความมี ขัดลักษณ์ชุมชน

4.2.2 ข้อมูลนักท่องเที่ยวจากแบบสอบถาม

ข้อมูลจากแบบสอบถาม เป็นข้อมูลที่เก็บในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว (High Season) ของปี พ.ศ.2552 ซึ่งนักท่องเที่ยวที่ได้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวที่เข้าพักใน ร่วมสร้างสรรค์สอร์ท และภูเข้ารีสอร์ฟบางส่วน โดยใช้แบบสอบถามจำนวน 80 ชุด ซึ่งข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามสรุปได้ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตารางที่ 1 ข้อมูลเพศของผู้ตอบแบบสอบถาม

เพศ	ชาย	หญิง
จำนวน	46	34
ร้อยละ	57.5	42.5

จากการที่ 1 ข้อมูลเพศของผู้ตอบแบบสอบถาม พบร่วมเพศชายมีจำนวนมากกว่าเพศหญิง ผู้ตอบแบบสอบถามเพศชายมีจำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 57.5 และผู้ตอบแบบสอบถามเพศหญิงมีจำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 42.5

ตารางที่ 2 ข้อมูลการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม

การศึกษา	ประถมฯ	มัธยมฯ	อนุปริญญา	ปริญญาตรี	ปริญญาโท	ปริญญาเอก	อื่นๆ
จำนวน	0	6	7	38	27	2	0
ร้อยละ	0.00	7.50	8.75	47.50	33.75	2.50	0.00

จากตารางที่ 2 ข้อมูลการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าผู้ที่ตอบแบบสอบถามมีการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 32.50 รองลงมาคือระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 33.75 สังเกตได้ว่าผู้ที่ตอบแบบสอบถามหรือผู้ที่มาท่องเที่ยวนั้นมีระดับการศึกษาค่อนข้างสูง

ตารางที่ 3 ข้อมูลอายุผู้ตอบแบบสอบถาม

อายุ	ต่ำกว่า 20 ปี	20-29 ปี	30-39 ปี	40-49 ปี	50-59 ปี	60 ปีขึ้นไป
จำนวน	2	22	26	19	8	3
ร้อยละ	2.50	27.50	32.50	23.75	10.00	3.75

จากตารางที่ 3 ข้อมูลอายุผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่ากังวลเที่ยวที่ไม่ใช่บริการมากที่สุดอยู่ในช่วงอายุ 30-39 ปี คิดเป็นร้อยละ 32.50 รองลงมาคือ ผู้ที่มีช่วงอายุ 20-29 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.50

ตารางที่ 4 ข้อมูลอาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม

อาชีพ	รับราชการ	รัฐวิสาหกิจ	ธุรกิจ/บริษัทเอกชน	วิชาชีพอิสระ	รับจ้าง/ลูกจ้าง	ค้าขาย	นักศึกษา	อื่นๆ
จำนวน	28	2	18	6	9	3	9	5
ร้อยละ	35.00	2.50	22.50	7.50	11.25	3.75	11.25	6.25

จากตารางที่ 4 ข้อมูลอาชีพของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ผู้ที่ตอบแบบสอบถามประกอบอาชีพรับราชการมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 35.00 รองลงมาคือ ผู้ที่ประกอบอาชีพธุรกิจ/เอกชน คิดเป็นร้อยละ 22.50

ตารางที่ 5 ข้อมูลภูมิลำเนาผู้ต้องแบบสอบถาม

จังหวัด	สงขลา	กทม.	ชลบุรี	เชียงราย	นนทบุรี	ปราจีนบุรี	พะเยา	นครศรีฯ	พัทลุง
จำนวน	4	17	2	12	2	1	3	5	2
ร้อยละ	5.00	21.25	2.50	15.00	2.50	1.25	3.75	6.25	2.50

จังหวัด	สมุทรสงคราม	ขอนแก่น	เชียงใหม่	นครพนม	กำแพงเพชร	ภูเก็ต	เลย	ลำพูน	นครปฐม
จำนวน	2	1	3	1	2	1	1	1	1
ร้อยละ	2.50	1.25	3.75	1.25	2.50	1.25	1.25	1.25	1.25

จังหวัด	กาญจนบุรี	อุบลราชธานี	ปทุมธานี	อุดรติดดัด	อุดรธานี	อุราชภร์ ธานี	ไม่ระบุ
จำนวน	1	3	1	1	1	5	7
ร้อยละ	1.25	3.75	1.25	1.25	1.25	6.25	8.75

จากตารางที่ 5 ข้อมูลภูมิลำเนาผู้ต้องแบบสอบถาม พบว่าผู้ที่เข้าพักมีภูมิลำเนาอยู่ที่ กรุงเทพมหานคร มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 21.25 รองลงมาคือ จังหวัดเชียงรายซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวใน ท่องถิน คิดเป็นร้อยละ 15.00 และจากแบบสอบถามยังชี้ให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการ มี ภูมิลำเนาอยู่ในทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย และมีบางรายที่ระบุว่ามีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศไทยแต่ พำนักอยู่ต่างประเทศ

ตารางที่ 6 ข้อมูลรายได้ต่อเดือนของผู้ต้องแบบสอบถาม

รายได้/ บาท	ต่ำกว่า 5,000	5,001- 10,000	10,001- 15,000	15,001- 20,000	20,001- 25,000	25,001- 30,000	สูงกว่า 30,000	ไม่ระบุ
จำนวน	5	8	14	14	4	9	23	3
ร้อยละ	6.25	10.00	17.50	17.50	5.00	11.25	28.75	3.75

จากตารางที่ 6 ข้อมูลรายได้ต่อเดือนของผู้ต้องแบบสอบถาม พบว่าผู้ที่ตอบแบบสอบถามมี รายได้ต่อเดือนมากที่สุดคือ สูงกว่า 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 28.75 รองลงมาคือผู้มีรายได้ต่อ เดือน 10,001-15,000 บาท และ 15,001-20,000 บาทซึ่งมีจำนวนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 17.50

ส่วนที่ 2 ข้อมูลความพึงพอใจในการท่องเที่ยวภูชี้ฟ้า

ระดับความพึงพอใจ(คะแนน)

5 = ดีมาก

4 = ดี

3 = ปานกลาง

2 = พอดี

1 = ควรปรับปรุง

ตารางที่ 7 ข้อมูลความพึงพอใจด้านที่พักในชุมชน

1.ด้านที่พัก	ระดับความพึงพอใจ (คะแนน)					ไม่ได้รับ บริการ
	5	4	3	2	1	
1.1 โครงสร้าง ความ มั่นคง แข็งแรง	42.50	18.75	8.75	2.50	0	0
1.2 ความเป็น เอกลักษณ์ของท้องถิ่น	30.00	43.75	17.50	5.00	3.75	0
1.3 ความสะอาดของ เครื่องนอน	27.50	57.50	11.25	2.50	1.25	0
1.4 ความสะอาดของ ห้องน้ำ ห้องส้วม	21.25	55.00	20.00	3.75	0	0
1.5 ความปลอดภัยใน ชุมชน	38.75	50.00	8.75	1.25	1.25	0
1.6 ความมีอัธยาศัย ไม่ดีของเจ้าบ้านและ สมาชิกในครอบครัว	72.00	26.25	0	1.25	0	0

ตารางที่ 8 ข้อมูลความพึงพอใจด้านอาหารและโภชนาการ

2.ด้านอาหาร/ โภชนาการ	ระดับความพึงพอใจ (คะแนน)					ไม่ได้รับ บริการ
	5	4	3	2	1	
2.1 อาหารพื้นบ้าน ความเป็นเอกลักษณ์ ของท้องถิ่น	20.00	30.00	23.75	6.25	3.75	3.75
2.2 รสชาติความอร่อย	21.25	47.50	26.25	2.50	1.25	1.25
2.3 ความหลากหลาย ของอาหาร	1.50	37.50	37.50	2.50	3.75	1.25
2.4 ปริมาณอาหาร เพียงพอ/เหมาะสม	30.00	50.00	1.25	0	0	2.50
2.5 ความสด สะอาด ของอาหาร	31.25	46.25	20.00	0	0	2.50
2.6 ความสะอาดและ ปลอดภัย ของภาชนะ	26.25	52.50	15.00	3.75	1.25	1.25
2.7 ความสะอาดถูก สุขลักษณะของ ห้องครัว	20.00	48.75	21.25	6.25	1.25	2.50
2.8 ความสะอาดของ น้ำดื่ม	31.25	47.50	13.75	5.00	0	2.50

ตารางที่ 9 ข้อมูลความพึงพอใจด้านความปลอดภัย

3.ด้านความปลอดภัย	ระดับความพึงพอใจ (คะแนน)					ไม่ได้รับ บริการ
	5	4	3	2	1	
3.1 ระบบการดูแล ความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน นักท่องเที่ยว	32.50	38.75	15.00	3.75	0	0
3.2 มีการให้ข้อมูล ล่วงหน้า เพื่อการ เตรียมตัว	17.50	45.00	27.50	7.50	0	0
3.3 มีอุปกรณ์ในการ ดูแลรักษาความ ปลอดภัย	15.00	40.00	38.75	5.00	0	1.25
3.4 การดูแลความ ปลอดภัยของ นักท่องเที่ยวใน ระหว่างทำกิจกรรม	26.25	46.25	18.75	6.25	0	1.25
3.5 มีความพร้อม เกี่ยวกับการปฐม พยาบาลเบื้องต้น	12.50	32.50	40.00	5.00	0	7.50

ตารางที่ 10 ข้อมูลความพึงพอใจด้านการจัดการโดยชุมชน

4.ด้านการจัดการโดย ชุมชน	ระดับความพึงพอใจ (คะแนน)					ไม่ได้รับ บริการ
	5	4	3	2	1	
4.1 รับทราบข้อมูล ทำ ให้มีการเตรียมความ พร้อมล่วงหน้า	17.50	43.75	26.25	5.00	1.25	5.00
4.2 กำหนดข้อปฏิบัติ สำหรับนักท่องเที่ยว	21.25	43.75	25.00	3.75	1.25	5.00
4.3 ระบบการจอง ล่วงหน้า	23.75	41.25	20.00	3.75	1.25	17.50
4.4 ระบบรายละเอียด เกี่ยวกับค่าธรรมเนียม และบริการ	22.50	40.00	23.75	3.75	0	6.25
4.5 การจัดการบ้านพัก ที่ไม่กระทบต่อวิถีชีวิต ดั้งเดิมของคนใน ชุมชน	26.25	36.25	26.25	6.25	0	5.00

ตารางที่ 11 ข้อมูลความพึงพอใจด้านการให้ความรู้กับนักท่องเที่ยว

5.ด้านการให้ความรู้กับนักท่องเที่ยว	ระดับความพึงพอใจ (คะแนน)					ไม่ได้รับบริการ
	5	4	3	2	1	
5.1 การสื่อความหมายของมัคคุเทศก์ท่องถิน	30.00	41.25	17.50	6.25	0	2.50
5.2 การรับรู้เรื่องเกี่ยวกับธรรมชาติ	20.00	35.00	33.75	5.00	1.25	5.00
5.3 การรับรู้เรื่องวัฒนธรรม/ประเพณีของชุมชน	18.75	38.75	31.25	5.00	0	6.25
5.4 การรับรู้เรื่องวิถีชีวิตของคนในชุมชน	15.00	42.50	30.00	7.50	1.25	3.75
5.5 ป้ายบอกทาง/ป้ายข้อมูลท่องเที่ยวในชุมชน	30.00	41.25	18.75	6.25	0	3.75
5.6 คู่มือท่องเที่ยวชุมชน	15.00	38.75	27.50	7.50	2.50	2.50

ตารางที่ 12 ข้อมูลความพึงพอใจด้านคุณภาพของสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยว

6.ด้านคุณภาพของสมาชิกกลุ่มท่องเที่ยว	ระดับความพึงพอใจ(คะแนน)					ไม่ได้รับบริการ
	5	4	3	2	1	
6.1 การมีจิตใจให้บริการ	46.25	40.00	7.50	3.75	0	2.50
6.2 คำนึงถึงความปลอดภัย	31.25	51.25	11.25	2.50	0	3.75
6.3 มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่	35.00	45.00	13.75	3.75	0	2.50
6.4 ความรู้และทักษะในการทำงาน ด้านการท่องเที่ยว	26.25	45.00	17.50	5.00	0	5.00

ข้อเสนอแนะต่อการจัดการท่องเที่ยวภูรีพ้า

1. ที่จอดรถไม่เพียงพอ
2. การจัดการขยะมูลฝอย
3. ในเวลากลางคืน มีเสียงเพลงดังรบกวน
4. ควรมีการสร้างจุดเด่นทางด้านวัฒนธรรม เช่น ผลิตภัณฑ์ชุมชน
5. การบริหารจัดการเรื่องการจ่ายค่ามัคคุเทศก์ให้มีมาตรฐาน
6. ห้องน้ำไม่พร้อม/น้ำไหลไม่แรง
7. ที่นอนแข็งไป

ตารางที่ 13 จำนวนวันที่เข้าพักของผู้ต้องแบบสอบถาม

จำนวนวันที่พัก	1	2	3	4	5	6	7	ไม่ระบุ
จำนวนคน	53	17	7	4	-	1	1	-

จากตารางที่ 12 จำนวนวันที่เข้าพักของผู้ต้องแบบสอบถาม พบว่าผู้ที่เข้าพัก 1 วัน มีจำนวนมากที่สุดคือ 53 คน รองลงมาคือ 2 วันจำนวน 17 คน พัก 3 วันจำนวน 7 คน พัก 4 วันจำนวน 4 คน พัก 6 วันจำนวน 1 คนและพัก 7 วันจำนวน 1 คน

ตารางที่ 14 ข้อมูลการเดย์มาท่องเที่ยวที่ภูรีพ้าของผู้ต้องแบบสอบถาม

มาเป็นครั้งที่	1	2	3	4	6	10	ไม่ระบุ
จำนวนคน	54	12	6	3	1	1	3
ร้อยละ	67.50	15.00	7.5	3.75	1.25	1.25	3.75

จากตารางที่ 14 พบว่าคนท่องเที่ยวที่ต้องแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นจำนวน 54 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 67.50 เดย์มาท่องเที่ยวที่ภูรีพ้าเป็นครั้งแรก และมีผู้ต้องแบบสอบถามที่มาเที่ยวภูรีพ้าเป็นครั้งที่ 10 จำนวน 1 คนคิดเป็นร้อยละ 1.25

ตารางที่ 15 ข้อมูลการเคยมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนในประเทศของ
ผู้ตอบแบบสอบถาม

	เคย	ไม่เคย	ไม่ระบุ
จำนวนคน	45	26	9
ร้อยละ	56.25	32.50	11.25

จากตารางที่ 15 ข้อมูลการเคยมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนในประเทศพบว่า ผู้ที่มาท่องเที่ยวที่ภูรีพื้นที่ส่วนใหญ่คือ 45 คนหรือคิดเป็นร้อยละ 56.25 เดินทางไปท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนมาก่อนและส่วนใหญ่ระบุว่าไปมากกว่า 1 ที่

สถานที่ท่องเที่ยวโดยชุมชนที่อยู่ในแบบสอบถาม ได้แก่ บ้านลีเจ็ด ชุมชนคลองน้อย บ้านถ้ำผึ้ง เกาะยาวน้อย เกาะพิกัด บ้านแม่กำปอง บ้านทะเนนอก ชุมชนคีริวง บ้านนาตีน บางเจ้าฯ ตลาดสามชุก บ้านห้วยเร้ง บ้านน้ำเตี่ยว ปาย เกาะสีชัง ชุมชนตลาดบางเขน บ้านท่าวัด เกษตรอินทรีย์เข้าสมิ้ง บ้านจำรุ่ง น้ำตกขุนกร อัมพวา ภูรี บ้านสลักหิน

สิ่งที่ผู้ตอบแบบสอบถามประทับใจมากที่สุด

1. ทัศนียภาพที่สวยงาม ทะเลหมอก
2. ความเป็นกันเองของเจ้าของบ้านพัก
3. อากาศที่หนาวเย็น
4. วิถีชีวิต วัฒนธรรม
5. ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ดอกไม้ที่สวยงาม
6. ความเป็นของชาวบ้าน ยิ้มแย้มแจ่มใส
7. บ้านพัก รีสอร์ฟ สะอาด สะอาด สวยงาม บริการดี
8. อาหารสะอาด
9. เด็กๆ ชาวเขาน่ารัก
10. ผัก ผลไม้ เมืองหนาว

อะไรบ้างที่น่าจะมีการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลง เพื่อทำให้การท่องเที่ยวที่นี่ดีขึ้น น่าประทับใจมากขึ้น จากผู้ตอบแบบสอบถาม

1. ความสะอาด สวยงาม และความสะอาดของห้องน้ำ
2. การกำจัดขยะมูลฝอย

3. ระบบรักษาความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว
4. สถานที่จอดรถที่เพียงพอ
5. ความมีล้านแสดง และกิจกรรม
6. การบริหารจัดการ
7. ความมีการบริการอาหารที่หลากหลาย อาหารท้องถิ่น และปรับปรุงรสชาติ
8. ความมีป้ายบอกระยะทางขึ้นภูชี้ฟ้าเป็นระยะ
9. ถนนรักษาความสะอาด ทิ้งขยะให้ลงดัง
10. ความปลอดภัยของเลี้นทางขึ้นภูชี้ฟ้า
11. แหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน
12. ความเหมาะสมของราคาอาหาร ที่พัก
13. เสียงรถรบกวน
14. น้ำจะมีรถมอเตอร์ไซด์ให้เข้าชี้เที่ยวชมที่นั่นที่ใกล้เคียง
15. กิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
16. ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของชุมชน
17. ความมีป้ายห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะ
18. ควรเพิ่มแสงสว่างบริเวณทางเดิน
19. จัดระบบการนำคนขึ้นภูชี้ฟ้าให้เป็นระเบียบ เพราะนักท่องเที่ยวเกิดความลับสุนัขวาย

4.2.3 แนวทางการบริหารจัดการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วม

แนวทางการจัดการท่องเที่ยว บ้านร่มฟ้าไทย

จากการประชุมชาวบ้านหลายครั้ง ได้หารือกันถึงแนวทางการจัดการท่องเที่ยวร่มฟ้าไทยแนวใหม่ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่นอย่างจริงจัง เพื่อแก้ปัญหาต่างๆ ที่ได้สะท้อนมาข้างต้น และสามารถจัดการท่องเที่ยวให้เกิดประโยชน์ต่อกันท้องถิ่นอย่างแท้จริง จากการระดมความคิดที่ประชุมนี้ข้อเสนอแนะต่อการปรับตัว ดังนี้

- การทำการท่องเที่ยวแบบ HOME STAY อาจเป็นทางเลือกให้นักท่องเที่ยว
- การจัดทีม การจัดการน้ำ / ไฟป่า / การดูแลป่าชุมชน โดยเฉพาะ
- ขยาย การแยกเศษ ขยะ (ธนาคารขยะ) จัดตั้งกลุ่มดูแล ให้ความรู้
- เอกลักษณ์ของ ภูชี้ฟ้า ของที่ระลึก พัฒนา ผลิตภัณฑ์ ที่เป็นเอกลักษณ์ ของ ภูชี้ฟ้า

- แหล่งท่องเที่ยว มีศูนย์วัฒนธรรมมัง ที่มีอยู่เดิม เราชาระบบปรับปรุง น่าเสียดายไม่มีกิจกรรมอะไรเลย
- การคัดแยกขยะในกลุ่มผู้ประกอบการ (คนที่เลี้ยงหมู ทำน้ำหมัก ฯลฯ)
- อย่างให้มีล้าน วัฒนธรรมชนผ่าน พื้นที่การแสดง
- จัดระบบการบริหารจัดการบ้านพัก รีสอร์ฟ โดยใช้ศูนย์บริการข้อมูลของ อบต.ตัวเต่า เป็นศูนย์กลางในการติดต่อบ้านพัก รีสอร์ฟ ของนักท่องเที่ยว โดยมีเจ้าหน้าที่เป็นผู้ให้บริการ และตัวแทนของกลุ่มผู้ประกอบการ เป็นผู้สังเกตการณ์ เพื่อลดปัญหาการแย่งชิงลูกค้ากันของผู้ประกอบการ
- มีการจัดระดับ (Grade) ของบ้านพัก รีสอร์ฟ เช่น ระดับ A ราคา 1,000 บาทขึ้นไป ระดับ B ราคา 500-1,000 บาท และระดับ C ราคาต่ำกว่า 500 บาท โดยให้นักท่องเที่ยวเป็นผู้ตัดสินใจ ตามความพึงพอใจ โดยจะมีข้อมูลของที่พักและรูปถ่าย อยู่ที่ศูนย์บริการข้อมูล ของ อบต.ตัวเต่า เพื่อเป็นการสร้างมาตรฐานของที่พัก และเป็นการลดปัญหาการตัดราคาเพื่อแข่งขันกันของผู้ประกอบการ
- การใช้คูปองแทนเงินสด ในการจ่ายค่าที่พัก เพื่อความโปร่งใสในการบริหารจัดการ
- จัดระบบไกด์เด็กให้อ่ายู่ประจำบ้านพัก รีสอร์ฟ เพื่อแก้ปัญหารบกวนนักท่องเที่ยวและเพื่อความปลอดภัยของเด็ก
- ขั้นทะเบียนและสร้างกฎระเบียบไกด์เด็กและนักแสดง เพื่อจัดระบบการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวให้เป็นมาตรฐาน ทั้งในเรื่องความสะอาด การแต่งกายของนักแสดง และสามารถติดตามทรัพย์สินคืนมาได้ในกรณีที่มีการลักขโมย
- พัฒนาและปรับปรุง การแสดง ให้มีความแปลกใหม่ น่าสนใจ และการแสดงที่เป็นอัตลักษณ์ของชนเผ่ามัง
- จัดพื้นที่ลานแสดง เพื่อให้นักแสดงได้แสดงเป็นที่ เป็นเวลา โดยให้ผู้ประกอบการบ้านพัก รีสอร์ฟ เป็นผู้ประชาสัมพันธ์กิจกรรมการแสดงให้แก่นักท่องเที่ยว
- การจัดโซนระบบชนส่าง ในการร่วมรับส่งนักท่องเที่ยวเข้าหมู่บ้านในช่วง High season (พ.ย.-ธ.ค.) ให้เป็นสิทธิเฉพาะคนในชุมชนบ้านรัมพ้าไทย
- จัดระบบคนขายพื้นในพื้นที่การเดินท่องเที่ยว
- จัดสรรงริการรายได้ของผู้ประกอบการ เพื่อมาจ้างคนในชุมชนในการจัดการเก็บขยะ และเป็นการกระจายรายได้ให้กับคนในชุมชน
- เปิดเส้นทางการท่องเที่ยวใหม่ และหาภารกิจกรรมการท่องเที่ยวใหม่

4.3 กระบวนการเรียนรู้ในการทำงานอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านร่มฟ้าไทย

4.3.1 ข้อมูลจากการจัดเวทีนำเสนอผลงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

จากการประชุมเสนอแนวคิดการจัดการท่องเที่ยวพื้นที่ภูมิปัญญาโครงการวิจัย การสร้างการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนร่มฟ้าไทย ภูมิปัญญา ต.ตับเต่า อ.เทิง จ.เชียงราย วันที่ 17 พฤศจิกายน 2552 ณ ห้องประชุมศูนย์บริการนักท่องเที่ยวภูมิปัญญา ต.ตับเต่า อ.เทิง จ.เชียงราย พบว่า

ประชานการท่องเที่ยวโดยชุมชนภาคเหนือ และเชียงราย (นายบันเทิง เครือวงศ์)

- กล่าวถึงเรื่องการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านร่มฟ้าไทย และวัตถุประสงค์ของการจัดทำโครงการในครั้งนี้ เพื่อตอบบทเรียนในการจัดทำโครงการระยะที่ 1

ทีมงานวิจัย (สก.ว.)

- บ้านร่มฟ้าไทยเป็นการจัดการการท่องเที่ยวไปแล้วแต่เกิดปัญหา คนในพื้นที่จึงมีแนวความคิดที่จะทำวิจัย "โครงการวิจัย การสร้างการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนร่มฟ้าไทย ภูมิปัญญา ต.ตับเต่า อ.เทิง จ.เชียงราย" ขึ้น โอกาสนี้จึงขอให้ตัวแทนทีมวิจัยได้นำเสนอความเป็นมาของโครงการและได้ดำเนินการไปถึงไหนแล้ว

ผู้ใหญ่บ้านบ้านร่มฟ้าไทย(นายทวีชัย แซ่ลี)

- สำหรับบ้านร่มฟ้าไทยมีภูมิปัญญา ซึ่งเป็นที่รู้จักกันทั่วไป ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวจะมาดูหอบเหลมอกตอนเข้าแล้วกีกัดบัน ในขณะนี้จึงมีแนวคิดที่จะทำยังไงให้นักท่องเที่ยวพักยวารีขึ้น และทำยังไงให้มีแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน

ผอ.กศน. (นายสะคาด คำดัน)

- การเสนอแนวคิดแรก ๆ ไม่ได้กล่าวถึงจุดเด่นของสถานที่ท่องเที่ยว อย่างให้สร้างความเข้าใจตรงกันก่อน ภาพรวมของการท่องเที่ยวยังไม่สามารถเข้าไปบริหารจัดการได้ยกตัวอย่างเช่น อาหาร มีจุดเด่นอะไรที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ เช่นงานดอกเสี้ยวบานมีสิ่งไหนที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวน้ำ

พันโนณรงค์

- เท่าที่ได้มาปฏิบัติงานมาปีที่ 2 แล้ว ปีนี้ได้มีการประชุมไปแล้ว ภาร্তีฟ้าติดอันดับในประเทศไทย และทำรายได้เป็นอย่างมากและรัฐบาลก็สนับสนุนการท่องเที่ยวมากขึ้น ติดตามข่าวแล้วจะพบว่ามีการเปิดตัวสถานที่ท่องเที่ยวมากขึ้น แล้วคนที่มาเที่ยวไม่ค่อยมากนัก ต้องพิจารณาแล้วว่าทำยังไงเมื่อนักท่องเที่ยวมาเที่ยวแล้วสามารถไปเที่ยวที่อื่นต่อ มี 3 ข้อคิดที่อยากรสลอง

- ก่อนที่นักท่องเที่ยวจะมา ร่วมกันวางแผนจะให้นักท่องเที่ยวพื้นที่ของเราแล้วจะให้ไปเที่ยวที่ไหนบ้าง
- เมื่อนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวแล้ว มีจุดไหนบ้างที่น่าสนใจและมีกิจกรรมอะไรที่ให้นักท่องเที่ยวสามารถร่วมทำได้บ้าง และทำยังไงให้นักท่องเที่ยวมีความประทับใจกลับไป
- เมื่อนักท่องเที่ยวกลับไปแล้ว เกิดปัญหาอย่างไรบ้าง มีการนำมาแก้ไขอย่างไร

เจ้าน้ำที่น่วยจัดการต้นน้ำหน้า - งาน

- เท่าที่ได้ปฏิบัติงานกับรัฐปัญหา อย่างให้ทีมงานเสนอข้อมูลของการวิจัยว่ามีจุดด้อย - จุดเด่นอย่างไร ทุกปีที่ผ่านมา นักท่องเที่ยวจะมีปัญหาที่ตามก็จะมีที่พักมีจำนวนมากขึ้น จึงกลายเป็นผลไม้มีความสวยงาม นักท่องเที่ยวมาเพื่อชมธรรมชาติ ชมความงดงามของทะเลหมอก สิ่งที่ชุมชนความให้ความสำคัญก็คือธรรมชาติ เท่าที่ผ่านมา ชุมชนให้ความร่วมมือแต่เดิมล้านกจัง ฯ ยังไม่พอ อย่างให้ชุมชนมีส่วนร่วมที่จะแก้ไขปัญหา เช่นปัญหาเรื่องอาหาร บางร้านก็ขายเกินราคา ผู้ประกอบการบ้านพักยังนักท่องเที่ยวและตัวราคากัน และอีกปัญหานึงก็คือเด็กขายของที่ระลึก เรายังไม่สามารถควบคุมเรื่องจำนวนของเด็กได้ กล้ายเป็นการควบคุมนักท่องเที่ยว

รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลตับเต่า (นายประเวศน์ เกียรติยรรยง)

- เสนอ ทำไม่นักท่องเที่ยวมาเที่ยวภาร์ติดลงแต่หันไปเที่ยว อ.ป้าย จ.แม่ฮ่องสอนมากขึ้น มองว่าต้องมีการประชาสัมพันธ์ การจัดการระบบการท่องเที่ยว การกระจายรายได้ไม่ทั่วถึง และเรื่องของงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนแต่ไม่เพียงพอ

ประธานเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนภาคเหนือ (นายบันเทิง เครือวงศ์)

- เรื่องการของงบประมาณให้ท่าน ผอ.ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเชียงรายชี้แจง

ผอ.สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเชียงราย (ผอ.พรอมโชค ไตรเวช)

- หน่วยงาน ททท. เป็นหน่วยงานที่ส่งเสริมด้านการตลาดเพื่อให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวเช่นๆ ที่ อ.ปายที่มีนักท่องเที่ยวไปเยือน เป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ คนละกลุ่มนักท่องเที่ยว กับที่ภูซึ้งฟ้า ทางท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเชียงรายจะนำข้อมูลไปให้ ททท. ประชาสัมพันธ์ ให้มากขึ้น การเสนอของบประมาณยังขาดข้อมูลพื้นฐานที่มีความสำคัญ จึงไม่ได้รับการ อนุมัติงบประมาณอย่างให้มีการนำเสนอข้อมูลพื้นฐานมากขึ้น ทางสำนักงานการ ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเชียงรายแจ้ง ท่านผู้ว่าราชการจังหวัดจะมาประชาสัมพันธ์เอง ในพื้นที่ของ

อ.เวียงแก่น และ อ.เทิง ในวันที่ 18 – 19 ธันวาคม 2552 ฝ่ายเรื่องการพัฒนา สภาพแวดล้อมด้วย การขยายของที่ระลีก็กเข่นกัน เราจะทำอย่างไรให้มีเอกลักษณ์มาก ขึ้น อย่างให้ระดมความคิดร่วมกันติดขัดสิ่งไหนให้ร่วมกันแก้ไขปัญหา เรื่องงบประมาณ ให้เสนอขอมาทาง สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด ถ้าเกินความสามารถก็จะทำ หน้าที่ประสานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ และต่อไปจะไม่มีคำว่าภูซึ้งฟ้าอย่างเดียว จะต้องมี ผ้าตั้งด้วย

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลตับเต่า (นายเอกชัย หาญสุวรรณชัย)

- เสนอเห็นควรที่จะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหลายแห่ง แล้วต้องร่วมมือกันที่จะพัฒนา ขับเคลื่อนไปด้วยกัน และนำเสนอคิดที่ได้จากเรที่แห่งนี้ไปพัฒนา ส่วนงบประมาณ อาจจะเป็นเพียงส่วนหนึ่ง พื้นที่สามตำบล เทศบาลตำบลยางออม องค์การบริหารส่วน ตำบลปอ, องค์การบริหารส่วนตำบลตับเต่า ทางองค์การบริหารส่วนตำบลตับเต่าจะนำ แนวคิดที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้นำไปพูดคุยปรึกษาหารือกับอีกสองตำบลเพื่อหาแนวทาง ร่วมกัน

องค์การบริหารส่วนตำบลตับเต่า (เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการท่องเที่ยว)

- มีการประชุมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวทุกปี ปัญหาที่เกิดก็เป็นปัญหาเดิม การแก้ไขก็แก้ไข แบบเดิมๆ ให้ผ่านพ้นช่วงการท่องเที่ยวเป็นปีๆ ไป เช่น จำนวนของเด็กไก่ต์ ต่างๆ ไม่ สามารถควบคุมจำนวนได้ ที่ผ่านมา องค์การบริหารส่วนตำบลตับเต่ามีการอบรมและ แจกบัตรประจำตัวเด็กไก่ต์ แต่ก็ไม่สามารถแก้ไขปัญหานี้ได้

วนอุทยานภูชี้ฟ้า

- แจ้ง จนท.วนอุทยานภูชี้ฟ้ามีจำนวนจำกัด และทางวนอุทยานภูชี้ฟ้าได้มีโครงการที่จะทำป้ายสื่อความหมายให้กับท่องเที่ยวพักผ่อนเป็นจุด ๆ และจะจัดให้มีการท้าคิว ให้กับเด็กกลุ่มต่าง ๆ ต้องมีการคุยกันกับเด็กด้วย บางช่วงที่นักท่องเที่ยวเยอะขอความร่วมมือจากทาง อบต.เกี่ยวกับกำลัง อปพร.ด้วย

พอ.กศน. (นายสະอະ คำตัน)

- เสนอปัญหาไปแล้ว อย่างให้เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหา อย่างให้มีการนำวิถีชีวิตวัฒนธรรมชนเผ่า ประเพณีเข้ามามีส่วนร่วมด้วย เช่น ป้ายสื่อความหมาย ที่ทาง วนอุทยานภูชี้ฟ้าเสนอ และการทำให้มีจุดแสดงของเด็ก จุดถ่ายรูป จุดขายของให้กับเด็ก และเสนอให้มีการจัดตั้ง กองทุนการท่องเที่ยวชั้นเพื่อจัดการบริหารการท่องเที่ยว ให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมมากขึ้น

ผู้ใหญ่บ้านบ้านรัมฟ้าไทย (นายทวีชัย แซลี)

- ชุมชนบ้านรัมฟ้าไทยมีความน่าสนใจก็คือเป็นสถานที่ที่มีประวัติศาสตร์แห่งการสู้รบในอดีต

ทีมวิจัยในพื้นที่ (ส.อบต.บ้านรัมฟ้าไทย)

- เพื่อที่พึงมาก็จะเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นที่นั่น ปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำวิจัยมี ดังนี้
  1. ความเข้าใจของคนในชุมชนที่นี่เกี่ยวกับการวิจัย
  2. ความร่วมมือของชุมชนในการร่วมมือกันแก้ไขปัญหา
  3. ที่พักร้านอาหารมีการตั้งราคา ราคาสินค้าที่ไม่ได้มาตรฐาน ราคาน้ำที่พักไม่มีความแน่นอน
  4. จุดชมวิวมีพื้นที่ไม่เพียงพอ
  5. ขาดการประชาสัมพันธ์
  6. เด็กไกด์ นารายาที่ไม่ค่อยดี
  7. จุดจอดรถไม่เพียงพอต่อนักท่องเที่ยว

รองนายกองค์กรบริหารส่วนตำบลตับเต่า (นายประเวศน์ เกียรติยรรยง)

- เสนอแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจของตำบลตับเต่า คือภูผาสวรรค์ อัญมณีรัมโพธิ์ทอง และภูชุมดาว บ้านไทยสามัคคี ก็มีความสวยงามเช่นกัน ในอนาคตคาดว่าจะพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ

พิเลี้ยงโครงการวิจัยฯ (สก.ว.)

- ที่ผ่านมาได้สะท้อนถึงปัญหาของชุมชนบ้านรัมพ้าไทยเกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เช่น ที่พักมีการตั้งราคา การตัดลูกค้า มีความแอกอั้นไม่สวยงาม มาตรฐานของบ้านพัก สินค้าของที่ระลึกไม่มีความเป็นเอกลักษณ์ และมีข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาที่ผู้เข้าร่วมประชุมได้เสนอแนะมีดังนี้

1. การสร้างระบบบริหารจัดการจากข้อมูลที่ชัดเจนตรงกัน
2. กิจกรรมการท่องเที่ยว/การจัดการที่ต้องวางแผนก่อน
3. ประเมินตัวเองพื้นที่มีจุดอ่อนอะไร ทำไม่นักท่องเที่ยวถึงลดลง
4. ท่องเที่ยวและกีฬาจะประสบ ททท.ด้านการตลาด
5. เชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวพื้นที่โดยรอบ
6. จัดทำป้ายสื่อความหมายให้นักท่องเที่ยว ด้านธรรมชาติ วัฒนธรรม ความเชื่อ
7. ประสบความร่วมมือทุกหน่วยงานในพื้นที่
8. หน่วยงานของท้องถิ่นความมีการจัดสรรงบประมาณบริหารการท่องเที่ยวของพื้นที่ “กองทุนการท่องเที่ยว”
9. การบริหารอย่างมีส่วนร่วม มีใครเกี่ยวข้องบ้าง ? อุปนัยส่วนไหน?

คุณสมศักดิ์ มาลี

- ภูเข้ามีจุดเด่นของเรื่องของประวัติศาสตร์และนำไปสู่การพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวให้คนรุ่นใหม่เข้ามาศึกษาหาความรู้ได้

พอ.กศน. (นายสะอัด คำดัน)

- เสนอเพิ่มเติม จัดให้มีจุดจอดรถ ให้ทำเป็นแผนที่จุดจอดรถให้กับนักท่องเที่ยว เพื่อที่นักท่องเที่ยวมาแล้วสามารถได้ร่วมมีสถานที่สามารถจอดรถได้ และรถ VIP จัดให้มีสถานที่ต้อนรับ และขอเสนอแนวคิด R&D แบบช้าบ้านก็คือ รู้ปัญหาแล้วทำเลย ไม่ต้องรอ รู้ปัญหา-หาทางออก-บอกผู้รับผิดชอบ-กำหนดกรอบทำงานที่ชัดเจน

ผอ.สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเชียงราย (ผอ.พรนพชิต ไตรเวช)

- เห็นด้วยกับ ผอ.กศน.ให้ระบุผู้รับผิดชอบโดย ฝ่ายท่านนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ตับเต่าด้วยและการปรับแก้ไขปฏิทินสามารถแจ้งมาทางสำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาได้ จะดำเนินการแก้ไขให้

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลตับเต่า (นายเอกชัย หาญสุวรรณรัชย์)

- จากการร่วมกันในวันนี้ ต่อไปก็จะมีการร่วมกันขับเคลื่อนไปแนวทางเดียวกัน และก่อนที่ ท่านผู้ว่าราชการจังหวัดจะมาภูชี้ฟ้าในครั้งนี้ ต้องมีการประชุมหารือกันอีกครั้งหนึ่ง เพื่อ เตรียมความพร้อม ในโอกาสนี้ ขอขอบคุณทุกท่านที่ได้มายื่นความรู้และให้แนวทางการ แก้ไขปัญหาในครั้งนี้

4.3.2 กระบวนการทำงานอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนร่วมฟ้าไทย

ชุมชนบ้านร่วมฟ้าไทยเป็นชุมชนที่ถูกจัดตั้งขึ้นตามนโยบายด้านความมั่นคงของภาครัฐ ในช่วง หลังการต่อต้านอุดมการณ์ทางการเมือง เพื่อแยกชิงมวลชน อันนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงระบบการ ปกครองของชาติไทย ระหว่างพวคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากประเทศ มหาอำนาจในค่ายคอมมิวนิสต์ และรับบาลไทยที่ปกครองด้วยระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุขซึ่งก็ได้รับการสนับสนุนจากประเทศมหาอำนาจในค่ายเสรีนิยมเข้าเดียวกัน ทำให้พื้นที่ บ้านร่วมฟ้าไทยเป็นสมรภูมิรบ แยกชิงมวลชนของทั้ง 2 ฝ่าย โดยหลังเหตุการณ์คลื่นคลายลง ทางภาครัฐ ได้จัดตั้งมวลชนขึ้นมากลุ่มนี้เพื่อจัดตั้งเป็นหมู่บ้านโดยอยู่ในการควบคุมดูแลของภาครัฐ ตาม ยุทธศาสตร์ในด้านงานมวลชนและความมั่นคง ซึ่งทำให้มีกลุ่มคนที่มาอยู่อาศัยหลากหลายที่มา โดย พื้นฐานของชุมชนชาวมั่นนั้นส่วนใหญ่เป็นชุมชนเครือญาติที่มีความสัมพันธ์กัน จะพบว่ามีตระกูลใหญ่ อยู่ไม่กี่ตระกูลในหมู่บ้าน ซึ่งการจัดตั้งของภาครัฐโดยขาดมิติในด้านของความสัมพันธ์ของคนใน ชุมชนนั้น ส่งผลกระทบต่อกระบวนการมีส่วนร่วมและความสัมพันธ์ของคนในชุมชนเป็นอย่างมาก

การดำเนินงานวิจัยเพื่อท่องถินของชุมชนบ้านร่วมฟ้าไทย มีบทบาทต่อการสร้างกระบวนการมี ส่วนร่วมซึ่งมากกว่าการร่วมรับรู้ ร่วมตัดสินใจเท่านั้น กระบวนการการทำงานวิจัย ซึ่งในการดำเนิน โครงการที่ผ่านมานั้นยังเปิดโอกาสให้ชาวบ้านได้ร่วมคิดแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ของคนในชุมชน โดยผ่านเวทีต่างๆ และกระบวนการเก็บ สืบค้น รวบรวมข้อมูล ซึ่งทำให้คนในชุมชน ได้มีโอกาสที่จะปฏิสัมพันธ์กันมากขึ้น และได้รับฟังความรู้สึก ความคิดเห็นของผู้อื่น จากระยะเวลา

การทำงานที่ผ่านมา ทีมวิจัยและชาวบ้านชุมชนบ้านร่มฟ้าไทย ได้เรียนรู้วิธีการทำงานร่วมกัน และทำให้คนในชุมชนได้รับรู้ข้อมูล และมองเห็นสภาพปัญหา สถานการณ์ ในด้านต่างๆ ของหมู่บ้าน โดยเฉพาะในเรื่องการท่องเที่ยว หลังจากได้มีค้นพบถึงปัญหาและสถานการณ์ของชุมชนแล้ว ทางทีมวิจัยและชาวบ้านได้ร่วมกันวางแผนการบริหารจัดการ เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาและลดรับต่อความต้องการของคนในชุมชน

ชุมชนได้มีการวางแผนที่จะมีการจัดการระบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในชุมชนในทุกด้าน ในด้านการจัดการบ้านพัก รีสอร์ฟ ได้มีการรวมกลุ่มของผู้ประกอบการและใช้ศูนย์ข้อมูลขององค์กรบริหารส่วนตำบลตัว เป็นศูนย์กลางในการติดต่อห้องพักของนักท่องเที่ยว เพื่อให้ลดปัญหาความซัดแย้ง การแย่งลูกค้า การตั้งราคาหรือการโกงราคา กันเองของผู้ประกอบการร้านอาหารจะต้องมีการตกลงทำความเข้าใจและสร้างมาตรฐานร่วมกัน ทั้งในด้านราคาที่เป็นธรรมคุณภาพของอาหาร ความสะอาดเป็นต้น นอกจากนี้ทางทีมวิจัยและชุมชนยังได้คำนึงถึงคนในชุมชนที่ไม่ได้เป็นผู้ประกอบการว่าควรจะมีการกระจายรายได้สู่คนกลุ่มนี้ด้วย โดยได้ใช้สภาพปัญหาที่ได้ค้นพบจากกระบวนการงานวิจัยคือ ปัญหาการจัดการขยายชีวิตรุ่นใหม่ ที่มีลักษณะอยู่โดยทั่วไป แต่ขาดผู้ที่จัดเก็บและนำไปทำลายอย่างถูกวิธี ดังนั้นกลุ่มผู้ประกอบการจึงมองว่าควรจะจัดสร้างบึงเป็นผลกำไรที่ได้ในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวของผู้ประกอบการ มาจ้างคนในชุมชนที่ไม่มีรายได้จากการท่องเที่ยว และยังเป็นการจัดการปัญหาขยายตัวอีกด้วย นอกจากนี้ทีมวิจัยยังได้เสนอการจัดการเรื่องระบบขนส่งในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่สร้างรายได้ค่อนข้างสูง โดยได้มีการเสนอว่าการรับส่งนักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชนนั้น ควรจะเป็นรถของคนในหมู่บ้านก่อน ที่จะมีสิทธิ รวมทั้งการจัดระบบไกด์เด็กและนักแสดง ให้มีการขึ้นทะเบียน สร้างมาตรฐานและให้ไกด์เด็กอยู่ประจำรีสอร์ฟ เพื่อความปลอดภัยและสวัสดิภาพของเด็กๆ ในชุมชน ซึ่งถือเป็นความห่วงใยที่คนในชุมชนมีต่อกัน หากจะมองในด้านของหลักการมีส่วนร่วมนั้น ชุมชนและทีมวิจัยได้มองเห็นความสำคัญของการร่วมรับผลประโยชน์ของคนในชุมชนอย่างเท่าเทียม

จากการดำเนินโครงการวิจัยในระยะแรกที่ผ่านมา เครื่องมือและกระบวนการวิจัยเพื่อท่องเที่ยน ได้เปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้พูดคุย และเปลี่ยน รับรู้ ถึงปัญหาสถานการณ์ และความต้องการร่วมกัน จนนำไปสู่การกำหนดแนวทางในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านร่มฟ้าไทย ซึ่งทางชุมชนจะได้นำไปใช้ในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว (High season) ที่กำลังจะถึงนี้ ซึ่งจะต้องอาศัยความร่วมมือของคนในชุมชน และความเสียสละร่วมกัน แผนงานที่วางไว้จึงจะประสบผลสำเร็จได้

บทที่ 5

สรุป วิเคราะห์และอภิปรายผลการวิจัย

โครงการวิจัย :

การสร้างการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนร่วมฟ้าไทยภูชี้ฟ้า อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

เป้าหมายการท้าววิจัย :

สร้างระบบบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เพื่อความยั่งยืนของ การท่องเที่ยวบ้านร่วมฟ้าไทย

เป้าหมายการทำงาน :

เพื่อศึกษาวิเคราะห์และประเมินผลด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวบ้านร่วมฟ้าไทย ภูชี้ฟ้า

- เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนบ้านร่วมฟ้าไทยในการทำงานอย่างมีส่วนร่วมของ ชุมชนบ้านร่วมฟ้าไทย
- เพื่อหาแนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนที่จะนำไปทดลอง ปฏิบัติในระยะที่ 2

ผลที่เกิดขึ้นจากการวิจัย

ข้อมูลศักยภาพชุมชนและระบบฐานข้อมูลที่เอื้อต่อการจัดระบบการท่องเที่ยวของชุมชน

ชุมชนร่วมฟ้าไทยได้ก่อตั้งขึ้นโดยหน่วยงานพัฒนาความมั่นคงพื้นที่ดอยยาว - ผาหม่น เป็น หมู่บ้านป้องกันชายแดนไทย - ลาว ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2543 ปัจจุบันได้เป็น หมู่บ้านภูชี้ฟ้า ได้รับสภาพเป็นวนอุทยานภูชี้ฟ้า และภูชี้ฟ้าถือว่าเป็นจุดท่องเที่ยวหลักของตำบล ตับเต่า อำเภอเทิง ซึ่งมีจุดชมวิวทศนที่สวยงาม อยู่สูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 1,626 เมตร

ทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เส้นทางท่องเที่ยวใหม่

จากการสำรวจเส้นทางท่องเที่ยวใหม่ ได้แก่ เส้นทางผาผึ้ง พบร้า ผาผึ้ง ซึ่งมีมาจากบริเวณถ้ำ มีหน้าผาที่มีร่องผึ้งอยู่เป็นจุดเด่น ชาวบ้านจึงเรียกบริเวณนั้นว่าผาผึ้ง บริเวณนี้สามารถพัฒนาเป็น

เส้นทางเดินป่าศึกษาธรรมชาติได้ ซึ่งยอดของผ้าผึ้งเป็นยอดแหลมคล้ายกับภูรีฟ้า นอกจากนี้ยังเป็นต้นกำเนิดแม่น้ำงาที่เป็นต้นของน้ำตกตากฟ้าเรียงรายกันไปถึง 7 ชั้น เป็นลักษณะของผืนป่าดงดิบ มีป่ามະเดื่อและหุบเขาที่สวยงาม มีระบบนิเวศที่สวยงาม ศึกษาสมุนไพรนานาชนิด นกชนิดต่างๆ และยังเป็นเส้นทางประวัติศาสตร์ในอดีตสมรภูมิรบ (พرقคocomมีวนิสต์แห่งประเทศไทย) มีถนนสายสำคัญในอดีตคือถนนเส้นที่ไปสนมบินสมัยฝรั่งเศสเข้ามายึดครองพื้นที่บริเวณดังกล่าว สมัยก่อนเกิดลงคราม ปีพ.ศ.2509 และมีการสร้างถนนบินในปี พ.ศ.2507 เส้นทางนี้เป็นเส้นทางสายประวัติศาสตร์ที่มีเรื่องเล่า ตำนาน ความเชื่อและเรื่องราวของอดีตที่สามารถเป็นเรื่องราวในการพาบันกท่องเที่ยวที่สนใจเข้ามาศึกษาเรียนรู้ได้

ทรัพยากรทางธรรมชาติ (ภูรีฟ้า)

มีถ้ำอยู่ 3 จุด ได้แก่ 1. คลังอาภู 2. เรือนพยาบาล 3. ถ้ำวังทอง
จุดชมวิว หลังพระพุทธอุป
ป่าสมบูรณ์ เป็นเส้นทางเดิน ท่ารั้งเศส
น้ำตก

ประวัติศาสตร์ (การสูรูป)

ผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย ผู้ก่อการร้าย คอมมิวนิสต์ (มกค.) + รัฐบาลไทย
ประวัติศาสตร์ การตั้งหมู่บ้านเดิม ชื่อชุมชนห้วยคอก

แหล่งรวมที่พัก รีสอร์ท ที่เป็นของคนท้องถิ่น

จำนวน 21 แห่ง, (ราคา 300-2,500 บาท)

วัฒนธรรม / วิถีชีวิต

ชน ผ้ามัง / อาช่า / เย้า / คนพื้นเมือง

วัฒนธรรมชนผ้ามัง ประเพณีดังเดิม กิจกรรมต่างๆ ที่ลับท่อนอตั้งแต่ลักษณะของชนผ้ามัง

หน่วยงานที่หลากหลายพร้อมสนับสนุนชุมชน

- วันอุทัยานภูรีฟ้า
- หน่วยไฟป่า

- ตชด. ภูมิผึ้ง
- ที่พักอาศัยสามครรภ์ชาตินเดน (อส.)
- ศูนย์เกษตรพานม่น
- หน่วยจัดการดินน้ำ หงาว-งาว
- โครงการพระราชดำริ

แหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงไกลัคเชียง (เทิง – เวียงแก่น – เชียงของ – อ.เชียงคำ พะเยา)

- น้ำตกภูช้าง
- ศูนย์วัฒนธรรมนัง (บ้านประชาภักดี)
- ภูชน์ดาว
- ภูชี้ดาว
- ภูผาผึ้ง
- ภูผาสวรรค์
- พื้นที่ท่องเที่ยว (ฟาร์มแกะ)
- ตลาดนัดร่ม โพธิ์ไทย (ทุกวันที่ 5, 20 เดือน-เที่ยง)
- ตลาดนักชุมชน บ้านราษฎร์ภักดี ทุกวันจันทร์
- ผาดัง
- กลุ่มอาชีพ (กลุ่มติมีด กลุ่มปักผ้าชาวเช้า)

แนวทางการบริหารจัดการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของรัฐบาลไทย

แนวทางการจัดการท่องเที่ยวน้ำรัมฟ้าไทย

Model ศูนย์ประสานงานกลาง

ผลจากการวิจัย เสนอให้มีคนกลางซึ่งไม่ใช่คนที่มีผลประโยชน์ในพื้นที่ภูชี้ฟ้าเข้ามา เป็นผู้ประสานงานกลางในการรับนักท่องเที่ยวและให้ข้อมูลต่างๆ กับนักท่องเที่ยว รวมถึงการ สำรวจที่พัก เพื่อแก้ปัญหาระบบการจัดการที่พักและปัญหาอื่นๆ ให้เป็นระบบมากขึ้น

แนวทางการจัดการที่พัก

- จัดระบบการบริหารจัดการบ้านพัก รีสอร์ท โดยใช้ศูนย์บริการข้อมูลของ อบต.ตัวเต่า เป็นศูนย์กลางในการติดต่อบ้านพัก รีสอร์ท ของนักท่องเที่ยว โดยมีเจ้าหน้าที่เป็นผู้ให้บริการ และตัวแทนของกลุ่มผู้ประกอบการ เป็นผู้สั่งเกตการณ์ เพื่อลดปัญหาการแย่งชิงลูกค้ากันเองของผู้ประกอบการ
- มีการจัดระดับ (Grade) ของบ้านพัก รีสอร์ท เต็น ระดับ A ราคา 1,000 บาทขึ้นไป ระดับ B ราคา 500-1,000 บาท และระดับ C ราคาต่ำกว่า 500 บาท โดยให้นักท่องเที่ยวเป็นผู้ตัดสินใจ ตามความพึงพอใจ โดยจะมีข้อมูลของที่พักและรูปถ่าย อยู่ที่ศูนย์บริการข้อมูลของ อบต.ตัวเต่า เพื่อเป็นการสร้างมาตรฐานของที่พัก และเป็นการลดปัญหาการตัดราคาเพื่อแข่งขันกันของผู้ประกอบการ
- การใช้คูปองแทนเงินสด ในการจ่ายค่าที่พัก เพื่อความโปร่งใสในการบริหารจัดการ

แนวทางการจัดการระบบขนส่ง

การจัดใช้ระบบขนส่ง ในการวิ่งรับส่งนักท่องเที่ยวเข้าหมู่บ้านในช่วง High season (พ.ย.- ธ.ค.) ให้เป็นสิทธิเฉพาะคนในชุมชนบ้านรุ่มพ้าไทย

แนวทางการจัดการนักแสดงและมัคคุเทศก์น้อย

- เสนอให้มีล้าน วัฒนธรรมชนเผ่า พื้นที่การแสดง ที่เป็นพื้นที่กลางในการแสดง
- จัดระบบไกด์เด็กให้อายุประจ้าบ้านพัก รีสอร์ท เพื่อแก้ปัญหารบกวนนักท่องเที่ยวและเพื่อความปลอดภัยของตัวเด็ก
- จัดทำเบียนและสร้างกฎระเบียบไกด์เด็กและนักแสดง เพื่อจัดระบบการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวให้เป็นมาตรฐาน ทั้งในเรื่องความสะอาด การแต่งกายของนักแสดง และสามารถติดตามทรัพย์สินคืนมาได้ในกรณีที่มีการลักขโมย
- พัฒนาและปรับปรุง การแสดง ให้มีความแปลกใหม่ น่าสนใจ และการแสดงที่เป็นอัตลักษณ์ของชนเผ่าม้ง
- จัดพื้นที่ลานแสดง เพื่อให้นักแสดงได้แสดงเป็นที่ เป็นเวลา โดยให้ผู้ประกอบการบ้านพัก รีสอร์ท เป็นผู้ประชาสัมพันธ์กิจกรรมการแสดงให้แก่นักท่องเที่ยว

แนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมและภูมิทัศน์

- การจัดทีม การจัดการน้ำ / ไฟป่า / การดูแลป่าชุมชน โดยเฉพาะ
- ขยาย การแยกเศษ ขยะ (ธนาคารขยะ) จัดตั้งกลุ่มดูแล ให้ความรู้
- การคัดแยกขยะในกลุ่มผู้ประกอบการ (คนที่เลี้ยงหมู ทำน้ำมัก ฯลฯ)

แนวทางการจัดกิจกรรมใหม่ๆ สำหรับการเปิดการท่องเที่ยวตลอดทั้งปี

เปิดเส้นทางการท่องเที่ยวใหม่ และหากิจกรรมการท่องเที่ยวใหม่ๆ

แนวทางการจัดการอื่นๆ ที่เป็นภาพรวมของชุมชน

- เอกลักษณ์ของ ภูมิปัญญา ของที่ระลึก พัฒนา ผลิตภัณฑ์ ที่เป็นเอกลักษณ์ของ ภูมิปัญญา
- แหล่งท่องเที่ยว มีศูนย์วัฒนธรรมมัง ที่มีอยู่เดิม เรายังจะปรับปรุง นำเสนอโดยไม่มี กิจกรรมอะไรเลย
- จัดระบบคนขายพื้นในพื้นที่กางเต็นท์
- จัดสรรงเงินรายได้ของผู้ประกอบการ เพื่อมาจ้างคนในชุมชนในการจัดการเก็บขยะ และ เป็นการกระจายรายได้ให้กับคนในชุมชน

ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวภูมิปัญญา

- การสร้างระบบบริหารจัดการจากข้อมูลที่ชัดเจนตรงกัน
- กิจกรรมการท่องเที่ยว / การจัดการที่ต้องวางแผนก่อน
  - ก่อนมา เราจะทำย่างไร = สร้างรายได้
  - ระหว่างอยู่ = สร้างความประทับใจ
  - หลังการมาท่องเที่ยวครั้งมีการประเมินหรือเปล่า = สร้างความยั่งยืนพื้นที่

วิเคราะห์ปัญหาเพื่อปรับปรุงแก้ไข

- ประเมินตัวเองพื้นที่มีจุดอ่อนอะไร? ทำในนักท่องเที่ยวลดลง
  - * วิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้น
- การท่องเที่ยวกีฬาและจังหวัด จะประสานกับ ททท. รับเรื่อง ด้านการตลาด
- การจัดการการท่องเที่ยวควรส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้คน

- หน่วยงานในพื้นที่ เช่น อบต. / อบจ. / ททท. ควรใช้ข้อมูลพื้นที่ต่อการทำแผนของการพัฒนาพื้นที่ทั้งแผนงาน โครงการและงบประมาณ อย่างเช่น
- การประชาสัมพันธ์ / การจัดการ
- การพัฒนาพื้นที่ให้กลมกลืนกับสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ
- เชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวพื้นที่โดยรอบ นอกจากรถไฟฟ้า ก็มีที่อื่นอีก
- จัดทำป้ายบอกความรู้
  - ธรรมชาติ
  - วัฒนธรรม
  - ความเชื่อ
- ประสานความร่วมมือทุกหน่วยงานในพื้นที่จัดการท่องเที่ยวร่วมกัน เช่น กศน. หนุนเสริมด้าน จัดทำข้อมูลความรู้ จุดท่องเที่ยว แผนที่ท่องเที่ยว สร้างการเรียนรู้กับนักท่องเที่ยว จากสถานที่ท่องเที่ยว
- หน่วยงานท้องถิ่นควรมีการจัดสรรงบประมาณบริหารการท่องเที่ยวของพื้นที่ “กองทุนการท่องเที่ยว”
- การบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วม
  - กิจกรรมท่องเที่ยว
  - แหล่งท่องเที่ยว
  - การบริการ (รถ บ้านพัก ร้านค้าร้านอาหาร)
  - นักท่องเที่ยว
  - รายได้
  - กฎระเบียบ ข้อบังคับ
- กิจกรรมท่องเที่ยว นำเสนอจุดแข็งของพื้นที่ “ประวัติศาสตร์ท่องเที่ยว”
- หาพื้นที่จุดจอดรถ นักท่องเที่ยวลด การจราจรแออัดของพื้นที่ / พร้อมให้ข้อมูลกับนักท่องเที่ยว
- แนวทางการจัดการปัญหาเห็นข้อมูลแล้วนำสู่การจัดการปัญหาทันที (ข้อมูลจากงานวิจัย ศูนย์ปฏิบัติทันที)
- จัดทำปฏิทินท่องเที่ยว ที่เที่ยวตลอดปีของภูมิภาค

บรรณานุกรม

ขาวรัช รัตนช้อน. (2542). การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบนพื้นที่สูง.

วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ มหาวิทยาลัยใหม่.

วุฒิพงษ์ คงคำฟู. (2551). การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติ

กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติแม่ปีง จังหวัดลำพูน. การค้นคว้าแบบอิสระ

ศิลปศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาการจัดการนิเทศฯกับสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สุศรีวัน นันทวน ณ อยุธยา. (2551). การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชนเป็น

ศูนย์กลาง. การค้นคว้าแบบอิสระ ศิลปศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สุจิตราภา พันธ์วิไล. (2545). รูปแบบการจัดการหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชน

มีส่วนร่วม : กรณีศึกษา บ้านหล่อชา (อาช่า) ตำบลแม่ย่า อำเภอเมือง

จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรม

การท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สาวริน บุญพิทักษ์. (2546). กิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบยั่งยืนกับการ

เปลี่ยนแปลงทางการเมืองของบ้านแม่กำปอง ตำบลหัวยแก้ว กิ่งอำเภอแม่่อน

จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ชิรญาณ วีรประพันธ์. (2551). การจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของเชียงใหม่ในที่ชาฟารี.

การค้นคว้าแบบอิสระ ศึกษาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาการจัดการนิเทศฯกับสิ่งแวดล้อม

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ภาคผนวก

ประวัติของทีมวิจัยหลัก

1. ชื่อ นายทวีชัย แซลี อายุ 46 ปี

อาชีพ ผู้ใหญ่บ้าน

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ 30 หมู่ 24 บ้านร่มฟ้าไทย ต. ตับเต่า อ. เทิง จ. เชียงราย 57160
ประวัติการทำงาน เป็นผู้ใหญ่บ้านร่มฟ้าไทย

2. ชื่อ นายดุสิต ก้าใจ อายุ 43

อาชีพ ธุรกิจส่วนตัว

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ 8 หมู่ 24 ภูชี้ฟ้า ต. ตับเต่า อ. เทิง จ. เชียงราย 57160
ประวัติการทำงาน เป็นคณะกรรมการหมู่บ้านร่มฟ้าไทย

3. ชื่อ นายชาญชัย จุณลุลวงศ์ อายุ 37 ปี

อาชีพ ธุรกิจส่วนตัว

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ 1 หมู่ 24 ภูชี้ฟ้า ต. ตับเต่า อ. เทิง จ. เชียงราย 57160
ประวัติการทำงาน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล

4. ชื่อ นายอันวย บุรีดา อายุ 37

อาชีพ ธุรกิจส่วนตัว

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ 10 หมู่ 24 ภูชี้ฟ้า ต. ตับเต่า อ. เทิง จ. เชียงราย 57160
ประวัติการทำงาน เป็นคณะกรรมการฝ่ายการพัฒนาหมู่บ้านร่มฟ้าไทย

5. ชื่อ นาง พรพรรณ ชื่นใจ อายุ 40

อาชีพ เจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษากองโรงเรียนอำเภอเทิง

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ ศูนย์การศึกษากองระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเทิง
(ที่ว่าการอำเภอหลังเก่า) ต. เวียง อ. เทิง จ. เชียงราย 57160

ประวัติการทำงาน (เคยทำอะไรบ้าง/ ประสบการณ์)

- ครุประจำศูนย์การศึกษากองโรงเรียนตำบลห้วยชุมภู
- ครุศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเข้า"แม่พ้าหลวง" บ้านราชภูรังวิรากษา (จิ้มเสี้ยง)
- คณะกรรมการเครือข่ายการท่องเที่ยวภูชี้ฟ้า ภูผาดัง ภูหลวง

6. ชื่อ นาย วิศชัย ชาญชัยพิทักษ์สิน

อาชีพ ธุรกิจส่วนตัว

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ 34 หมู่ 24 ภูชี้ฟ้า ต. ตับเต่า อ. เทิง จ. เชียงราย 57160
ประวัติการทำงาน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล

แบบสอบถาม

ความคิดเห็นและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวภูรีพัฒนา

โดย

โครงการวิจัย การสร้างการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนร่วมพัฒนาไทย ภูรีพัฒนา

ต.ตันเต่า อ.เทิง จ.เชียงราย

โครงการวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความคิดเห็นและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อ การท่องเที่ยวภูรีพัฒนา โดยต้องการทราบข้อมูลในเรื่องพฤติกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มนักท่องเที่ยว ที่สนใจมาเที่ยวภูรีพัฒนา ทั้งนี้ ข้อมูลการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะเป็นฐานข้อมูลส่วนหนึ่งในการวิจัย

ในการนี้ ทางโครงการวิจัยได้ขอความร่วมมือจากท่านได้กรุณาระบุข้อมูล โดยการกรอกแบบสอบถามตามที่แบบมา นั้นครบถ้วนทุกหัวข้อ ตามความคิดเห็นที่แท้จริงของท่าน ซึ่งข้อมูลดังกล่าวถือเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการวิจัยครั้งนี้ และโครงการวิจัยขอรับรองว่าข้อมูลเหล่านี้จะไม่ทำให้เกิดความเสียหายใดๆ แก่ท่านทั้งสิ้น

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามอย่างครบถ้วนเพื่อการทำวิจัยที่สมบูรณ์ค่อไป

วันที่.....เดือน..... พ.ศ. ....

ชื่อสถานที่พัก.....

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ

ชาย หญิง

2. การศึกษาสูงสุด

☐ ประถมศึกษา	☐ มัธยมศึกษา
☐ อันตรายญาติ	☐ บริณญาติ
☐ บริณญาติ	☐ บริณญาติเอก
☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....	

3. อายุ

☐ ต่ำกว่า 20 ปี	☐ 20-29 ปี
☐ 30-39 ปี	☐ 40-49 ปี
☐ 50-59 ปี	☐ ตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป

4. อาชีพ

☐ รับราชการ	☐ ธุรกิจสานักงาน
☐ ชุมชน/บริษัทเอกชน	☐ วิชาชีพอิสระ
☐ รับจ้าง/ลูกจ้าง	☐ ค้าขาย

นักศึกษา

อื่นๆ (โปรดระบุ).....

5. ท่านมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัด..... ประเภท.....

6. รายได้ต่อเดือน

ต่ำกว่า 5,000 บาท
 10,001 - 15,000 บาท
 20,001 - 25,000 บาท
 สูงกว่า 30,000 บาท

5,001 - 10,000 บาท
 15,001 - 20,000 บาท
 25,001 - 30,000 บาท

ส่วนที่ 2 ข้อมูลความพึงพอใจในการจัดการการท่องเที่ยวภูมิปัญญา

คำนี้แข็ง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องตามระดับความพึงพอใจ

5 = ตีมาก

4 = ตี

3 = ปานกลาง

2 = พอดี

1 = ควรปรับปรุง

ประเด็น	ระดับความพึงพอใจ (คะแนน)					ไม่ต้องการ ไม่สนใจ	ข้อเสนอแนะอื่น ๆ
	5	4	3	2	1		
1. ด้านที่พักในชุมชน							
1.1 โครงสร้าง ความมั่นคง แข็งแรง							
1.2 ความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น							
1.3 ความสะอาดของเครื่องนอน							
1.4 ความสะอาดของห้องน้ำ ห้องส้วม							
1.5 ความปลอดภัยในชุมชน							
1.6 ความนิยมอธิบายไม่รีบของเจ้าของบ้านและ สมาชิกในครอบครัว							
2. ด้านอาหารและโภชนาการ							
2.1 อาหารพื้นบ้าน ความเป็นเอกลักษณ์ของ ท้องถิ่น							
2.2 รสชาติความอร่อย							
2.3 ความหลากหลายของอาหาร							
2.4 ปริมาณอาหารเพียงพอ/เหมาะสม							
2.5 ความสด สะอาดของอาหาร							
2.6 ความสะอาดและปลอดภัยของภาชนะ							
2.7 ความสะอาด ถูกสุขาลักษณะของห้องครัว							
2.8 ความสะอาดของน้ำดื่ม							

ประเด็น	ระดับความพึงพอใจ (คะแนน)					ไม่ได้รับบริการ	ข้อเสนอแนะอื่น ๆ
	5	4	3	2	1		
3. ด้านความปลอดภัย							
3.1 ระบบการดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว							
3.2 มีการให้ข้อมูลล่วงหน้า เพื่อการเตรียมตัว							
3.3 มีอุปกรณ์ในการดูแลรักษาความปลอดภัย							
3.4 มีการดูแลความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวในระหว่างการทำกิจกรรม							
3.5 มีความพร้อมเกี่ยวกับการปฐมพยาบาลเมื่อต้นในกรณีที่นักท่องเที่ยวเจ็บป่วย							
4. ด้านการจัดการ โดยชุมชน							
4.1 รับทราบข้อมูล ทำให้มีการเตรียมความพร้อมล่วงหน้า							
4.2 การกำหนดชื่อปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยว							
4.3 ระบบการจองล่วงหน้า							
4.4 ระบบรายละเอียดเกี่ยวกับค่าธรรมเนียมและบริการ							
4.5 การจัดการบ้านพักที่ไม่กระทบต่อวิถีชีวิตดั้งเดิมของคนในชุมชน							
5. ด้านการให้ความรู้กับนักท่องเที่ยว							
5.1 การสื่อความหมายของมัคคุเทศก์ท้องถิ่น							
5.2 การรับรู้เรื่องเกี่ยวกับธรรมชาติ							
5.3 การรับรู้เรื่องวัฒนธรรม/ประเพณีของชุมชน							
5.4 การรับรู้เรื่องวิถีชีวิตของคนในชุมชน							
5.5 ป้ายบอกทาง/ป้ายข้อมูลท่องเที่ยวในชุมชน							
5.6 คู่มือท่องเที่ยวของชุมชน							
6. ด้านคุณภาพของสามารถกลุ่มท่องเที่ยว							
6.1 การมีจิตใจให้บริการ							
6.2 คำนึงถึงความปลอดภัย							
6.3 มีความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่							
6.4 ความรู้ และทักษะในการทำงานด้านการท่องเที่ยว							

ข้อเสนอแนะต่อการจัดการห้องเที่ยวของชุมชนฯ

ส่วนที่ 3 ข้อมูลการมาเที่ยวและความคิดเห็นโดยรวม

1. การเดินทางครั้งนี้ท่านมาเที่ยวที่นี่ พักอยู่ จำนวน ..... วัน และได้ไปเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวใดบ้าง

1. .... จำนวน ..... วัน
2. .... จำนวน ..... วัน
3. .... จำนวน ..... วัน

2. ท่านมาเที่ยวที่นี่เป็นครั้งที่เท่าไหร

ครั้งแรก ครั้งที่.....

3. สิ่งที่ท่านประทับใจมากที่สุดของที่นี่

4. อะไรบ้างที่น่าจะมีการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงเพื่อทำให้การห้องเที่ยวที่นี่ดีขึ้น น่าประทับใจมากขึ้น

.....ท่านเคยไปเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ในประเทศไทยหรือไม่

เคย (ไปคระบุชื่อสถานที่).....
 ไม่เคย

ท่านต้องการรับข่าวสารของการห้องเที่ยวโดยชุมชนหรือไม่

ต้องการ ให้ส่งไปที่

ชื่อ - นามสกุล .....

ที่อยู่ : .....

โทรศัพท์/โทรสาร .....

อีเมล : .....

อาชีพ ....., ความสนใจ .....

ไม่ต้องการ

ขอขอบพระคุณในความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม
โครงการวิจัยฯ ภายใต้การคุ้มครอง สถาบันการห้องเที่ยวโดยชุมชน
และการสนับสนุนของ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท่องเที่ยว